

KÄRKÖLÄN KUNNAN

Tilinpäätöksen tasekirja 2023

Kunnanhallitus 25.3.2024 § 61

Sisällysluettelo

1. TOIMINTAKERTOMUS.....	3
1.1 Olennaiset tapahtumat kunnan toiminnassa ja taloudessa	3
1.1.1 Pormestarin katsaus	3
1.1.2 Kunnan hallinto Kunnanvaltuusto.....	5
1.1.3 Yleinen taloudellinen kehitys kunnissa.....	7
1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa.....	11
1.1.5 Kunnan henkilöstö	12
1.1.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista.....	12
1.1.7 Ympäristötekijät	13
1.2 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.....	14
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus.....	16
1.3.1 Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut.....	19
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset.....	20
1.4.1 Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut	20
1.4.2 Tase ja sen tunnusluvut.....	21
1.5 Kokonaistulot ja -menot	24
1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	25
1.6.1. Yhdistelmä kuntakonserniin kuuluvista yhteisöistä	25
1.6.2. Konsernin toiminnan ohjaus	26
1.6.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	26
1.6.4. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	26
1.6.5. Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	27
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	32
1.7.1. Tilikauden tuloksen käsittely	32
1.7.2. Talouden tasapainottamistoimenpiteet	32
2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN.....	33
2.1 Tavoitteiden toteutuminen	33
2.2 Käyttötalouden toteutuminen.....	33
2.2.1. Keskusvaalilautakunta	33
2.2.2 Tarkastuslautakunta	34
2.2.3 Kunnanhallitus	35
2.4.1 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta.....	45
2.4.2 Ympäristölautakunta	58
2.4.3 Tekninen lautakunta.....	61
2.1 Tuloslaskelman toteutuminen.....	75
2.2 Investointien toteutuminen	77
2.3 Rahoitusosan toteutuminen.....	84
2.4 Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	85
3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	86
3.1. Tuloslaskelma	86
3.2 Rahoituslaskelma	87
3.3. Tase	88
3.4. Konsernilaskelmat.....	90

4.	TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	94
5.	ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET.....	109
1.	Tilinpäätöstiedot.....	111
2.	Vesihuoltomaksut	115
3.	Toiminta ja verkostot	116
4.	Tehokkuus ja laatu	116
5.	Kannattavuus ja ennuste	117
6.	KUNNANHALLITUKSEN JA PORMESTARIN ALLEKIRJOITUKSET.....	119
7.	TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ.....	120

1. TOIMINTAKERTOMUS

1.1 Olennaiset tapahtumat kunnan toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Pormestarin katsaus

Maa- ja ulkopoliittisten epävarmuus lisääntyi kertomusvuonna. Ukrainan sodan jatkumisen lisäksi lähi-idässä rauhattomuus kasvoi. Maailmanrauhan kannalta tilanteen ennustettavuutta heikentää sekä diktatuurien toimet että varsinkin USA:n poliittinen kahtiajako. EU:n tavoite toimia kansainvälisessä yhteisössä vakauttavana voimana ei nykyisellä hallintomallilla toteudu.

Suomen ulkopoliittisten kannalta keskeinen muutos oli liittyminen NATO:n jäseneksi. Valtion keskeisenä ongelmana on talous. Valtion talous on raskaasti alijäämäinen. Hyvinvointiyhteiskunnan rakenteita joudutaan harkitsemaan. SOTE-uudistus ei ole ratkaissut talouteen liittyviä haasteita. Kuntien valtionosuusjärjestelmän heikkoudet vaativat korjaamista. Julkisten palvelujen, myös kuntien, rahoitus tulee vaikeutumaan.

Kuntien rooli on muuttumassa monella tavalla. SOTE-muutos on selkeyttänyt tilannetta, mutta valitettavasti taloudellisessa mielessä Päijät-Hämeen kunnat edelläkävijöinä ovat tulleet väärin kohdelluiksi. Kuntien vastuulle on siirtymässä työllisyystoimi ja kotoutuminen. Tämä on oikean suuntainen muutos, mutta valtio on vesittänyt muutoksen liiallisella ohjauksella. Työllisyyden kuntakokeilun myönteisistä kokemuksista ei oteta oppia, vaan palataan osin vanhaan huonoon tapaan hoitaa asioita. Työllisyyden hoitoa ei valitettavasti laajasti tunnusteta taloudelliseksi mahdollisuudeksi. Vain riittäväillä ja vaikuttavilla resursseilla voidaan parantaa taloutta paikallisella ja kansallisella tasolla.

Kärkölen kunnan taloustilanne on kaksijakoinen. Viimeiset vuodet ovat olleet ylijäämäisiä ja kertyneet ylijäämät luovat taloudellista turvaa. Tasapainon saavuttamiseksi on kuitenkin jouduttu nostamaan veroastetta keskimääräistä korkeammaksi. Ylijäämien vastapainona on kunnassa kiinteistöihin liittyvät ongelmat. Vanhojen rakennusten kohtalo on edelleen selvityksessä. Kiinteistöohjelman toteuttaminen tuo mukanaan myös taloudellisia haasteita. Kertomusvuonna kunnanviraston henkilöstö siirtyi Opintien tiloihin viraston sisäilmaongelmien takia. Kunnan taloudellinen tulos 2023 oli ylijäämäinen.

Kunnan elinvoimaa lisää huomattavasti listautunut ja menestyvä Koskisen Oyj. Kunnan korkea työpaikkaomavaraisuus luo mahdollisuuksia ja yhteisöverotuottojen kehitys on ollut myönteinen. Myös Ukrainan sotapakolaisten työllistäminen on ollut esimerkillistä.

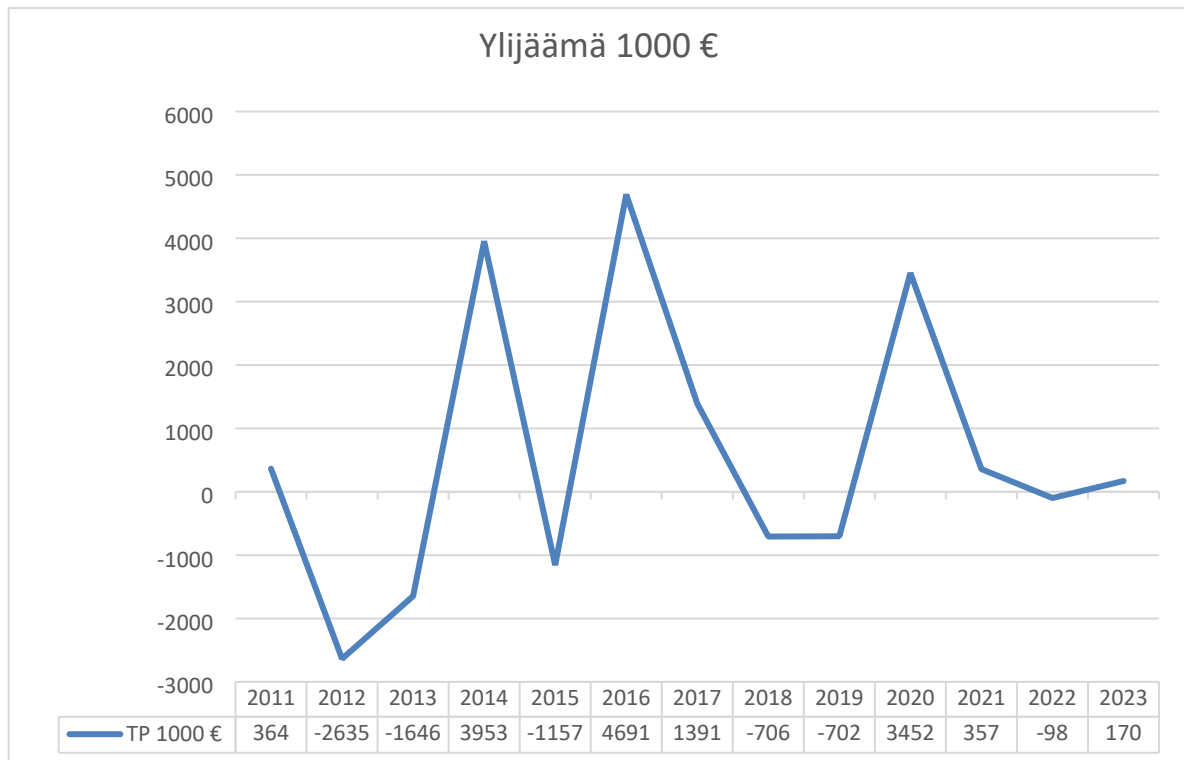
Hyvä talouskehitys ei ennusteen mukaan ole jatkumassa. Tulevat vuodet ovat laadituissa ennusteissa alijäämäisiä. Kunnanhallitus on aloittanut talouden vakauttamisohjelman laadinnan, jossa käydään läpi kaikki kunnan toiminnot. Kunnan tulee kuitenkin jatkaa myös aktiivisesti asumisen strategian toteuttamista ja kaavoitustyötä siihen liittyen.

Kunnanvaltuusto teki päätöksen kuntajohtajamalliin siirtymisestä 1.6.2025. Muutoksen valmistelu on aloitettu ja valittava kunnanjohtaja aloittaa virassaan samaan aikaan uuden valtuuston kanssa. Päätöksessä ei haeta muutosta muiden viranhaltijoiden tai henkilöstön asemaan.

Kärkölen kunta pyrkii osaltaan torjumaan ilmastonmuutosta. Ilmastosuunnitelman valmistelu on aloitettu ja kunta on aiemmin sitoutunut ilmastotavoitteisiin liittymällä HINKU-kuntien verkostoon. Hallinto on aktiivisesti tutkinut hiilineutraalien energiamuotojen mahdollisuuksia. Aurinkovoiman lisäämiseksi on kunnassa suunnitteilla useampia hankkeita kiinteistökohtaisten ratkaisujen lisäksi. Tuulivoiman rakentaminen olisi teknis-taloudellisesti myös mahdollista Kärkölässä, mutta toistaiseksi ei maanomistajat ole näistä hankkeista kiinnostuneet. Ympäristöasioihin liittyen tekninen toimi on edennyt aikataulun mukaisesti siirtoviemärin rakentamisessa.

Kunnan tehtävä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämässä hoidetaan yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Hyvinvoinnin haasteet ovat kasvussa sekä ikäihmisten että lasten ja nuorten parissa. Hyvinvointivaltion kehittymisen yhtenä sivuoireena on kansalaisten kasvavat odotukset julkisilta toimijoilta. Oma-aloitteisuus, itsenäinen vastuullisuus, talkoohenki ja kolmas sektori heikkenevät. Yhä useammin vaaditaan julkiselta sektorilta toimia. Kunta on lisännyt resursseja monipuolisesti kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Vuosien 2010–2023 kunnan yli-/alijäämä ilmenee alla olevasta kaaviosta. Vuosina 2014 ja 2016 ylijäämä muodostuu kiinteistöjärjestelyihin liittyvistä muutoksista.

Henkilöstö -nettomenot €	2019	2020	2021	2022	2023
Keskusvaalilautakunta	-8 729	-765	-13 046	-6 116	-5 417
Tarkastuslautakunta	-3 420	-3 283	-3 082	-3 150	-3 447
Kunnanhallitus	-1 149 803	-1 130 429	-1 336 769	-1 320 803	-980 188
Sivistyslautakunta	-3 719 069	-3 756 715	-3 833 659	-4 003 152	-4 362 129
Ympäristölautakunta	-106 131	-121 776	-139 004	-183 560	-195 094
Tekninen lautakunta	-1 083 538	-1 122 439	-1 276 026	-1 445 453	-1 597 407
Yhteensä	-6 070 690	-6 135 407	-6 601 586	-6 962 234	-7 143 682

1.1.2 Kunnan hallinto Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuusto ylimpänä päätösvalan käyttäjänä vastaa kunnan toiminnan ja talouden keskeisten tavoitteiden asettamisesta ja toiminnan järjestämisestä.

Kunnanvaltuusto kokoontui vuonna 2023 kahdeksan (8) kertaa.

Kärkölen kunnanvaltuusto 2023

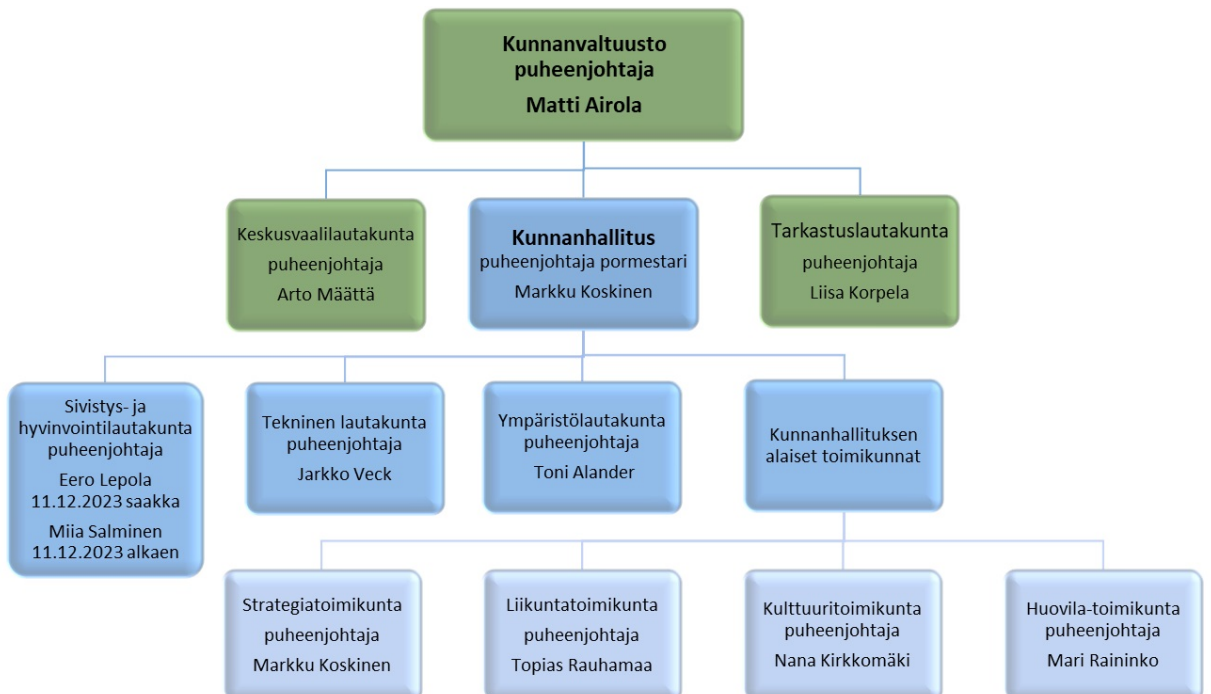
Aaltonen Päivi, I varapuheenjohtaja	Kärkölä-ryhmä
Airola Matti, puheenjohtaja	KOK
Aslamaa Martti, II varapuheenjohtaja	SDP
Alander Toni	Kärkölä-ryhmä
Eerola Seppo	Kärkölä-ryhmä
Hietala Marko	PS
Issakainen Kauko	Uusi Kärkölä -ryhmä
Kinnari Sirpa	VAS
Kirkkomäki Nana	Kärkölä-ryhmä
Korpela Liisa	KESK
Koskinen Markku	Kärkölä-ryhmä
Kuronen Jani	Kärkölä-ryhmä 24.4.2023 saakka
Laiho Juha-Matti	Kärkölä-ryhmä
Malm Tiina	KOK
Nousjoki Santeri	KOK
Nummela Tuomas	KESK
Penna Mika	Kärkölä-ryhmä
Raininko Mari	KOK
Rauhamaa Topias	KOK
Sallila Matti	SDP
Salminen Miia	Kärkölä-ryhmä
Syrjä Heikki	Kärkölä-ryhmä, 24.4.2023 alkaen
Tammelin Jukka	PS 13.2.2023 alkaen
Tuomaila-Lähteenmäki Anne	SDP
Kärkölä-ryhmä	9
SDP	3
KOK	5
KESK	2
PS	2
VAS	1
<u>Uusi Kärkölä -ryhmä</u>	<u>1</u>
Yhteensä	23

Nuorisovaltuutetut valitaan Järvelän Nuokulla ja Kärkölän Yhtenäiskoululla järjestettävissä vaaleissa. Nuorisovaaleissa voivat ehdokkaaksi asettua Kärkölässä asuvat 13–20 -vuotiaat henkilöt. Nuorisovaltuutetuilla on länäolo- ja puheoikeus kunnanvaltuuston kokouksissa. Kunnanvaltuuston kokouksiin osallistuu kolme (3) nuorisovaltuutettua. Nuorisovaltuutettujen toimikausi on kaksi vuotta.

Kärkölän kunnan nuorisovaltuutetut vuonna 2023

Eronen Emilia	jäsen, sihteeri
Keningi Niklas	jäsen
Paatos Pyry	puheenjohtaja
Paatos Ronja	jäsen
Sola Pekko	jäsen, 13.9.2023 saakka

Kärkölän kunnan organisaatiokaavio

1.1.3 Yleinen taloudellinen kehitys kunnissa

Kunnille koitti 17.11.2023 klo 18:16 ”Black Friday”, jolloin valtiovarainministeriö ilman mitään ennakkovaroitusta tiedotti vuoden 2022 verotuksen valmistumisen vaikutuksista SOTE-siirtolaskelmaan ja kuntien valtionosuuksiin. Tiedotteen viesti oli ”kuntien valtionosuuksiin kohdistetaan 415 miljoonan euron lisäleikkaus ja SOTE-uudistuksen pysyvä loppupiiska tuplaantuu”. Useiden kuntien budjettien tulopuolelta vuodelta 2024 pyyhkiytyi tällä tiedotteella kymmeniä tai satoja tuhansia euroja. Muutamissa kunnissa leikkaus oli useita kymmeniä miljoonia euroja.

Lisäleikkaukset näkyvät myös valtiovarainministeriön kuntatalouden ennusteessa valtionosuuksien reippaana laskuna vuodesta 2025 lähtien. Ennusteessa kuntien valtionosuuksia pienentävät vuoden 2022 verotietojen valmistumisen vaikutukset SOTE-siirtolaskelmaan ja kuntien valtionosuuksien kasvua 2024–2027 hidastava indeksijarru.

Kuntien muut tulot kasvavat hidastuneen talouskasvun myötä vaimeasti. Tulokertymään vaikuttaa myös se, että kunnat korottivat verotustaan vuonna 2024 varsin maltillisesti. Menoja kasvattaa yleistä ansiokehitystä hieman nopeampi palkkaohjelma, hintojen nousu ja huomattavat investointitarpeet.

Kuntatalouden kokonaistulojen ja -menojen erotus kasvaa valtiovarainministeriön mukaan keskipitkällä aikavälillä noin -0,4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Alijäämä ei ole kansantalouden mittakaavassa merkittävä, mutta sen kohdentuminen muutoinkin vaikeissa olosuhteissa toimivien kuntien niskaan on huolestuttavaa. Kunnissa alijäämät merkitsevät huomattavia sopeutuspaineita ja kuntien eriytymistä entisestään. SOTE-uudistus kavensi merkittävästi kuntien talouden liikkumavaraa. Nyt sopeutuspainheet valuvat uusiksi veronkorotuspaineiksi sekä leikkauksista kuntien sivistyspalveluista tai infra.

Riskit kuntaennusteen oletettua pienemmästä tulojen kasvusta ja oletettua voimakkaammasta menojen kasvusta ovat suuret. Talouskasvu voi hyvinkin kallistua Suomen Pankin ennakoimaan haarukkaan, jolloin vero- ja muiden tulojen kasvu pienenesi entisestään. Heikentyvä kasvu merkitsee myös sitä, että sosiaaliturvan leikkaukset valuvat oletettua voimakkaammin perustoimeentulotuen tarpeen kasvuksi. Tämä merkitsee kunnille lisälaskua, sillä kunnat rahoittavat perustoimeentulotuesta puolet.

Kuntaliiton talousbarometriin vastasi tammikuun 2024 lopulla 175 kunnan talousjohtajaa, joista kolme neljäsosaa arvioi kuntansa talouden tilan tällä hetkellä keskimääräiseksi tai vahvaksi. Yksi neljäsosa vastaajista kertoi kuntansa taloutensa olevan heikko tai erittäin heikko.

Huomion arvioista on, että talousjohtajien arviot synkkenevät, kun arvioidaan kunnan talouden tilaa 12 kuukauden kuluttua. Puolet vastaajista arvioi kunnan talousnäkymät huonoiksi tai erittäin huonoiksi. Yksikään kunta ei pidä talousnäkyviä erittäin hyvänä!

Tunnelmat kunnan taloudellisesta tilanteesta arvioitiin vahvimaksi asukasmäärältään suurimmissa kunnissa sekä Lapissa, Uudellamaalla sekä Kanta-Hämeessä. Odotukset tulevista näkymistä olivat melko yhdenmukaiset eri suuruisissa kunnissa.

Yli 80 prosenttia talousjohtajista ennakoivat kohtalaisia tai huomattavia sopeutustoimia. Kuntakentän erilaisuus näkyy siinä, että 30 kunnassa ei ole tarvetta sopeutustoimille.

Kuntien investointinäköymät vaihtelevat melko paljon. Suurin osa kunnista (noin 44 %) arvioi investointiensä lisääntyvän ja noin kolmasosa vastaajista ennakoii investointien pysyvän ennallaan. Noin neljäsosa kunnista ennakoii investointimenojen pienenemistä lähivuosina. Investointien kasvu on voimakkainta suurissa kunnissa.

Investointitarpeiden kasvu, menopaineet ja heikentyvä tulorahoitus näkyvät siinä, että valtaosa kuntien talousjohtajista odottaa kuntakonsernin lainamäärän kasvavan taloussuunnitelmakaudella. Konsernivelelän kasvu painottuu isoimpiin kaupunkeihin.

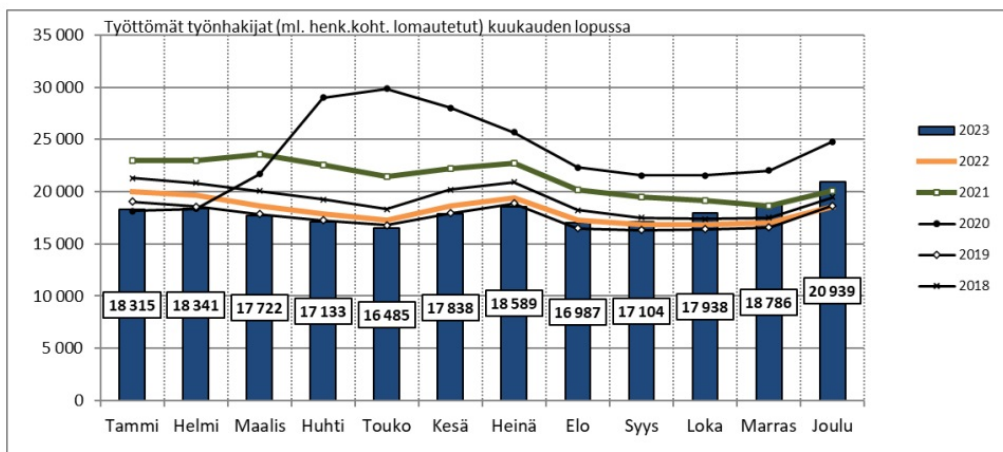
Lähteet; Kuntaliiton talousbarometri (2.2.2024) ja pääekonomisti Minna Punakallion kirjoitukset (2024)

Työllisyyskatsaus

Hämeen ELY-keskuksen alueella toimii kaksi työllisyyden kuntakokeilua. Kärkölä on mukana Lahden seudun kuntakokeilussa, jota hallinnoi Lahti. Muita kumppaneita kuntakokeilussa ovat Kärkölän lisäksi Asikkala, Hollola ja Orimattila. Hämeenlinnan seudun kokeilua hallinnoi Hämeenlinna kumppaneinaan Hattula ja Janakkala. Työllisyyden kuntakokeilut aloittivat toimintansa vuonna 2021, joten vuosi 2023 oli jo kolmas vuosi, kun TE-viranomaistehtäviä on toteutettu paikallisesti Kärkölässä.

Vuosi 2023 oli kaksijakoinen työttömyyslukujen kannalta – alkuvuonna työttömien työnhakijoiden määrä oli vielä melko alhainen eli koronaa edeltävän vuoden 2019 tasossa. Elokuussa tapahtui hienoinen käänne huonompaan ja työttömien työnhakijoiden lukumäärä alkoi kasvaa ja kasvu jatkui koko syksyn ajan. Seuraavassa kuvassa Hämeen tilanne.

Työttömät työnhakijat TE-toimistossa ja kuntakokeiluissa kuukauden lopussa Hämeen ELY-keskuksen alueella vuosina 2018–2023

Lähde: TEM/Työväilytilastot

Vuoden 2023 keväällä työmarkkinoiden tilanne oli hyvä ja Kärkölänkin työttömyysprosentti laski koko alkuvuoden ajan aina elokuulle asti, mutta kesän käännyttyä syksyyn työttömien työnhakijoiden määrä alkoi myös Kärkölässä kasvaa ja kasvu jatkui koko loppuvuoden ajan. Seuraavassa kuvassa joulukuun 2023 työttömyysprosentti.

KUNTA	12/2023	11/23	12/22	muutos 11/23	muutos 12/22
Asikkala	11,8	9,6	8,5	2,2	3,3
Hollola	8,3	7,3	7,5	1,0	0,8
Itäti	10,9	9,6	9,5	1,3	1,4
Kärkölä	10,7	10,1	9,7	0,6	1,0
Lahti	14,9	13,4	13,9	1,5	1,0
Orimattila	12,4	11,3	10,3	1,1	2,1
Padasjoki	12,8	12,2	11,6	0,6	1,2
Lahden seutu	13,5	12,1	12,2	1,4	1,3
Hartola	13,5	11,2	16,0	2,3	-2,5
Heinola	15,0	13,2	14,4	1,8	0,6
Sysmä	11,1	9,4	10,7	1,7	0,4
Heinolan seutu	14,3	12,5	14,1	1,8	0,2
PÄIJÄT-HÄME	13,6	12,1	12,4	1,5	1,2

Kuva: työttömien osuus työvoimasta kuukauden lopussa (%)
Lähde: ELY:n Työllisyyskatsaus tilastoliite, joulukuu 2022.

Seuraavassa taulukossa on esitetty työttömyysprosentin kehitys vuosina 2019–2023.

Työttömyysaste (%) 2019 - 2023					
	12/2019	12/2020	12/2021	12/2022	12/2023
Koko maa	9,8	13,6	10,5	9,9	11,2
Päijät-Häme	12,4	16,6	13,3	12,4	13,6
Kärkölä	14,6	16,5	9,9	9,7	10,7

Kuten edellä olevasta työttömyysasteen seurannasta nähdään, Kärkölään työttömyysaste on työllisyyden kuntakokeilun aikana saatu painumaan valtakunnan sekä Päijät-Hämeen tasoa alhaisemmaksi.

Vuoden 2023 joulukuussa työttömiä työnhakijoita oli Kärkölässä 209 henkilöä. Näistä alle 25-vuotiaita oli 13. Yli vuoden työttömänä olleiden lukumäärä oli 56. Tämä on 2 henkilöä vähemmän kuin edellisvuonna vastaavaan aikaan.

Jos tarkastellaan työttömyyttä ammattiryhmittäin, niin sekä Kanta- että Päijät-Hämeessä suurin työttömyys on rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden keskuudessa. Palvelu- ja myyntityöntekijät ovat ammattiryhmä, jossa työttömyys on myös suurta, mutta tällä sektorilla syntyi kuitenkin myös eniten uusia työpaikkoja loppuvuoden 2023 aikana.

Nuorten, alle 25-vuotiaiden kärköläläisten työttömyysasteessa oli vaihtelua vuoden 2023 aikana. Alimmillaan nuorten työttömyys oli maaliskuussa ja huhtikuussa 2023 ollen 4,8 % ja korkeimmillaan kesäkuussa 2023 ollen 11,3 %. Alla joulukuun tilanne 2023, jolloin nuorten työttömyysaste oli 10,5 %, mikä tarkoittaa lukumääräisesti 13 henkilöä.

KUNTA	12/2023	11/23	12/22	muutos 11/23	muutos 12/22
Asikkala	16,6	11,0	9,5	5,6	7,1
Hollola	11,6	9,3	9,1	2,3	2,5
Ilitti	14,1	14,1	8,2	0,0	5,9
Kärkölä	10,5	8,1	10,1	2,4	0,4
Lahti	17,4	14,3	16,0	3,1	1,4
Orimattila	19,0	15,5	16,1	3,5	2,9
Padasjoki	6,3	3,1	8,1	3,2	-1,8
Lahden seutu	16,7	13,7	14,8	3,0	1,9
Hartola	14,6	24,4	11,1	-9,8	3,5
Heinola	18,0	12,1	18,5	5,9	-0,5
Sysmä	9,0	7,5	10,8	1,5	-1,8
Heinolan seutu	16,9	12,3	17,1	4,6	-0,2
PÄIJÄT-HÄME	16,7	13,6	15,0	3,1	1,7

Kuva: Alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus (%) alle 25-vuotiaasta työvoimasta kuukauden lopussa.
Lähde: ELY-keskuksen Työllisyyskatsaus, tilastoliite, joulukuu 2023.

Aktivointiaste tarkoittaa niitä toimenpiteitä, joihin työnhakija-asiakas osallistuu parantaakseen omaa työkykyään. Aktivoinnilla puretaan rakenne- ja pitkäaikaistyöttömyyden haasteita matkalla kohti avoimia työmarkkinoita. Aktivointiasteeseen lasketaan mm. työkokeilu, osallistuminen kuntouttavaan työtoimintaan, työvoimakoulutukseen, valmennuksiin sekä palkkatukityöhön. Seuraavassa taulukossa näkyvät Päijät-Hämeen kuntien aktivointiasteet joulukuussa 2023. Korkein aktivointiaste on jo toista vuotta peräkkäin Kärkölässä (34,1 %). Korkea aktivointiasteen takana on työllisyyspalveluiden aktiivinen, yksilöllinen ja tavoitteellinen asiakastyö. Kärkölään työllisyyspalveluiden omavalmentajat paneutuvat asiakkaiden moninaisiin haasteisiin ja ohjaavat asiakkaita heidän tarvitsemiinsa palveluihin. Työn tavoite on parantaa asiakkaiden valmiuksia edetä kohti työmarkkinoita.

KUNTA	12/2023	11/23	12/22	muutos 11/23	muutos 12/22
Asikkala	24,9	31,3	30,4	-6,4	-5,5
Hollola	26,8	31,1	28,2	-4,3	-1,4
Ilitti	25,2	28,4	27,9	-3,2	-2,7
Kärkölä	34,1	34,8	35,6	-0,7	-1,5
Lahti	25,4	29,3	25,2	-3,9	0,2
Orimattila	20,2	23,5	24,4	-3,3	-4,2
Padasjoki	20,9	23,2	19,0	-2,3	1,9
Lahden seutu	25,3	29,1	25,8	-3,8	-0,5
Hartola	25,7	30,7	22,1	-5,0	3,6
Heinola	21,8	24,9	20,7	-3,1	1,1
Sysmä	25,8	30,0	33,0	-4,2	-7,2
Heinolan seutu	22,6	26,0	22,3	-3,4	0,3
PÄIJÄT-HÄME	25,0	28,8	25,4	-3,8	-0,4

Kuva: Aktivointiaste (%) kuukauden lopussa.
Lähde: ELY-keskuksen Työllisyyskatsaus joulukuu 2023.

Väestömuutokset

Kärkölen asukasluku Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan oli vuoden 2023 lopussa 4 111. Asukkaita oli vuoden 2022 lopussa 4 198, asukasluku väheni 87 henkilöllä.

Kunnasta poismuuttaneita oli 63 ja kuntaan muuttaneita oli 37.
Kunnasta muuttaneita oli 26 enemmän kuin kuntaan muuttaneita.

Syntyvyyden kehitys kääntyi jo vuonna 2021 Kärkölässä laskuun. Vuonna 2023 syntyneitä lapsia oli ennakkotiedon mukaan 1, kun vuonna 2022 syntyneitä oli 8. Ennakkotietojen mukaan kuolleita oli 22. Kuolleita oli 21 enemmän kuin syntyneitä.

1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Kertomusvuoden aikana seuraavat olennaiset muutokset tapahtuivat kunnan toiminnassa ja taloudessa:

- Kunnanvaltuusto päätti purkaa 13.2.2023 Päijät-Hämeen pelastuslaitos kuntayhtymäliikelaitoksen 1.1.2023 lukien, koska pelastustoimen järjestämisestä annetun lain mukainen pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta
- Kunnanvaltuusto päätti valita KPMG Oy:n 24.4.2023 kunnan lakisääteisen tilintarkastuksen suorittajaksi vuosina 2023–2026
- Kunnanvaltuusto päätti 19.6.2023 myöntää lisämäärärahan sivistys- ja hyvinvointilautakunnan talousarvioon 2023 yhden koulunkäynninohjaajan ja resurssiopettajan palkkaamiseen ajalle 1.8.2023 - 31.5.2024
- Kunnanvaltuusto päätti 19.6.2023, että puutarha-asumisen konsepti kaavoitetaan Louhivaaran alueelle ja alueella aloitetaan uudelleenkaavoitus
- Kunnanvaltuusto valitsi 19.6.2023 kunnanhallituksen jäsenet, varajäsenet, I varapuheenjohtajan sekä II varapuheenjohtajan toimikaudeksi 2023–2025
- Kunnanvaltuusto hyväksyi 19.6.2023 Lahden kaupunkiseutus suunnitelman
- Kunnanvaltuusto hyväksyi 19.6.2023 myytävien tonttien hinnat
- Kunnanvaltuusto hyväksyi 25.9.2023 Kärkölen kunnan rakennusjärjestyksen
- Kunnanvaltuusto hyväksyi 25.9.2023 omistajapolitiikan ja konserniohjeen
- Kunnanvaltuusto hyväksyi 25.9.2023 hallintosäännön
- Kunnanvaltuusto hyväksyi 25.9.2023 kuntastrategian
- Kunnanvaltuusto hyväksyi 23.10.2023 Päijät-Hämeen työllisyysalueen yhteistoimintasopimuksen sekä työvoimaviranomaisten välisen aiesopimuksen
- Kunnanhallitus hyväksyi 16.1.2023 työsuojelun toimintasuunnitelman vuodelle 2023
- Kunnanhallitus päätti 16.1.2023, että Kärkölen kunta ottaa käyttöön kuntatodistusohjelman Danske Bank Oyj:n kanssa ja ohjelman limiitti on suuruudeltaan enintään 10 miljoonaa euroa
- Kunnanhallitus hyväksyi 30.1.2023 Salpakierto Oy:n, Provincia Oy:n ja Lahden seudun kehitys LADEC Oy:n omistajastrategiat
- Kunnanhallitus päätti 13.2.2023 ottaa 9 000 000 € lainan Kuntarahoitus Oyj:ltä
- Kunnanhallitus päätti 13.3.2023 jatkaa kuntamallisopimusta vastaanottokeskuksen kanssa 31.12.2023 saakka
- Kunnanhallitus päätti 13.3.2023 myydä huutokaupalla perintönä saadut kiinteistöt 40 000 eurolla
- Kunnanhallitus hyväksyi 17.4.2023 Kärkölen kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen noudatettavaksi 1.5.2023 alkaen
- Kunnanhallitus hyväksyi 17.4.2023 Päijät-Hämeen kuntien, Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ja Päijät-Hämeen liiton välisen yhteistyöpöytäkirjan
- Kunnanhallitus nimesi 17.4.2023 kunnanvaltuuston puheenjohtaja Matti Airolan

- ja pormestari Markku Koskisen Kärkölen kunnan edustajiksi Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimuskauden 2024–2027 poliittiseen ohjausryhmään
- Kunnanhallitus päätti 8.5.2023 kohdentaa testamentti- ja perintövaroja lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen 40 000 euroa varhaisen tuen asiantuntijan palkkaamiseksi lukuvuodelle 2023–2024
  - Kunnanhallitus päätti 8.5.2023 ostaa Santamäki metsäkiinteistön Metsähallitukselta 47 000 eurolla
  - Kunnanhallitus hyväksyi 12.6.2023 hankintaohjeen
  - Kunnanhallitus päätti 14.8.2023, että Kärkölen kunta ottaa käyttöön kahdenvälisen kuntatodistusohjelman OP Yrityspankki Oyj:n kanssa
  - Kunnanhallitus perusti 13.10.2023 määräaikaisen omavalmentajan viran ajalle 1.12.2023 - 31.12.2024
  - Kunnanhallitus hyväksyi 27.11.2023 valmiussuunnitelman yleisen osan
  - Kunnanhallitus hyväksyi 18.12.2023 tekoälypolitiikan
  - Kunnanhallitus hyväksyi 18.12.2023 Provincia Oy:n osakassopimuksen.

1.1.5 Kunnan henkilöstö

Kuntastrategiassa hyvinvointitavoitteeksi on kirjattu laadukas HR-johtaminen ja sen kehittäminen. Toimenpiteinä vuoden 2024 aikana on kiinnitetty huomiota henkilöstön työssä jaksamiseen, oikeaan resurssointiin, varahenkilöjärjestelmän kehittäminen sekä henkilöstön ammattitaidosta huolehtimiseen ja kouluttautuminen.

Kärkölen kunnalla oli vuoden 2023 lopussa 115 vakinaista työntekijää (2022 vakinaisia oli 111) ja määräaikaisia työntekijöitä oli 43 (2022 määräaikaisia oli 44). Vuoden 2023 lopussa kunnan henkilöstöstä naisia oli 125 ja miehiä 33.

Palkkoja ja palkkioita sivukuluineen maksettiin vuonna 2023 yhteensä 7 143 682 euroa (2022 palkkoja ja palkkioita maksettiin 6 962 234 euroa).

Vuodelta 2023 on laadittu erillinen laajempi henkilöstökertomus.

1.1.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Kunnan varautuminen perustuu kansallisiin riskiarviointeihin. Harjoituksissa on valmistauduttu hybridi-vaikuttamiseen, väestön evakointeihin, vesihuollon ja sähköntoimitusten ongelmiin, liikenteen häiriöihin sekä kriisiviestintään. Varautumisen merkitys kasvoi merkittävästi Venäjän aloittaessa hyökkäyssodan Ukrainaan helmikuussa 2022.

Talouden kannalta tunnistettuja riskejä muodostavat Hyvinvointialueuudistukseen liittyvän palkkaharmonisaation epäselvyys, korkomarkkinoiden tilanne, kiinteistöjen kustannukset ja yleinen kustannusten nousu. Riskeiksi voidaan tunnistaa ennustettua pienempi tulojen kasvu ja oletettua suuremmat menot.

Kuntakonsernin velat muodostavat kasvaneen riskin. Korkojen nousun osalta riski on jo osittain toteutunut. Riskienhallinnan toimenpiteenä osa lainoista on korkosuojattu. Kunnalla on pitkäaikaisia lainoja ja vuokravastuita noin 26 miljoonaa euroa. Kunnan rahoitusriskit pysyvät korkealla, jos korkotasoa ei käänny odotettuun laskuun. Kunnan tulee hallita taloudellista riskiä pitämällä tulos ylijäämäisenä tulevina vuosina.

Kunnalla on kiinteistöjä, joiden käyttötarpeesta tehtävät selvitykset ovat kesken. Kunta valmistelee selvitysten perusteella kiinteistöstrategiaa, jonka toteutuksella on merkittävä vaikutus kunnan talouteen. Kiinteistökanta aiheuttaa tulevana vuosina korjaus- tai purkukustannuksia, joita ei mahdollisilla kiinteistöjen myyntituotoilla pystytä kattamaan. Kiinteistöihin liittyviä riskejä hallintaan ennakoivalla kunnossapidolla.

Hintojen nousu on tasaantunut, erityisesti rakennusmateriaalien parantunut saatavuus on alentanut hintoja aiemmille tasoille. Energian hinta on myös tasaantunut, mutta edelleen sähkösopimusten hinnat ovat korkeat. Neuvoteltuihin virkaehtosopimukseen pohjautuen palkkakustannukset ovat kasvaneet, ja tällä on suuri vaikutus kuntatalouteen.

Kuntalaisten ikärakenteen ennustetut muutokset ennakoivat verotulojen suhteellista vähentymistä. Ennustettu alhainen syntyvyys ja mahdollisesti pienenevät nuoret ikäluokat muodostavat haasteita, mutta palvelutarpeen pienentyminen synnyttää säästöjä. Työikäisten osuuden supistuminen voi ennakoida verotulojen suhteellista laskua.

Kunnan palvelutuotantoa on määrätietoisesti tehostettu ja kustannuksia karsittu. Palvelutatarpeen kasvua aiheuttaa kuitenkin lasten ja nuorten pahoinvointi. Varhaiskasvatuksessa ja yhtenäiskoulussa on jouduttu lisäämään resursseja erityisopetukseen. Lisäksi kunta on kohdentanut määrärahoja perheohjaukseen ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen.

Kunnan organisaatio toimii lakisääteisiin ja muihin tehtäviin suhteutettuna tehokkaasti. Sijaisjärjestelyt ja mahdollisiin poikkeusoloihin varautuminen synnyttävät pienelle hallinnolle haasteen. Henkilöstön saatavuuteen ja pysyvyyteen liittyviä riskejä hallitaan hyvällä henkilöstöjohtamisella ja suunnittelulla sekä osaamista ylläpitävillä koulutuksilla.

Digitalisaation ja tekoälyn hyödyntämiseen sekä tietotekniseen valmiuteen liittyy riskejä. Tietoturvaan liittyvät uhkakuvat korostuvat ja kunnan tulee varautua niiden torjumiseen. ICT-kustannukset nousivat kertomusvuonna ja todennäköisesti kasvu tulee jatkumaan etenevän digitalisaation myötä.

Kunnan vakuutuskantaa tarkastetaan säännöllisesti, joten vahinkoriskit on minimoitu.

Kunnalla ei ole vireillä sellaisia oikeudenkäyntejä, jotka muodostaisivat kuluriskiä.

1.1.7 Ympäristötekijät

Kärkölä -Herrala siirtoviemärilinjan rakentaminen alkoi toukokuussa 2023. Siirtoviemärilinjan, esikäsitteilyrakennuksien sekä pumppaamoiden arvioidaan valmistuvan kesäkuun 2024 loppuun mennessä. Hankkeen tavoitteena on parantaa Kärkölän kunnan vesihuoltoa huomioiden ympäristövaikutukset. Hankkeen valmistuttua Kärkölän jätevedet pumpataan siirtoviemärilinjaa pitkin Hollolan Herralaan, josta jätevedet pumpataan eteenpäin Lahti Aqua Oy:n puhdistamolle Lahteen.

Vuoden 2023 jätevedenpuhdistamolle saapunut vesimäärä oli noin 100 000 m³ suurempi kuin vuonna 2022 eli noin 350 000 m³. Jätevedenpuhdistamon toisella tarkastelujaksolla fosforin jäännöspitoisuus (0,72 mg/l) ylitti hiukan ympäristöluvan puolivuosisikeskiarvona tarkasteltavan raja-arvon (0,4 mg/l). BOD:n jäännöspitoisuus- ja poistotehokkuusvaatimukset täyttyivät sekä ensimmäisellä että toisella tarkastelujaksolla.

Näytekohtaisesti tarkasteltavista parametreista kiintoaineen jäännöspitoisuus ylitti raja-arvon elokuussa ja lokakuussa, mutta tarkkailuvuonna saa olla 2 näytettä, jotka eivät täytä raja-arvoa. Poistotehokkuuden ja jäännöspitoisuuden vaatimukset ovat vaihtoehtoiset.

Prosessista näyttäisi karanteen toisella tarkastelujaksolla jonkin verran kiintoainetta ja sen mukana fosforia, jonka vuoksi fosforin luparaja on ylittynyt.

Haitallisia ja vaarallisia aineita tutkittiin maaliskuussa ja syyskuussa, eikä näytteenotoissa havaittu ympäristölaatuunormeja ylittäviä pitoisuuksia organotinayhdisteitä, bromattuja difenyylicetteireitä tai ftalaatteja. Myöskään syyskuussa otetun lietenäytteen raskasmetallipitoisuudet eivät ylittäneet raja-arvoja.

1.2 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt ohjeen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Kunnanhallitus on hyväksynyt Kärkölen kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen 17.4.2023.

Sisäinen valvonta kattaa kunnan kaikki toiminnot ja niiden oikeellisuuden valvonnan. Sisäinen valvonta ei rajoitu perinteiseen rahatalouteen ja siihen liittyvään hallinnolliseen valvontaan. Sisäinen valvonta on johdolle työväline varmistua asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Sisäisen valvonnan muodostaa kolme osa-aluetta: sisäinen tarkkailu, sisäinen tarkastus ja luottamushenkilöiden suorittama seuranta.

Sisäistä tarkkailua toteutetaan jatkuvan toiminnan työvaiheiden, toimenpiteiden, päätösten ja varojen käytön valvontana. Sisäisellä tarkkailulla varmistetaan, että tehtävät hoidetaan oikeaan aikaan suunnitellulla ja hyväksytyllä tavalla sekä tehtävään osoitetulla resursseilla. Toimialajohtaja ja esimiehet ovat vastanneet johtamansa toiminnan sisäisestä tarkkailusta. Esihenkilöt valvovat tehtävien suorittamista ja tilattavia palveluita sekä hankkivat tietoja asetettujen tavoitteiden toteutumisen arvioimiseksi.

Sisäinen tarkastus on julkista toimintaa ja sitä toteutetaan pormestarin ja toimialajohdon ohjauksessa. Kunnassa ei ole nimettyä sisäistä tarkastajaa.

Seuranta on luottamushenkilöille kuuluva osa sisäistä valvontaa. Seurannan keskeisiä tehtäviä ovat raportointivelvoitteiden (mm. osavuosikatsaukset ja tilinpäätösraportit) asettaminen, toteutuksen valvonta ja tehtyjen päätösten ja raporteissa kuvattujen tulosten vertailu. Raportointivelvoitteen asettamisella toimielimet ovat valvoneet viranhaltijoiden tehtävien hoitamista ja että nämä käyttävät delegoitua toimivaltaa oikein.

Hallinto- ja johtamistapa

Kunnan hallinto on jaettu kunnan hallintosäännössä säädetyllä tavalla toimialoihin ja toimielimiin. Toimialojen välisestä vastuunjaosta säädetään hallintosäännössä. Kunnan hallinnon valvonta toteutuu suurelta osin julkisuusperiaatteen kautta. Julkisuus liittyy hallintoprosessin kaikkiin vaiheisiin asian vireille tulosta päätöksen valmisteluun, asian esittelyyn, varsinaiseen päätöksentekoon, toimeenpanoon ja toimeenpanon valvontaan.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisvastuu on pormestarilla, toimialajohtajilla sekä kunnan muilla tilivelvollisilla ja esimiesasemassa olevilla. Kunkin toimielimen ja toimialan on järjestettävä toimintansa sekä johtamis- ja ohjaamisjärjestelmänsä niin, että organisaation kaikilla tasoilla ja kaikissa toiminnoissa on riittävä sisäinen valvonta.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Hankintojen valmistelussa ja hankintapäätösten tekemisessä noudatetaan yleistä hankintalakia ja erityisalojen hankintalakia, hankintadirektiivejä, muuta soveltuvaa lainsäädäntöä sekä hallintosääntöä, talousarviota ja kunnanhallituksen hyväksymiä yleisiä hankintaohjeita. Kunta on osallistunut soveltuviin yhteishankintoihin, joilla on tavoiteltu kustannussäästöjä ja toiminnan tehostamista.

Asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa on arvioitu huolella esteellisyyden perusteita ja näiden tunnistamisessa on onnistuttu hyvin.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen esitetään toimintakertomuksessa ja talousarvion toteutumisvertailussa.

Kunnanhallitukselle raportoidaan neljännesvuosittain talouden ja toiminnan toteutumisesta toimielimittäin ja tulosalueittain. Osavuosikatsaukseen kuuluu talousarvion toteutumisvertailu sekä keskeiset tiedot toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Olennaisista poikkeamista sekä muutostarpeista esitetään kattava selvitys.

Riskienhallinnan järjestäminen

Kokonaisvaltainen riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa, jonka tavoitteena on kohtuullisella varmuudella varmistaa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen sekä turvata kunnan toimintojen jatkuvuus ja palvelujen häiriötön tuottaminen.

Riskienhallinnan on katettava kaikki olennaiset toiminnan riskit. Merkittävät riskit on tunnistettu, luokiteltu ja arvioitu. Riskeihin varaudutaan vaikuttamalla niihin ennalta ehkäisevillä toimenpiteillä niin, että toiminnan riskitaso on suhteessa organisaation kantokykyyn.

Valvontatoimenpiteet

Toimialajohtajat tekevät tarvittavia kontrollitoimenpiteitä liittyen uuden käyttöomaisuuden hankintaan, hoidon valvontaa ja sopimustoimintaan. Tilikauden aikana ei olla tunnistettu erityisiä huomioita valvontatoimenpiteisiin liittyen.

Tiedonvälitys ja osaamisen varmistaminen

Kunnassa noudatetaan hyvää tiedonhallintatapaa asiakirjahallinnon ja arkistotoimen järjestämisessä siten, että lainsäädännön vaatimukset (julkisuuslainsäädäntö, laki sähköisestä asioinnista hallinnolla, henkilötietolaki, hallintolaki, tiedonhallintalaki ym.) toteutuvat.

Henkilökunnan osaaminen on varmistettu käsittelemällä ohjeistuksia tulosityksikoittäin ja luottamushenkilöille ohjeistukset on jaettu yhteisissä Teams-kanavissa.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan virallisella tuloslaskelmalla, johon ei sisällytetä sisäisten menomäärärahojen- ja tuloarvioiden käyttöä.

Kärkölän kunnan vuoden 2023 tilikauden tulos oli 169 885 euroa ylijäämäinen. Alkuperäisessä talousarviossa tilikauden tulos oli 109 126 euroa alijäämäinen. Lisätalousarvioiden jälkeen tulos huononi vielä 53 500 euroa ja talousarvio oli lopulta 162 626 euroa alijäämäinen. Lisätalousarviot tehtiin sivistys- ja hyvinvointilautakunnan ja ympäristölautakunnan tarpeisiin.

Tilikauden tuloksen muodostumista arvioitua paremmaksi selittää verotulojen 872 702 euron ylitys ja valtionosuuksien 245 692 euron ylitys. Valtionosuuksien ylitys selittyy kunnan saamalla harkinnanvaraisella valtionosuuden korotuksella. Toimintakulut ylittyivät 329 163 eurolla ja korkokulut 471 283 eurolla, mutta siitä huolimatta tilikauden tulos toteutui noin 332 511 euroa parempana kuin lisätalousarviota tehdessä arvioitiin.

Toimintatuotoissa myyntituotot ylittyivät 68 875 euroa, maksutuotot alittuivat 52 216 euroa, tuet ja avustukset ylittyivät 161 817 euroa ja muut toimintatuotot alittuivat 188 039 euroa. Kokonaisuudessaan toimintatuotot alittuivat 9 564 euroa talousarvioon verrattuna.

Toimintakulujen osalta henkilöstökulut alittuivat 63 931 euroa, palvelujen ostot ylittyivät 394 573 euroa, merkittävimpinä ylityksinä asiantuntijapalvelujen ostot 216 310 euroa ja muut palvelut 90 336 euroa. Asiantuntijapalvelujen ostoa on kasvattanut jäteveden puhdistamon tulipaloon liittyvät kustannukset ja muissa palveluissa on kotouttamisen kuluja, joita ei ollut täysimääräisesti huomioitu talousarviossa. Aineet, tarvikkeet ja tavarat ylittyivät 113 510 euroa ja ovat osaltaan ylittyneet jäteveden puhdistamon tulipalon takia hankitun kaluston takia. Avustukset alittuivat 16 639 euroa ja muut toimintakulut 98 351 euroa. Toimintakulut ylittyivät yhteensä 329 163 euroa.

Toimielintasolla toimintakulut alittuivat tarkastuslautakunnan (762 euroa), kunnanhallituksen (140 674 euroa), sivistys- ja hyvinvointilautakunnan (182 574 euroa) ja ympäristölautakunnan (12 064 euroa) alaisilla toiminnoilla ja toimintakulut ylittyivät keskusvaalilautakunnan (7 463 euroa) ja teknisen lautakunnan (657 775 euroa) alaisilla toiminnoilla.

Keskusvaalilautakunnan toimintakulujen ylityksen selittää muutos kustannusten seurannassa. Vaalien järjestämiseen vaadittavaa työaikaa on kohdistettu aiempaa huolellisemmin vaaleille ja henkilöstökulut ovat siten ylittyneet 4 207 euroa. Lisäksi vaalien vaatima ICT-tuki tuotti odotettua enemmän kustannuksia.

Kunnanhallituksen toimialan toimintatuotot ylittyivät 121 475 euroa ja toimintakulut alittuivat 140 674 euroa suhteessa talousarvion lukuihin. Toimintatuottojen ylitys perustuu suurelta osin kotouttamiseen liittyvillä tuilla, joita kertyi noin 100 000 euroa. Toiminta kerrytti samansuuruiset kulut. Toimintakulujen osalta henkilöstökulut alittuivat 87 257 euroa, palvelujen ostot 9 018 euroa, aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot 13 508 euroa, avustukset 14 972 euroa ja muut toimintakulut 15 919 euroa.

Sivistystoimen toimintatuotot alittuivat 41 985 euroa ja toimintakulut 182 574 euroa. Tilikauden toimintakate parani 140 589 euroa. Henkilöstökustannukset alittuivat noin 101 000 euroa, sisäiset vuokrat olivat 184 900 euroa budjetoitua alhaisemmat ja kotikuntakorvaukset 66 500 euroa korkeammat. Aineet, tarvikkeet ja tavarat- määräraha ylittyi noin 37 200 euroa. Asiakasmaksutuotot alittuivat noin 72 100 euroa. Palvelujen ostot ylittyivät noin 57 100 euroa. Tuet ja avustukset valtiolta olivat noin 50 700 euroa

budjetoitua alhaisemmat.

Teknisen lautakunnan toimintatulot olivat vuonna 2023 5 817 907 euroa, jääden hyväksytystä talousarviosta 1,8 % eli 106 743 euroa. Teknisen lautakunnan toimintamenot ovat vuonna 2023 olleet 657 755 euroa budjetoitua suuremmat eli 5 831 975 euroa, kun hyväksytty talousarvio oli 5 174 200 euroa. Toimintamenot olivat 12,7 % talousarviota suuremmat. Merkittävimmät tulosvaikutukset olivat kiinteistöjen, liikenneväylien ja Kärkölän Veden vastuualueilla.

Kiinteistöjen osalta tulosta painoi alas se, että tekniselle lautakunnalle maksettiin edelliseen vuoteen verrattuna sisäisiä vuokria 187 690 euroa vähemmän kuin vuonna 2022.

Liikenneväylät tulosalueen tulosta heikensi se, että konekustannusindeksi nosti kustannuksia vuoden 2023 aikana noin 10 %.

Kärkölän Vesi taseyksikön tulokseen vaikuttivat jätevedenpuhdistamon palon kustannukset 373 494 euroa sekä indeksikorotukset materiaali- ja palvelukustannuksissa.

Ympäristölautakunnan toimintatuotot ylittyivät 16 486 euroa rakennusvalvonta- ja tarkastusmaksujen myötä. Toimintakulut alittuivat 12 064 euroa, josta noin puolet säästyivät henkilöstökustannuksista ja noin puolet palvelujen ostoista.

Rahoitustuottojen ja -kulujen yhteissumma oli -390 742 euroa. Talousarviossa näiden yhteissummaksi oli arvioitu 99 650 euroa. Rahoitustuotoista korkotuotot alittuivat 1301 euroa ja muut rahoitustuotot 38 570 euroa. Muiden rahoitustuottojen alittuminen johtuu osinkotuotoista. Rahoituskuluista korkokulut ylittyivät 471 283 euroa ja muut rahoituskulut alittuivat 20 762 euroa. Korkokulut ovat kasvaneet huomattavasti nousseiden korkojen ja tilikauden aikana nostetun 6,7 miljoonan euron pitkäaikaisen lainan myötä.

Kunnan verotulot ylittivät talousarvion 872 702 eurolla ja olivat 9 % talousarviota suuremmat. Kunnallisvero tuotti 8 035 121 euroa ja ylitti talousarvion 119 121 eurolla. Yhteisöveroa kertyi 1 304 035 euroa ja tuotto ylitti talousarvion 671 035 eurolla. Kiinteistövero kertyi 1 273 546 euroa ja tuotto ylitti talousarvion 82 546 eurolla.

Valtionosuuksia saatiin 1 641 622 euroa. Valtionosuuksia saatiin 245 692 euroa talousarviossa ennakoitua enemmän ja tästä 210 000 euroa on harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta.

Suunnitelman mukaisia poistoja kirjattiin yhteensä 1 461 514 euroa eli 43 236 euroa alle talousarvion.

Kunta nosti 2023 vuonna 6 700 000 euron pitkäaikaisen lainan. Vanhoja pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 1 849 923 eurolla. Lyhytaikaisen lainan määrä laski 4 500 000 eurolla. Kunnan kokonaislainamäärä kasvoi 350 077 eurolla.

Investointiohjelman mukaiset investointimenot olivat 7 235 000 euroa ja investointitulot olivat 10 000 euroa. Toteutuneet investointimenot vuonna 2023 olivat 3 735 677 euroa, toteumaprosentilla 51,6. Investointitulot olivat 1 217 373 euroa.

Merkittävimmät toteumien erot investoinneissa olivat siirtoviemärin rakentamisen kulujen alittuminen 3 111 141 eurolla ja paloaseman myynnistä saatu 1 171 644 euron tulo.

Investointien määrärahat ylittyivät seuraavilta yksittäisiltä kohteilta:

- Nerolan vesikattokorjaus 10 477 euroa
- Kantamo sauna/suihkutilan remontointi 12 210 euroa
- Kantamon asiakassaunan remontti 63 766 euroa
- Keskuspuiston kunnostaminen 1 713 euroa
- Monitoimikaukalo 20 308 euroa
- Vesi- ja viemäriverkoston saneeraus 9 157 euroa
- Vedenottamo valvomotietokone 6 551 euroa
- Liikennemerkkien maalaus ja päivitys 15 620 euroa
- Vuokkoharjun paineenkorotusasema 3 110 euroa.

1.3.1 Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
	2023	2022
	1000 €	1000 €
Toimintatuotot	2 901	3 145
Toimintakulut	-13 133	-29 464
Toimintakate	-10 232	-26 319
Verotulot	10 613	18 088
Valtionosuudet	1 642	9 327
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	27	12
Muut rahoitustuotot	83	148
Korkokulut	-501	-82
Muut rahoituskulut	0	-2
Vuosikate	1 631	1 171
Poistot ja arvonalentumiset	-1 462	-1 268
Tilikauden tulos	170	-98
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	170	-98

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut %	22,1	10,7
Vuosikate/Poistot, %	111,6	92,3
Vuosikate €/asukas	397	279
Asukasmäärä	4 111	4 198

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

1.4.1 Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		2023	2022
		1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate		1 631	1 171
Tulorahoituksen korjauserät		-29	-15
Investointien rahavirta			
Investointimenot		-3 736	-4 155
Rahoitusosuudet investointimenoihin		0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot		1 247	15
Toiminnan ja investointien rahavirta		-887	-2 984
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset		0	0
Antolainasaamisten vähennykset		74	297
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		6 700	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		-1 850	-1 065
Lyhytaikaisten lainojen muutos		-4 500	3 050
Oman pääoman muutokset		12	-29
Muut maksuvalmiuden muutokset		1 081	444
Rahoituksen rahavirta		1 517	2 698
Rahavarojen muutos		630	-287
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.		1 897	1 267
Rahavarat 1.1.		1 267	1 554
		630	-287
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta 1 000 €		-15 912	-15 392
Investointien tulorahoitus, %		43,7	28,2
Laskennallinen lainanhoitokate		0,6	0,5
Kassan riittävyys pv		36	13
Asukasmäärä		4 111	4 198

1.4.2 Tase ja sen tunnusluvut

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
VASTAAVAA		
A PYSYVÄT VASTAAVAT	39 745	40 633
I Aineettomat hyödykkeet	394	445
Aineettomat oikeudet	10	12
Muut pitkävaikutteiset menot	384	432
Ennakkomaksut		
II Aineelliset hyödykkeet	35 012	33 892
Maa- ja vesialueet	936	880
Rakennukset	24 859	26 850
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5 531	5 597
Koneet ja kalusto	410	255
Arvo- ja taide-esineet	1	1
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 276	309
III Sijoitukset	4 339	6 297
Osakkeet ja osuudet	1 379	3 263
Muut lainasaamiset	2 960	3 034
Muut saamiset	0	0
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	58	58
Valtion toimeksiannot	0	0
Lahjoitusrahastojen varat	58	58
Muut toimeksiantojen varat	0	0
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	2 408	2 244
I Vaihto-omaisuus	0	0
Aineet ja tarvikkeet	0	0
Valmiit tuotteet	0	0
II Saamiset	511	977
Pitkäaikaiset saamiset	0	0
Muut saamiset	0	0
Lyhytaikaiset saamiset	511	977
Myyntisaamiset	271	656
Lainasaamiset	0	0
Muut saamiset	140	45
Siirtosaamiset	100	277
III Rahoitusomaisuusarvopaperit	0	0
Osakkeet ja osuudet	0	0
Muut arvopaperit	0	0
IV Rahat ja pankkisaamiset	1 897	1 267
VASTAAVAA YHTEENSÄ	42 211	42 936

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
VASTATTAVAA		
A OMA PÄÄOMA	15 880	17 569
I Peruspääoma	8 580	10 469
II Arvonkorotusrahasto	0	0
III Muut omat rahastot	0	0
IV Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	7 130	7 198
V Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	170	-98
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	0	0
Poistoero	0	0
Vapaaehtoiset varaukset	0	0
C PAKOLLISET VARAUKSET	0	0
Muut pakolliset varaukset	0	0
ARVOSTUSERÄT		
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	477	485
Valtion toimeksiannot	0	0
Lahjoitusrahastojen pääomat	459	466
Muut toimeksiantojen pääomat	18	19
E VIERAS PÄÄOMA	25 854	24 881
I Pitkäaikainen	18 748	14 797
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	17 814	13 634
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Saadut ennakot	0	0
Muut velat	933	923
Siirtovelat	0	240
II Lyhytaikainen	7 106	10 084
Joukkovelkakirjalainat	2 000	6 500
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 185	1 515
Saadut ennakot	139	52
Ostovelat	1 739	1 054
Muut velat	154	117
Siirtovelat	890	847
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	42 211	42 936

TASEEN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	37,7 %	41,0 %
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	169,7 %	72,0 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	7 300	7 100
Kertynyt yli-/alijäämä €/asukas	1 776	1 691
Lainakanta 31.12. 1000 €	21 999	21 649
Lainat, €/asukas	5 351	5 157
Laina ja vuokravastuut 31.12. 1 000 €	26 043	25 785
Laina ja vuokravastuut €/asukas	6 335	6 142
Lainasaamiset 31.12. 1000 €	2 960	3 034
Asukasmäärä	4 111	4 198

1.5 Kokonaistulot ja -menot

KOKONAISTULOT JA -MENOT 2023

TULOT	1 000 €	
Toiminta		
Toimintatuotot	2 901	12,5 %
Verotulot	10 613	45,6 %
Valtionosuudet	1 642	7,1 %
Korkotuotot	27	0,1 %
Muut rahoitustuotot	83	0,4 %
Tulorahoituksen korjauserät		
- Pysyvien vastaavien hyöd. luovutusvoitot	-29	-0,1 %
Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin		0,0 %
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	1 247	5,4 %
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennys	74	0,3 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 700	28,8 %
Oman pääoman lisäykset	12	0,1 %
Kokonaistulot yhteensä	23 269	100,0 %
MENOT		
Toiminta		
Toimintakulut	13 133	55,4 %
Korkokulut	501	2,1 %
Muut rahoituskulut	0	0,0 %
Investoinnit		
Investointimenot	3 736	15,7 %
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten lisäys		0,0 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1 850	7,8 %
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	4 500	19,0 %
Kokonaismenot yhteensä	23 719	100,0 %
Täsmäytys:		
Kokonaistulot - kokonaismenot	-451	
Muut maksuvalmius muutokset - rahavarojen muutos	-451	

1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous

Kuntalain 114 §:n mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös tulee laatia samalta päivältä kuin kunnan tilinpäätös.

Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konsernin rahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys kuntakonsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

Kuntayhtymän tilinpäätös yhdistellään jäsenkunnan konsernitilinpäätökseen. Kunnan, jolla ei ole tytäryhteisöjä, mutta joka on jäsen kuntayhtymässä tai liikelaitoskuntayhtymässä, tulee sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätöstä vastaavat tiedot.

1.6.1. Yhdistelmä kuntakonserniin kuuluvista yhteisöistä

Kärkölen kuntakonserniin kuuluvat 1.1.2023 alkaen seuraavat yhteisöt, suluissa Kärkölen kunnan omistusosuus yhteisöstä:

Kuntayhtymät:

Päijät-Hämeen liitto (2,58 %)

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä (1,22 %)

Tytäryhtiöt:

Kärkölen Kuntala Oy (100 %)

Kärkölen Lämpö Oy (75,0 %)

Osakkuusyhteisöt:

As Oy Väinölänrinne (25,7 %)

1.6.2. Konsernin toiminnan ohjaus

Kärkölen konsernin ohjauksesta vastaa kunnanhallitus. Konserniin kuuluu tytäryhtiöt Kärkölen Kuntala Oy ja Kärkölen Lämpö Oy. Lisäksi kuntakonserniin kuuluu erillinen taseyksikkö Kärkölen Vesi, jonka hallinto on määritelty hallintosäännössä.

Kärkölen Kuntalan omistuksessa on neljä Virkatiellä sijaitsevaa kiinteistöä: Järvelä-talo, Kunnanvirasto, Raita (vanha kirjasto) ja Nuokku. Kärkölen Kuntala Oy:n yhtiökokous on valinnut yhtiön hallitukseen seitsemän (7) jäsentä. Hallituksen kokouksissa on pormestarilla läsnäolo-oikeus. Toimitusjohtajana toimii talouspäällikkö. Kärkölen Kuntala Oy:n operatiivisesta kiinteistöjen hoidosta vastaa kiinteistöpäällikkö teknisen johtajan johdolla. Päätöksenteko tapahtuu hallintosäännön mukaisesti teknisen lautakunnan toimialueella.

Kärkölen Lämpö Oy:n omistajat ovat Kärkölen kunta 75 %, Nivos Oy 20 % ja Loimua Oy 5 %. Kärkölen Lämmön hallituksen puheenjohtajana on toiminut Kyösti Kari. Kärkölen Lämmön operatiivisesta toiminnasta vastaa Nivos Oy ja toimitusjohtajana Juha Voho. Kärkölen Lämmön liikevaihto ylitti 0,5 M€. Johtuen metsähakkeen hinnan noususta jouduttiin kaukolämmön hintaa nostamaan kertomusvuonna,

Tytäryhtiöiden yhtiökokouksissa kuntaa edustaa hallintosäännön mukaan pormestari.

1.6.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Hyvinvointialueuudistuksen myötä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä ja Eteva - kuntayhtymä eivät ole osa konsernia 1.1.2023 alkaen.

1.6.4. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kunnan konsernivalvonnasta vastaa konsernin johto, johon kuuluvat kunnanhallitus, pormestari ja kansliapäällikkö. Käytännössä konsernivalvonta toimii siten, että pormestari ja kansliapäällikkö perehtyvät konserniyhtymien ja -yhtiöiden esityslistoihin ja pöytäkirjoihin ja antaa tarvittaessa ohjeita kunnan kokousedustajille.

Kunnan nimeämät hallitusten jäsenet vastaavat osakeyhtiölain mukaisesti yhtiön toiminnasta ja valvonnasta.

1.6.5. **Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut**

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
	TP2023	TP2022
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	3 271	29 628
Toimintakulut	-14 037	-56 142
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	-1	-15
Toimintakate	-10 767	-26 528
Verotulot	10 596	18 072
Valtionosuudet	2 398	10 063
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	8	2
Muut rahoitustuotot	86	253
Korkokulut	-501	-92
Muut rahoituskulut	0	-26
Vuosikate	1 819	1 744
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 595	-1 740
Arvonalentumiset	0	0
Satunnaiset erät	-1	-4
Tilikauden tulos	224	0
Tilinpäätössiirrot	0	0
Tilikauden verot	0	-5
Laskennalliset verot	0	1
Vähemmistöosuudet	10	-4
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	233	-8
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut %	23,3	52,8
Vuosikate/Poistot, %	-114,1	100,3
Vuosikate €/asukas	443	416
Asukasmäärä	4 111	4 198

Konsernin rahoituslaskelma 31.12.2023	TP2023	TP2022
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta	1 790	2 379
Vuosikate	1 819	1 744
Satunnaiset erät	-1	-4
Tilikauden verot	0	-5
Tulorahoituksen korjauserät	-29	644
Investointien rahavirta	-2 492	-5 567
Investointimenot	-3 810	-5 622
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	3
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 318	52
Toiminnan ja investointien rahavirta	-703	-3 188
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	0	9
Antolainasaamisten vähennykset	0	9
Lainakannan muutokset	309	2 873
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 700	1 048
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 878	-1 674
Lyhyäaikaisten lainojen muutos	-4 513	3 500
Oman pääoman muutokset	-13	9
Muut maksuvalmiuden muutokset	978	-477
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-8	36
Vaihto-omaisuuden muutos	-2	44
Saamisten muutos	363	-293
Korottomien velkojen muutos	625	-263
Rahoituksen rahavirta	1 274	2 415
Rahavarojen muutos	571	-772
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	2 421	3 833
Rahavarat 01.01.	3 833	4 605
KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta 1000 €	-17 247	-16 773
Investointien tulorahoitus, %	47,7	31,0
Laskennallinen lainanhoitokate		0,6
Kassan riittävyys pv	43,7	22

KONSERNITASE 31.12.2023		1 000 €	1 000 €
VASTAAVAA		2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT		37 397	42 239
Aineettomat hyödykkeet		396	493
Aineettomat oikeudet		13	40
Muut pitkävaikutteiset menot ennakkomaksut		384	436
		0	17
Aineelliset hyödykkeet		36 352	40 772
Maa- ja vesialueet		963	953
Rakennukset		25 871	32 183
Kiinteät rakenteet ja laitteet		5 792	5 908
Koneet ja kalusto		446	1 225
Muut aineelliset hyödykkeet		1	4
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		3 279	499
Sijoitukset		649	974
Muut osakkeet ja osuudet		626	942
Muut lainasaamiset		18	24
Muut sijoitukset		5	9
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		107	131
Valtion toimeksiannot		49	70
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet		58	58
Muut toimeksiantojen varat		0	3
VAIHTUVAT VASTAAVAT		3 047	7 648
Vaihto-omaisuus		16	250
Aineet ja tarvikkeet		2	239
Keskeneräiset tuotteet		14	11
Valmiit tuotteet		1	1
Saamiset		610	3 565
Pitkäaikaiset saamiset		0	128
Myyntisaamiset		0	128
Lyhytaikaiset saamiset		610	3 436
Myyntisaamiset		334	1 902
Muut saamiset		161	342
Siirtosaamiset		115	1 192
Rahoitusomaisuusarvopaperit		206	314
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin		205	313
Joukkovelkakirjalainasaamiset		1	1
Muut arvopaperit		0	0
Rahat ja pankkisaamiset		2 215	3 519
VASTAAVAA YHTEENSÄ		40 551	50 018

	1 000 €	1 000 €
VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	13 729	15 408
Peruspääoma	8 580	10 469
Arvonkorotusrahasto	3	8
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	4 914	4 938
Tilikauden ylijäämä	233	-8
VÄHEMMISTÖOSUUS	69	100
PAKOLLISET VARAUKSET	34	987
Muut pakolliset varaukset	34	987
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	534	641
Valtion toimeksiannot	49	123
Lahjoitusrahastojen pääomat	459	466
Muut toimeksiantojen pääomat	26	52
VIERAS PÄÄOMA	26 185	32 882
Pitkäaikainen	18 858	18 346
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	17 814	17 079
Lainat julkisyhteisöiltä	2	2
Liittymismaksut ja muut velat	1 042	1 032
Siirtovelat	0	233
Laskennalliset verovelat	0	1
Lyhytaikainen	7 327	14 536
Joukkovelkakirjalainat	0	0
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 185	8 253
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Saadut ennakot	139	52
Ostovelat	1 862	2 881
Liittymismaksut ja muut velat	164	631
Siirtovelat	978	2 720
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	40 551	50 018
Omavaraisuusaste	34,1 %	31,0 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	160,1 %	56,8 %
Kertynyt yli-/alijäämä 1000 €	5 146	4 931
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 252	1 175
Konsernin lainat, €/asukas	5 352	6 035
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	22 001	25 333
Laina ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	26 079	39 618
Laina ja vuokravastuut €/asukas	6 344	9 437
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	18	24
Kunnan asukasmäärä	4 111	4 198

Valtuustotason konsernia koskevat tavoitteet:**Kärkölen Lämpö Oy**

Kärkölen Lämpö Oy varautuu mahdollisiin häiriötilanteisiin varavoimalla ja mahdollisiin muutoksiin lämpöverkossa. Toimintaan ei ole odotettavissa huomattavia muutoksia suunnitteluvuosina.

Toteutuma:

Tavoite on toteutunut. Kaukolämmön hintaa jouduttiin korottamaan kertomusvuoden alussa 13 %. Kaukolämpö tuotettiin uusiutuvilla polttoaineilla Loimua Oy:n voimalaitoksella. Polttoöljyllä tuotettuun lämpöön jouduttiin turvautumaan ainoastaan voimalaitoksen huoltoseisokkien aikana. Polttoaineiden hinnan nousun myötä Kärkölen Lämpö joutuu edelleen nostamaan kaukolämmön hintaa 2024 alussa.

Kärkölen Kuntala Oy

Kuntala Oy:n merkitys erillisenä talousyksikkönä on vähäinen. Kunnallinen osakeyhtiö mahdollistaa kuitenkin tarvittaessa tulevaisuudessa asumisen strategian toteuttamista.

Toteutuma:

Tavoite on vain osittain toteutunut. Kärkölen Kuntala Oy:n omistamien rakennusten sisäilmaongelmat vaativat laajempia tutkimuksia ja korjauksia. Järvelä-talossa todettua sisäilmaongelmaa tutkitaan. Kunnanvirastolta on siirrytty toistaiseksi pääosin väistötiloihin, mutta rakennuksessa pidetään edelleen kokouksia. Vanha kirjastorakennus, Raita, on senioritoimen käytössä. Nuokku on aktiivisessa käytössä nuorisotoimessa. Rakennusten hoito- ja kunnossapitotoimia on rahoitettu Teknisen toimen käyttötaloudesta. Rakennuksiin on tavoitteena tehdä kuntotutkimukset vuoden 2024 aikana.

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.7.1. Tilikauden tuloksen käsittely

Vuoden 2023 tilikauden tulos on 169 885,33 euroa ylijäämäinen.

Hallitus esittää, että ylijäämä kirjataan yli-/alijäämän tilille. Taseeseen on kirjattu aikaisemmilta vuosilta kertynyttä ylijäämää 7 129 956,54 euroa. Kun yli-/alijäämän tilille kirjataan vuoden 2023 ylijäämä, on kertyneen ylijäämän määrä 7 299 841,87 euroa.

1.7.2. Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Vuoden 2023 konsernin tulos teki 232 703,90 euroa ylijäämää. Tilinpäätöksessä taseelle on kertynyt kumulatiivista ylijäämää 4 913 636,57 euroa. Kun yli-/alijäämän tilille kirjataan vuoden 2023 alijäämä, on kertyneen ylijäämän määrä 5 146 340,47 euroa.

Jos kunnalla on taseessa alijäämää, kunnanhallituksella on velvollisuus toimintakertomuksessa esittää selonteko talouden tasapainotuksesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja erillisen toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

Vuoden 2024 talousarvion hyväksymisen yhteydessä hyväksyttiin taloussuunnitelma vuoteen 2026 saakka. Tämän suunnitelman mukaan kunta tekee suunnitelmavuosina alijäämää, jota kertyy vuosina 2024–2026 yhteensä 831 000 euroa. Aikaisempien tilikausien hyvät tulokset luovat puskuria tulevia vuosia varten.

Talousarvio vuodelle 2024 on 359 880 euroa alijäämäinen. Talouden tasapainottamisen kannalta on tärkeää keskittyä vielä toimintakatteen parantamiseen. Vuonna 2023 toteutunut Hyvinvointialueuudistus (HVA) vaikuttaa pysyvästi kuntien valtionosuusrahoitukseen ja tämä aiheuttaa haasteita rahoituksen riittävyyteen suunnitteluvuosina.

HVA-uudistuksessa kunnilta siirrettiin rahoitusta hyvinvointialueille. Valmistelun yhteydessä Valtiovarainministeriö on huomionut Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän noin 20 miljoonan euron palkkaharmonisaatiovarauksen siirtyvänä kuluna. Tämä linjaus pienentää Kärkölan kunnan valtionosuuksia pysyvästi. Vuoden 2025 rahoituksen kokonaisuus tulee myös vaikuttamaan valtionosuuksiin, kun Työllisyyspalvelut 24 -uudistus siirtää työvoimapalvelut paikallistasolle. Kunnan käsitys palkkaharmonisaation käsittelystä poikkeaa valtiovarainministeriön laskelmista ja asiasta on esitetty oikaisuvaatimus.

Kunnanvaltuuston päätökseen perustuen kunnanhallitus valmistelee vuoden 2024 aikana talouden vakauttamisohjelman, jolla pyritään parantamaan toimintakatetta, jotta tulorahoitus riittäisi jatkossakin kunnan toiminnan järjestämiseen.

2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota. Toteutusvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen.

Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Toteutusvertailussa noudatetaan samaa rakennetta. Käyttötalouden toteutusvertailu laaditaan toimielintasolla, jolla valtuusto on hyväksynyt tavoitteen, määrärahan tai tuloarvion kullekin kohteelle. Toteutusvertailussa esitetään myös talousarviota laadittaessa käytetty vastuualuetason erittely.

Käyttötalouden määrärahojen sitovuustaso on toimielintaso. Tuloslaskelmassa toimintakatteen jälkeiset erät sitovat valtuustoon nähden aina tilikauden tulokseen saakka. Investointiosa sitoo valtuustoon nähden vastuualuetasolla. Rahoitusosassa sitovia määrärahoja ovat rahoitustoiminnan määrärahat.

2.1 Tavoitteiden toteutuminen

Selvitys tavoitteiden toteutumisesta annetaan toimintakertomuksen toteutusvertailuosassa kyseisen toiminnon tai hankkeen kohdalla.

2.2 Käyttötalouden toteutuminen

2.2.1. Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta vastaa siitä, että vaalitoimitukset tehdään Kärkölän kunnassa vaalilain mukaisesti.

Vuonna 2023 keskusvaalilautakunta kokoontui 3 kertaa.

Keskusvaalilautakunta

Jäsen

Arto Määttä, pj

Marjo Takku, vpj

Aila Hara

Hannu Rajala

Irma Susi

Riitta Hyytiäinen, sihteeri 9.11.2023 saakka

Jaana Nihtilä, sihteeri 9.11.2023 alkaen

Varajäsen sisääntulojärjestyksessä

Esko Jussila

Tiina Malm

Marja-Leena Lehtonen

Mika Jormanainen

Anne Laine

Vaalit

Vuonna 2023 oli eduskuntavaalit. Vuoden 2023 eduskuntavaalien vaalipäivä oli sunnuntaina 2.4.2023. Ennakkoäänestyksen ajanjakso oli kotimaassa 22. - 28.3.2023 ja ulkomailla 22. - 25.3.2023.

Keskusvaalilautakunta	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA- tot.	Tot. %
Toimintatulot	9 693	7 000	0	7 000	8 203	-1 203	117,2
Toimintamenot	-6 842	-5 780	0	-5 780	-13 243	7 463	229,1
Toimintakate	2 851	1 220	0	1 220	-5 040	6 260	-413,1
Tilikauden tulos	2 851	1 220	0	1 220	-5 040	6 260	-413,1

2.2.2 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta sekä tilintarkastaja valvovat kunnan hallintoa ja taloutta kuntalain ja tarkastussäännön mukaisesti.

Vuoden 2023 aikana tarkastuslautakunta kokoontui yhteensä seitsemän (7) kertaa.

Jäsen

Liisa Korpela, pj
Matti Sallila, vpj
Markku Rantoila

Varajäsen

Timo Ruohonen
Martti Aslamaa
Sirpa Kinnari

Tilintarkastajana toimii KPMG Oy Ab, vastuullisena tilintarkastajana JHT Topi Katajala.

Tarkastuslautakunta	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA- tot.	Tot. %
Toimintatulot	0	0	0	0	0	0	0,0
Toimintamenot	-15 322	-18 170	0	-18 170	-17 408	-762	95,8
Toimintakate	-15 322	-18 170	0	-18 170	-17 408	-762	95,8
Tilikauden tulos	-15 322	-18 170	0	-18 170	-17 408	-762	95,8

2.2.3 Kunnanhallitus

Keskushallinto

Keskushallinto	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	169 913	33 550	0	33 550	165 253	-131 703	492,6
Toimintamenot	-1 620 764	-1 307 905	0	-1 307 905	-1 360 304	52 399	104,0
Toimintakate	-1 450 851	-1 274 355	0	-1 274 355	-1 195 051	-79 304	93,8
Verotulot	18 087 771	9 740 000	0	9 740 000	10 612 702	-872 702	109,0
Valtionosuudet	9 327 493	1 395 930	0	1 395 930	1 641 622	-245 692	117,6
Rahoitus	144 880	165 900	0	165 900	-228 342	394 242	-137,6
Tilikauden tulos	26 109 293	10 027 475	0	10 027 475	10 830 931	-803 456	108,0

Kunnanhallitus vastaa kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta sekä laillisuuden valvonnasta. Lisäksi kunnanhallitus valvoo kunnan etua, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa.

Kunnanhallitus kokoontui yhteensä 17 kertaa.

Kunnanhallitus 19.6.2023 saakka

Jäsen

Markku Koskinen, pj
 Mari Raininko, I vpj
 Anne Tuomaila, II vpj
 Jani Kuronen 24.4.2023 saakka
 Toni Alander 24.4.2023 alkaen
 Nana Kirkkomäki
 Miia Salminen
 Tuomas Nummela
 Topias Rauhamaa
 Matti Mäntylä 13.2.2023 saakka
 Jukka Tammelin 13.2.2023 alkaen

Henkilökohtainen varajäsen

Mika Penna
 Tiina Malm
 Soile Laakso
 Juha-Matti Laiho
 Leena Reiman
 Tuula Anttonen
 Jussi Seppälä
 Petri Pekkala
 Marko Hietala

Kunnanhallitus 19.6.2023 alkaen

Jäsen

Markku Koskinen, pj
 Mari Raininko, I vpj
 Anne Tuomaila, II vpj
 Toni Alander
 Nana Kirkkomäki
 Miia Salminen
 Tuomas Nummela
 Topias Rauhamaa
 Jukka Tammelin

Henkilökohtainen varajäsen

Mika Penna
 Tiina Malm
 Soile Laakso
 Juha-Matti Laiho
 Leena Reiman
 Sirpa Kaalikoski
 Jussi Seppälä
 Petri Pekkala
 Marko Hietala

Tilivelvollisia ovat myös esittelijänä kansliapäällikkö Jouni Nieminen ja kunnanhallituksen pöytäkirjanpitäjänä asianhallintapäällikkö Jaana Nihtilä.

Lisäksi kunnanhallituksen nimeäminä ovat Strategia-, Huovila-, Kulttuuri- ja Liikunta-toimikunta.

Huovilatoimikunta 2023

Huovilatoimikunta kokoontui neljä (4) kertaa.

Jukka Koponen
Jarkko Juselius
Riitta Ailonen
Anne Tuomaila
Jussi Seppälä
Nana Kirkkomäki
Leena Reiman
Pekka Kämppi
Sirpa Kinnari
Sirpa Kaalikoski
Mari Raininko, pj
Petri Käkönen, esittelijä
Tiina Karonen, sihteeri

Strategiatoimikunta 2023

Strategiatoimikunta kokoontui yhden kerran.

Markku Koskinen, pj
Mika Penna
Sirpa Kinnari
Santeri Nousjoki
Kauko Issakainen
Tuomas Nummela
Jukka Tammelin
Martti Aslamaa
Jouni Nieminen, esittelijä
Jaana Nihtilä, sihteeri

Kulttuuritoimikunta 2023

Kulttuuritoimikunta kokoontui viisi (5) kertaa.

Tuija Pelli
 Leena Reiman
 Soile Laakso
 Jussi Seppälä
 Kirsi Skantz-Viljakainen
 Satu Loukkola
 Tiina Malm
 Hannu Rajala
 Satu-Kristiina Vesa
 Nana Kirkkomäki, pj
 Petri Käkönen, esittelijä
 Sanna Nevalainen, sihteeri

Liikuntatoimikunta 2023

Liikuntatoimikunta ei kokoontunut vuonna 2023.

Toni Klang
 Jani Kuronen 20.2.2023 saakka
 Kauko Issakainen
 Santeri Nousjoki
 Timo Ylönen
 Max Markkola 14.8.2023 saakka
 Jari Eronen
 Jukka Tammelin
 Sami Roos
 Topias Rauhamaa, pj
 Petri Käkönen, esittelijä
 Toni Klang, sihteeri

Päijät-Hämeen liiton edustajainkokouksen edustaja 2023

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Martti Aslamaa	Toni Alander

Hämeen poliisin neuvottelukunnan jäsen 2023

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Sisko Salomaa	Tiina Malm

Päijät-Hämeen maakuntavaltuuston jäsen ja varajäsen 2023

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Mari Raininko	Santeri Nousjoki

Lahden seudun joukkoliikennelautakunnan jäsen ja varajäsen 2023**Jäsen**

Soile Laakso

Päijät-Hämeen jätelautakunta 2023**Edustaja**

Tiina Malm

Varaedustaja

Mari Raininko

Wellamo-opiston johtokunta 2023**Jäsen**

Martti Aslamaa

Varajäsen

Matti Sallila

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän yhtymäkokousedustajat 2023**Edustaja**

Jukka Tammelin

Matti Sallila

Varaedustaja

Ari Wahlberg

Martti Aslamaa

Kunnanhallituksen valtuustotason sitovat tavoitteet 2023

Strategiaohjaus	Toiminnallinen tavoite	Mittari	Vastuu
Kunnan laadukas HR – johtaminen ja sen kehittäminen 	Esihenkilötyötä kehitetään ja esihenkilöille järjestetään koulutusta sekä varataan aikaa yhteiskehittämiseen. Toteuma 31.12.2023 Esihenkilöiden Teams-kanava on otettu käyttöön ja esihenkilöiden koulutuspolku on käynnistetty.	Esihenkilöiden teams-kanava otetaan käyttöön 31.1.2023 mennessä. Esihenkilöille järjestetään koulutusta. Taso 1 otettu käyttöön Taso 2 valmisteilla Taso 3 suunnitteilla	Kansliapäällikkö
Kuntalaisten osallistaminen 	Toteutetaan osallistuvan budjetoinnin kokeilu 31.5.2023 mennessä. Toteuma 31.12.2023 Osallistuvan budjetoinnin kokeilu on toteutettu.	Osallistuvan budjetoinnin kokeilu on toteutettu 31.5.2023 mennessä. Taso 1 tehty Taso 2 kesken Taso 3 suunnitteilla	Kansliapäällikkö
Digitalisaation edistäminen 	Kunnanhallitus jatkaa palvelujen sähköistämisestä Toteuma 31.12.2023 Kunnanhallitus on jatkanut palvelujen sähköistämistä. Rakennusvalvonnan sähköinen asiointi/Dynasty-asianhallintajärjestelmän sähköinen arkistoyhteys on tuotantokäytössä.	Palveluista on yli 50 % sähköistetty 31.12.2023 mennessä Taso 1 valmis Taso 2 valmisteilla Taso 3 suunnitteilla	Kansliapäällikkö
Työllisyyden aktiivinen hoito 	TE24-palvelujen uudistuksen toteutus ja työllisyyspalvelujen kehittäminen. Toteuma 31.12.2023 TE-palvelujen uudistuksen valmistelu etenee suunnitelman mukaisesti.	Kunnalla on valmius tuottaa TE24-uudistuksen mukaiset työllisyyspalvelut säädettyssä aikataulussa. Taso 1 valmis Taso 2 kesken Taso 3 suunnitteilla	Elinvoimapäällikkö

<p>Aktiivinen omistajapolitiikka</p> 	<p>Kunnanhallitus valmistelee omistajaohjauksen periaatteet ja konserniohjeen valtuuston päätettäväksi.</p> <p>Toteuma 31.12.2023</p> <p>Kunnanvaltuusto hyväksyi 25.9.2023 konserniohjeen ja omistajapolitiikan.</p>	<p>Omistajaohjauksen periaatteet ja konserniohje hyväksytyt.</p> <p>Taso 1 valmis</p> <p>Taso 2 tekeillä</p> <p>Taso 3 suunnitteilla</p>	<p>Pormestari</p>
---	--	--	-------------------

Muu keskushallinto

Keskushallinto tuottaa kunnan yleishallinnon hallinto- ja toimistopalvelut, jotka sisältävä seuraavat kokonaisuudet:

- kunnan asiointipalvelut
- tiedonhallinta ja arkistoimi
- taloushallinto
- henkilöstöhallinto
- tietohallinto
- tietosuoja ja tietoturva
- viestintä ja markkinointi
- elinvoima- ja elinkeinopalvelut
- työllisyydenhoito
- senioripalvelut
- ympäristöterveydenhuolto
- varautuminen ja valmiussuunnittelu
- kotouttamispalvelut
- joukkoliikennepalvelut
- pieneläinten talteenotto.

Kuntalain edellyttämä kuntalaisten osallistaminen ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen näkyi vuoden aikana kuntalaisten tekeminä aloitteina ja palautteina. Lisäksi kuntalaiset osallistuvat aktiivisesti yhdistysten, yritysten ja yksityisten yhteiseen toimintaan kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kunnanvaltuusto päätti 12.12.2022 (§ 49) kunnanhallituksen valtuustotason sitovana tavoitteena toteuttaa osallistuvan budjetoinnin kokeilun 31.5.2023 mennessä.

Kunnanvaltuuston päättämän kuntastrategian vision mukaan Kärkölä on elinvoimainen ja itsenäinen Kärkölä – meidän kärkikylä. Sitä johtavat arvot ovat luottamus, ennakkoluuloton maalaisjärki ja yhteisöllinen välittäminen.

Elinvoima

Elinvoimapalvelut on kunnanhallituksen toimialaan kuuluva toimi, josta vastaa elinvoimapäällikkö. Elinkeinoasioita hoidettiin pääosin omana työnä. Yrittäjille tarjottuja neuvontapalveluja tuotti kunnan kumppanina ProAgria Etelä-Suomen yrityspalvelut.

Yrittäjien toimintamahdollisuuksia edistettiin erityisesti lupapalveluita ja hankintoja kehittämällä. Elinvoiman kokonaisuutta edistettiin monipuolisella kuntamarkkinoinnilla ja tonttien myyntiä kehittämällä.

Elinvoimapäällikön keskeinen tehtävä oli hoitaa työllisyyden kuntakokeilua ja valmistella TE-palvelut 2024 -uudistukseen liittyvää kokonaisuutta. Kehityspäällikkö toimi useissa hankkeissa kunnan asumisen strategian toteuttamiseksi.

Kunnassa vaikuttavin ja koko maakuntaan koskettava elinvoimauutinen kertomusvuonna oli Koskisen Oy:n Kärkölään toteuttama noin 50 miljoonan euron investointi uuteen sahaan, jonka tuotannollinen toiminta käynnistyi kesällä 2023.

Työllisyydenhoito

Kärkölen työllisyys- ja maahanmuuttopalvelut tuotetaan keskushallintoon kuuluvina palveluina. Työllisyyspalveluissa työskentelee kolme omavalmentajaa ja maahanmuuttopalveluissa yksi palveluneuvoja. Esihenkilönä toimii elinvoimapäällikkö. Kärkölen työllisyyspalvelut on vuodesta 2021 lähtien ollut mukana Lahden seudun työllisyyden kuntakokeilussa, johon pohjautuen Kärkölässä tuotetaan lakisääteisiä TE-palveluita suurimmalle osalle kunnan työnhakija-asiakkaista.

Merkittävin kustannus työllisyydenhoidossa on ollut työmarkkinatukien kuntaosuus, joka on 50 % kuntalaisen työmarkkinatuesta silloin, kun henkilö on ollut työmarkkinatuella 300–999 päivää, ja 70 % silloin, kun henkilö on ollut työmarkkinatuella yli 1 000 päivää.

Kärkölen kunnan maksuosuus työmarkkinatuesta nousi vuonna 2023 noin 13 % ollen yhteensä 207 270 euroa. Nousu johtui syksyllä 2023 alkaneesta työttömyyden kasvusta, joka jatkui koko loppuvuoden ajan. Lisääntynyt työttömyys ja samanaikainen työllisyyspalveluiden resurssipula tekivät loppusyksyn tilanteen haastavaksi.

Maahanmuuttopalveluissa työn keskiössä oli tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten asiakkaiden ohjaus ja opastus arjen asioissa. Palveluneuvoja etsi aktiivisesti asiakkaiden kanssa väyliä kieliopintoihin, muuhun koulutukseen tai työhön. Ukrainalaiset asukkaat olivat mukana Kärkölen Valon ja Musiikin illassa myymässä ukrainalaisia ruokia ja leivonnaisia. Palveluneuvojan vetämänä toteutui myös Kielikylypykahvila syksyn 2023 aikana kuusi kertaa. Kärkölässä oli vuoden 2023 loppuun saakka voimassa ns. kuntamalli, jossa kunta organisoii tilapäistä suojelua saavan asiakkaan asumisen kunnassa. Kuntamallin loputtua vuoden 2023 lopussa kuntaan jääneet vieraskieliset siirtyivät asumaan omilla vuokrasopimuksillaan. Tässä muutoksessa palveluneuvojalla oli tärkeä rooli. Kärköleen jäi asumaan kuntamallin loputtua 21 ukrainankielistä kuntalaista.

Senioripalvelut

Senioripalveluiden tehtävä on ikääntyneiden yli 65-vuotiaiden hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja osallisuuden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy. Senioriohjauksessa on vuonna 2023 työskennellyt senioriohjaaja (geronomi AMK) ja määräaikainen avustaja. Esihenkilönä toimii elinvoimapäällikkö.

Suurin osa senioripalveluiden asiakkaista kohdataan erilaisissa ryhmätoiminnoissa mm. toimeliaisuusryhmässä, retkillä ja erilaisissa tapahtumissa. Ryhmätoiminnan lisäksi senioripalvelut on kyennyt tukemaan ikääntyneitä myös yksilöllisesti. Senioriohjauksessa tehtävät kotikäynnit ovat tavoitteellista gerontologista työtä, johon sisältyy ohjausta ja neuvontaa. Ikääntyneitä tuetaan etuuksien hakemisessa ja eri palvelujen piiriin hakeutumisessa. Ikääntyneen arkeen pyritään löytämään mielekästä sisältöä ja tarvittaessa tukea. Työskentely tapahtuu ikääntyneen ja hänen verkostonsa kanssa.

Matalan kynnyksen toiminta senioreille toteutuneina lukumäärinä vuosina 2022–2023:

Vuosi	Puhelinkontaktit (ikäntynyt, omainen/läheinen, viranomaistaho)	Yksilötapaamiset (toimistolla/kotikäynnit)	Ryhmätoimintoihin osallistumisia (Toimeliaisuus-hetket, kudonta/neulepiiri, Digiohjaus ym.)	Asiointikyyteihin osallistumisia (Järvelä/Lappila/Kirkonkylä asiointi, Hollola-asiointi, uimahallikuljetus)	Tapahtumat, luennot, retket	Hyvinvointikotikäynnit (esim. ulkoilu tai muu toimintakyvyn tukeminen)
2022	1100	214	722	899	553	680
2023	980	210	851	594	473	495

Luvuista on nähtävissä, että yksilöllisesti tehtävän työn määrä on laskenut vuonna 2023 erityisesti hyvinvointikotikäyntien osalta, koska niiden määrää jouduttiin vähentämään syksyn 2023 aikana riittämättömien resurssien vuoksi. Osallistuminen ryhmätoimintoihin on kasvanut vuonna 2023, mikä on erittäin hyvä asia osallisuuden vahvistumisen ja syrjäytymisen ehkäisyn kannalta.

Elinvoima	TP 2022	TA 2023	TA mu ut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	96 862	110 000	0	110 000	106 257	3 743	96,6
Toimintamenot	-881 987	-754 350	0	-754 350	-623 831	-130 519	82,7
Toimintakate	-785 124	-644 350	0	-644 350	-517 574	-126 776	80,3
Tilikauden tulos	-785 124	-644 350	0	-644 350	-517 574	-126 776	80,3

Hyvinvoinnin- ja terveyden edistäminen

Hyvinvoinnin- terveyden- ja turvallisuuden edistäminen on kunnan lakisääteinen tehtävä. Jokainen toimiala tähtää toiminnallaan siihen, että se edistää kuntalaisten turvallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia. Hyvinvoinnin-, terveyden- ja turvallisuuden edistämisen koordinaatiovastuu on kunnanhallituksella. Tähän kokonaisuuteen liittyy kiinteästi myös lain mukainen ehkäisevän päihdetyön koordinointi.

Vuoden 2023 alussa sosiaali- ja terveystoimen vastuu siirtyi Päijät-Hämeen Hyvinvointialueelle. Yhteistyö kunnan ja hyvinvointialueen välillä on alkanut myönteisessä hengessä taloudellisten resurssien niukkuudesta huolimatta. HYTE-työnjako toimijoiden välillä hakee edelleen muotoaan. Monilla hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen osa-alueilla kunnat ja hyvinvointialueet kantavat yhdessä vastuuta.

Kunta on ottanut päätöksenteossa ja valmistelussa käyttöön ennakkovaikutusten arvioinnin. Päätöksenteossa tulee laajasti huomioida vaikutukset kuntalaisiin. Erilaisten väestöryhmien huomioinnissa pääpaino on vaikutuksilla terveyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen.

Kunnanhallitus on edistänyt kuntalaisten hyvinvointia erityisesti seniori- ja perheohjaajan toimien muodossa. Tämä ennaltaehkäisevä työ on rahoitettu kunnan saamalla testamenttivaroilla. Lisäksi kunta on ottanut käyttöön UNICEF:in lapsiystävällinen kunta -mallin.

Vuoden 2025 alussa työllisyystoimen ja kotoutumistyön osalta kunnan vastuu tulee kasvamaan. Vuoden 2024 aikana kunta valmistelee vaikuttavat toimintamuodot myös työllisyys- ja kotoutumispalveluiden asiakkaille. Myönteiset kokemukset työllisyyden kuntakokeiluun osallistumisesta luovat hyvän pohjan kehittämiselle.

Vuonna 2023 on hyväksytty useita uusia paikallisia sekä seudullisia suunnitelmia, jotka kaikki tähtäävät kuntalaisten hyvinvoinnin lisäämiseen. Paikalliset sekä seudulliset suunnitelmat johdetaan Päijät-Hämeessä yhteisesti sovituista HYTE-kärjistä, joita ovat mielen hyvinvointi, osallisuus- ja yhteisöllisyys, arjen turvallisuus sekä päihde- ja terveelliset elintavat.

Hyvinvoinnin- terveyden- ja turvallisuuden kannalta merkittävin toimintaa ohjaava asiakirja on laaja hyvinvointikertomus sekä suunnitelma vuosille 2021–2025. Tässä asiakirjassa on huomioitu kaikki ikäryhmät, sekä ehkäisevän työn näkökulma siten, ettei jokaisesta toiminnasta tarvitse tehdä omaa ohjaavaa dokumenttia. Näin raportointi ja seuranta kulkee yksissä kansissa ja samassa aikataulussa. Lasten- ja nuorten osalta vuodelle 2022 tehty oma suunnitelma tehostaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi tehtäviä

toimenpiteitä sekä niiden seuranta ja arviointia. Keväällä 2024 tämä hyvinvointiraportti jatkotoimenpide-ehdotuksineen tulee valtuuston päätettäväksi.

Hyvinvoinnin-, terveyden- ja turvallisuudenedistämisen toimenpiteistä on laadittu oma raportti, joka kulkee tilinpäätöksen rinnalla.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	TP 2022	TA 2023	TA mu ut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	0	0	0	0	0	0	0,0
Toimintamenot	-16 901 034	-168 200	0	-168 200	-111 162	-57 038	66,1
Toimintakate	-16 901 034	-168 200	0	-168 200	-111 162	-57 038	66,1
Tilikauden tulos	-16 901 034	-168 200	0	-168 200	-111 162	-57 038	66,1

Maaseututoimi

Maaseututoimi vastaa maataloushallintoon kuuluvista viranomaistehtävistä, maaseutualueiden kehittämisestä, yksityistieasioista sekä kunnan maa- ja metsätilojen hoitamisesta.

Kärkölen maaseutuhallinto kuuluu Päijät-Hämeen yhteistoiminta-alueeseen. Yksikkö koostuu kahdeksasta Päijät-Hämeen kunnasta ja sitä hallinnoi Asikkalan kunta.

Maaseututoimi	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	8 282	30 700	0	30 700	24 215	6 485	78,9
Toimintamenot	-27 481	-47 200	0	-47 200	-41 684	-5 516	88,3
Toimintakate	-19 199	-16 500	0	-16 500	-17 469	969	105,9
Tilikauden tulos	-19 199	-16 500	0	-16 500	-17 469	969	105,9

Kunnanhallitus yhteensä

Kunnanhallitus yhteensä	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	275 057	174 250	0	174 250	295 725	-121 475	169,7
Toimintamenot	-19 431 265	-2 277 655	0	-2 277 655	-2 136 981	-140 674	93,8
Toimintakate	-19 156 208	-2 103 405	0	-2 103 405	-1 841 256	-262 149	87,5
Verotulot	18 087 771	9 740 000	0	9 740 000	10 612 702	-872 702	109,0
Valtionosuudet	9 327 493	1 395 930	0	1 395 930	1 641 622	-245 692	117,6
Rahoitus	144 880	165 900	0	165 900	-228 342	394 242	-137,6
Tilikauden tulos	8 403 936	9 198 425	0	9 198 425	10 184 726	-986 301	110,7

2.4.1 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Seuraavassa on kuvattu toiminnallisesti keskeinen sivistystoimen tuottamista palveluista vuonna 2023 sekä niitä kuvaavaa tilastotietoa.

Kärkölän kunta tuotti itse sivistystoimen palvelut lukuun ottamatta perusopetuksen vaativan luokkamuotoisen erityisopetuksen palveluja, oppilashuollon esimies-, kuraattori- ja koulupsykologipalveluja, varhaiskasvatuksen viikonloppuisin ja arkipyhinä tuottamia vuorohoidon palveluja sekä kirjastotoimen johdon ja kirjaston aineistokannan käsittelyyn liittyviä palveluja, jotka se osti naapurikunnilta.

Sivistystoimen palveluilla tuettiin ja annettiin laaja-alaista ja monipuolista hoitoa, kasvatusta ja opetusta lapsille ja nuorille. Lisäksi tarjottiin hyvinvointipalveluja kuntalaisille sekä luotiin edellytyksiä sosiaaliselle kasvulle ja yhteistyössä toimimiselle. Sivistystoimen palvelut huolehtivat laadukkaasti varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, muiden kasvatusta ja opetuspalveluiden sekä hyvinvointipalvelujen järjestämisestä lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

0–6 -vuotiaiden ikäluokan vähenemä TP 2022–TP 2023 oli 9 lasta eli 4,7 %, mutta se ei ole vaikuttanut päivähoiton tarpeeseen, eikä päiväkotihoitopaikan nettokustannuksiin tarkasteluvälillä. Esi- ja perusopetuksen lapsimäärän vähenemä TP 2022–TP 2023 oli 3 oppilasta eli 8,1 %.

Valtuustotason sitovien tavoitteiden toteutuminen 2023

Strategiaohjaus	Toiminnallinen tavoite	Mittari	Vastuu
Laadukkaat palvelut 	<p>Jokainen päättötodistusikäluokkaan kuuluva nuori saavuttaa peruskoulun päättötodistuksen</p> <p>Laadukkaiden kasvatus- ja opetuspalvelujen tuottaminen sisältäen riittävän oppilashuollon, varhainen ja riittävä oppimisen ja koulunkäynnin tuki sekä tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus</p> <p>Toteuma 31.12.2023:</p> <p>Poikkeama on 2,5 % huolimatta edellä mainituista palveluista ja tukitoimista. Niitä jatketaan lukuvuonna 2023–2024 tavoitteen saavuttamiseksi.</p>	<p>Päättötodistuksen saaneiden määrä verrattuna päättötodistusikäluokkaan kuuluvien nuorten määrä (100 %)</p> <p>Taso 1. 100 %</p> <p>Taso 2. ≤95 %</p> <p>Taso 3. <90 %</p>	Rehtori, Sivistysjohtaja
Terveys- ja turvallisuus 	<p>Koulukiusaamista ennaltaehkäisevien toimien tehostaminen siten, että kiusaamisen määrä vähenee lukuvuoden 2021–2022 tasosta</p> <p>Kaveritaitojen vahvistaminen, oppilaiden osallisuuden vahvistaminen, kodin ja koulun välisen yhteistyö ja vuorovaikutuksen vahvistaminen, KivaKoulu – toimintamallin systemaattinen vahvistaminen sekä laadukkaiden kasvatus- ja opetuspalvelujen tuottaminen sisältäen riittävän oppilashuollon.</p> <p>Toteuma 31.12.2023:</p> <p>Todetaan, että Kiva Koulu-oppilaskyselyn tuloksien perusteella koulukiusaamisen määrä ei vähentynyt lukuvuonna 2022–2023 (18,8 %) lukuvuoden 2021–2022 (11,4 %) tasosta. Huomioitavaa, että KivaKoulu-oppilaskyselyyn vastasivat onnistuneesti vain vuosiluokkien 3–5 oppilaat (noin 35 % koulun oppilaista) johtuen tietoteknisistä ja ohjauksellisista haasteista.</p> <p>Koulukohtaisen keskiarvon vertailtavuutta aiempien vuosien vastaaviin keskiarvoihin heikentää merkittävästi vastausten ja</p>	<p>KivaKoulu-tilannekartoituksen tulokset, Mitä kuuluu? -kyselyn tulokset, lapsiparlamentin valiokuntien jäsenten kuuleminen sekä kodin ja koulun välisen yhteistyön toteuma</p> <p>Taso 1. 100 %</p> <p>Taso 2. ≤95 %</p> <p>Taso 3. <90 %</p>	Rehtori, Sivistysjohtaja

	<p>vastanneiden ikäluokkien vähäinen määrä.</p> <p>Kouluterveyskyselyssä vuosiluokkien 4–5 oppilaista 10,5 % (koko maa 8,6 %) vastasi tulleen koulukiusatuksi vähintään kerran viikossa.</p> <p>Vuonna 2021 vastaava luku oli 16,9. Vuosiluokkien 8–9 oppilaista 15,8 % (koko maa 7,9 %) vastasi tulleen koulukiusatuksi vähintään kerran viikossa. Vuonna 2021 vastaava luku oli 6,9.</p> <p>Todetaan, että KivaKoulun toimenpiteisiin ja toimintaperiaatteisiin sitoutumista tulee jatkaa päämäärätietoisesti ja systemaattisesti koulukiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.</p>		
<p>Terveys- ja turvallisuus</p> <p></p>	<p>Syrjäytymisvaarassa olevien tavoittaminen ja ohjaaminen palvelujen piiriin</p> <p>Laadukkaiden kasvatus- ja opetuspalvelujen tuottaminen sisältäen riittävän oppilashuollon, syrjäytymisvaarassa olevien tavoittaminen ja tukeminen, erityisryhmien huomiointi, etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan jatkuvuuden turvaaminen sekä matalankynnyksen palvelujen kehittäminen ja tunnetuksi tekeminen</p> <p>Toteuma 31.12.2023:</p> <p>Voidaan todeta, että syrjäytymisvaarassa olevia kaikenikäisiä lapsia ja nuoria on tavoitettu hyvin kasvatus- ja opetus- sekä hyvinvointipalveluissa sekä perusopetuksen jälkeen etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan palvelujen ansiosta. Lisäksi kunta on edistänyt nuorten perusopetuksen jälkeistä kouluttautumista toteuttamalla oppivelvollisuuslain edellyttämää asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuuta.</p> <p>Tavoitteen saavuttamista tulee osaltaan edistämään tehtävässään 15.9. aloittava perheohjaaja.</p>	<p>Toimenpiteillä saavutettavien lukumäärä sekä toteutuneiden toimenpiteiden määrä.</p> <p>Taso 1. 100 %</p> <p>Taso 2. ≤95 %</p> <p>Taso 3. <90 %</p>	<p>Sivistysjohtaja, Rehtori</p>

<p>Terveys- ja turvallisuus</p> 	<p>Terveellisten elintapojen ja mielen hyvinvoinnin edistäminen</p> <p>Terveellisten elintapojen, ravitsemusterveyden ja mielen hyvinvoinnin edistäminen, erityisryhmien huomiointi, päihteiden käytön ja siitä aiheutuvien haittojen ennaltaehkäiseminen, varhainen puuttuminen ja puheeksiotto, liikuntaneuvonnan saavutettavuuden parantaminen sekä viestinnän tehostaminen</p> <p>Toteuma 31.12.2023:</p> <p>Voidaan todeta, että eri-ikäisiä kuntalaisia on tavoitettu onnistuneesti kaikissa palvelumuodoissa terveellisten elintapojen ja mielen hyvinvoinnin edistämiseksi lapsista ikäihmisiin.</p>	<p>Toimenpiteillä saavutettavien lukumäärä sekä toteutuneiden toimenpiteiden määrä.</p> <p>Taso 1. 100 %</p> <p>Taso 2. ≤95 %</p> <p>Taso 3. <90 %</p>	<p>Sivistysjohtaja, Palveluohjaaja, Rehtori</p>
---	--	---	---

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 2023

Jäsen	Läsnä	Varajäsen	
Eero Lepola, pj.	9/11		
Kauko Issakainen	4/12		
Nana Kirkkomäki	9/12		
Timo Naapuri	10/12	Jussi Seppälä	1/12
Santeri Nousjoki, vpj.	10/12		
Maiju Rantanen	9/12	Tiina Malm	3/12
Leena Reiman	10/12	Tuija Pelli	1/12
Ari Wahlberg	10/12		
Milla Veck	0/12	Anne Tuomaila-Lähteenmäki	12/12
Petri Käkönen, esittelijä	12/12		
Minna Vähä-Pietilä, pöytäkirjanpitäjä	12/12		

Sivistystoimen ja hyvinvointityön hallinto

Toimialan hallinto mahdollisti ja tuki sivistystoimen palveluiden tuottamista. Yleishyödyllisten yhdistysten avustaminen oli osa sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tehtävää. Avustusmääräraha 21 000 euroa sisältyy sivistystoimen hallinnon kustannuksiin.

Sivistystoimen hallinto	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	0	480	0	480	0	480	0,0
Toimintamenot	-215 066	-239 860	0	-239 860	-252 609	12 749	105,3
Toimintakate	-215 066	-239 380	0	-239 380	-252 609	13 229	105,5
Tilikauden tulos	-215 066	-239 380	0	-239 380	-252 609	13 229	105,5

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuksen tehtäväalueeseen kuului varhaiskasvatus ja varhaiserityiskasvatus päiväkodissa, esiopetuksessa ja perhepäivähoidossa. Lisäksi tehtäväalueeseen kuului yksityisen hoidon tuki ja sen kunnallinen lisä ja lasten kotihoidon tuki sekä varhaiskasvatuksen hallinto. Varhaiskasvatuksen viikonloppuisin ja arkipyhinä tuotetut vuorohoidon palvelut toteutettiin ostopalveluna Hollolan kunnan toteuttamina.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä oli tarjota lapsiperheille turvallinen hoitomuoto ja näin mahdollistaa perheiden kasvatustyön tukeminen, vanhempien työssä käyminen ja opiskelu ja edistää lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista. Tällä tavalla tuettiin perheitä heidän toivomallaan tavalla ja edistettiin lasten ja perheiden hyvinvointia kunnan strategian ja hyvinvointisuunnitelman mukaisesti.

Varhaiskasvatus teki myös matalankynnyksen palveluohjausta, mikäli lapsen etu ja perheen tilanne sitä vaati. Syksyllä 2023 kunnassa aloitti määräaikainen perheohjaaja, joka toteutti ja kehitti avointa varhaiskasvatusta. Työmuodot tavoittivat sellaisia perheitä, joilla ei ollut varsinaista varhaiskasvatuksen tarvetta, mutta tukiverkko ja kohtaamiset muiden perheiden kanssa olivat vähäisiä.

Varhaiskasvatus on lapsen ja perheen tarpeet huomioon ottavaa tavoitteellista toimintaa, jota toteutetaan kehitykselle ja oppimiselle suotuisassa, turvallisessa ja terveellisessä toimintaympäristössä. Se perustuu varhaiskasvatukseen ja -asetukseen sekä kasvatusyhteistyöhön ja yhteisölliseen toimintaan.

Esiopetuksen tehtävänä oli osana varhaiskasvatusta edistää lasten oppimisedellytyksien kehittymistä ja tarjota esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta sitä tarvitseville. Esiopetus järjestettiin Kärkölen Yhtenäiskoulun Keltasiivessä.

Varhaiskasvatuspalvelut	TP 2021	TP 2022	TP2023
0 - 6 v:n ikäluokka yht. 31.12	188	192	183
Joista kunnan tuottamassa päiväkotihoidossa	103	108	109
Joista kunnan tuottamassa perhepäivähoidossa	7	6	8
Joista kunnan tukemassa yksityisessä päivähoitossa	10	8	9
Lapsia esiopetuksessa	40	34	30
Kotihoidon tuki			
Tuen saajia, keskimäärin / vuosi	39	37	34
Lapsia tuen piirissä, keskimäärin / vuosi	52	47	43
Kotihoidon tuki/tuensaaja / vuosi	4 396	4 526	4 547
Hoitopaikan hinta (netto) / vuosi			
Päiväkoti	14 789	14 482	16 437
Perhepäivähoito	9 712	12 283	11 104
Yksityinen päivähoito	5 718	6 773	6 877
Käyttömenot (brutto) € /esikouluoppilas	5 022	6 884	9 753
Hoitopäivän hinta (netto)			
Päiväkoti	97,02	98,24	98,35
Perhepäivähoito	66,14	68,69	99,78

Varhaiskasvatus	TP 2022	TA 2023	TA mu ut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	111 638	130 000	0	130 000	62 702	67 298	48,2
Toimintamenot	-2 045 884	-2 273 903	0	-2 273 903	-2 162 199	-111 704	95,1
Toimintakate	-1 934 246	-2 143 903	0	-2 143 903	-2 099 497	-44 406	97,9
Tilikauden tulos	-1 934 246	-2 143 903	0	-2 143 903	-2 099 497	-44 406	97,9

Perusopetuspalvelut

Kärkölän kunta tuotti itse perusopetuspalvelut lukuun ottamatta vaativan luokkamutoisen erityisopetuksen palveluja sekä opiskeluhoollon esimies-, kuraattori- ja koulupsykologipalveluja, jotka se osti naapurikunnilta. Vuosiluokkien 1–4 opetus järjestettiin Keltasiivessä. Vuosiluokan 5 opetus järjestettiin pääosin liikuntahallin luokkatiloissa. Vuosiluokkien 6–9 opetus järjestettiin Punasiivessä.

Perusopetuksen tavoitteiden mukaisesti opetus- ja kasvatustehtävällä pyrittiin edistämään oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä ohjattiin heitä omaksumaan elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Opetuksella pyrittiin edistämään sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana. Opetuksen tavoitteena oli lisäksi turvata riittävä koulutuksellinen yhdenvertaisuus.

Palvelu sisälsi perusopetuksen sekä opiskeluhoollon. Oppilaista 30 % oli koulun tukitoimena toteutettavan tehostetun tai erityisen tuen piirissä.

Perusopetuspalvelut	TP 2021	TP 2022	TP 2023
Lapsia perusopetuksessa	374	380	371
Lapsia koululaisten iltapäivätoiminnassa	18	14	15
Käyttömenot (brutto) / 1000 € (sis. ip-toim.)	4 125	4 320	4186
Käyttömenot (brutto) € / oppilas (sis. ip-toim.)	11 029	11 077	11283
Kotikuntakorvauksen perusosa €/oppilas	7 113	7 452	7437
Tuntikehys / oppilas, yhtenäiskoulu	1,82	1,84	1,80

Perusopetus	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	265 442	158 000	0	158 000	204 669	-46 669	129,5
Toimintamenot	-4 776 049	-4 757 900	-41 500	-4 799 400	-4 790 666	-8 734	99,8
Toimintakate	-4 510 607	-4 599 900	-41 500	-4 641 400	-4 585 996	-55 404	98,8
Poistot	-60 809	-110 810	0	-110 810	-60 809	-50 001	54,9
Tilikauden tulos	-4 571 416	-4 710 710	-41 500	-4 752 210	-4 646 805	-105 405	97,8

Muut opetuspalvelut

Palvelu loi edellytykset kuntalaisten osallistumiselle vapaan sivistystyön palveluihin. Palvelu sisälsi ostopalvelujen ja kuntaosuuksien korvaukset Lahden kaupungin hallinnoimalle Wellamo-opistolle ja Päijät-Hämeen kesäyliopistoyhdistys ry:n ylläpitämälle Päijät-Hämeen kesäyliopistolle sekä musiikkiopetusta järjestäville tahoille (Concis Lahden konservatorio ja Riihimäen musiikkiopisto) maksettavat korvaukset.

Wellamo-opiston opetustunnit	TP 2021	TP 2022	TP 2023
Musiikki	339	262	210
Kuvataide ja muotoilu	150	240	246
Kuvataiteen ja käsityön muu op.	0	0	0
Näyttämö- ja sanataide	0	0	0
Käsityöt	140	210	188
Kielet	104	104	78
Tietotekniikka	0	34	16
Liikunta, tanssi ja terveys		564	562
Taiteen perusopetus	359,95	361	255
Historia, yhteiskunta, psykologia	0	0	0
Muut	0	38	0
Harrastamisen Suomen malli	35,91	65	43
Yhteensä	1 721,44	1 878	1598

Muu opetustoimi	TP 2021	TP 2022	TP 2023
Wellamo-opisto, opetustunteja	1 721,44	1 878	1598
Musiikki, oppilaita Lahden	3	6,5	7

Muut kasvatus- ja opetuspalvelut	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	0	0	0	0	0	0	0,0
Toimintamenot	-41 668	-35 800	0	-35 800	-27 267	-8 533	76,2
Toimintakate	-41 668	-35 800	0	-35 800	-27 267	-8 533	76,2
Tilikauden tulos	-41 668	-35 800	0	-35 800	-27 267	-8 533	76,2

Kasvatus ja opetus yhteensä	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	377 080	288 000	0	288 000	267 372	20 628	92,8
Toimintamenot	-6 863 600	-7 067 603	-41 500	-7 109 103	-6 980 131	-128 972	98,2
Toimintakate	-6 486 521	-6 779 603	-41 500	-6 821 103	-6 712 760	-108 343	98,4
Poistot	-60 809	-110 810	0	-110 810	-60 809	-50 001	54,9
Tilikauden tulos	-6 547 330	-6 890 413	-41 500	-6 931 913	-6 773 569	-158 344	97,7

Kirjastopalvelut

Kirjaston tehtävä oli vastata ensisijaisesti kärköläläisten tiedon, itsensä kehittämisen ja virkistymisen tarpeisiin kehittämällä kirjastoa monipuolisena ja kaikkien tavoitettavissa olevana palveluverkostonä. Palvelut tuotettiin yhdessä Hollolan kunnan kanssa.

Hollolan kirjaston osana Kärkölään kirjasto oli mukana seudullisen kirjastoyhteistyön kehittämisessä. Tähän liittyy myös työyhteisön osaaminen, uudistuminen ja koulutus. Palvelujen kustannustehokkuus nähtiin osana talouden ja resurssien hallintaa. Kärkölään kirjasto vastasi tavoitteidensa mukaisesti ensisijaisesti kärköläläisten tiedon, itsensä kehittämisen ja virkistymisen tarpeisiin kehittämällä kirjastoa monipuolisena ja kaikkien tavoitettavissa olevana palveluverkostonä.

Kärkölä osti kirjastotoimen johdon ja kirjaston aineistokannan käsittelyyn liittyvät palvelut Hollolalta. Kärkölään kirjasto kuului Päijät- Hämeen Lastukirjastoihin.

Kirjastotoimi:	TP 2021	TP 2022	TP 2023
Lainausten määrä	38 673	33 627	37 832
Kävijöiden määrä	8 690	8 643	12 909
Lainan hinta, euroa	5,40	6,35	5,17
Kirjaston normaali aukioloaika	29	34	34
Henkilöstön määrä	1,43	1,65	1,65

Lainausten määrä lisääntyi 12,5 prosentilla ja kävijöiden määrä 49,4 prosenttia vuoden 2022 tasolla.

Kirjastopalvelut	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	1 871	2 000	0	2 000	2 871	-871	143,6
Toimintamenot	-215 502	-204 368	0	-204 368	-198 645	-5 723	97,2
Toimintakate	-213 631	-202 368	0	-202 368	-195 774	-6 594	96,7
Tilikauden tulos	-213 631	-202 368	0	-202 368	-195 774	-6 594	96,7

Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalvelut tuki kunnassa harjoitettavaa kulttuuritoimintaa, vaali kotiseutuperinnettä ja järjesti kulttuuritapahtumia epidemiarajoitusten mahdollistamissa puitteissa yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.

Huovilan puistolla oli edelleen merkittävä asema Kärkölään kulttuuripalveluissa ja matkailukohteena. Puistossa järjestettiin kesäkausien aikana suunnitellut tapahtumat ja toiminnot Huovila-toimikunnan laatiman suunnitelman mukaisesti. Keskeisinä tapahtumina olivat Kärkölä-päivä, Hauska maalauspäivä sekä Valon ja Musiikin ilta. Ladossa toteutettu polkupyöränäyttely saavutti runsaan suosion.

Kokonaisuudessa puiston kävijämäärä oli edellisen vuoden tasolla. Aluelippuja myytiin 1 264 kappaletta (vuonna 2022 määrä oli 1 378) ja kausilippuja 100 kappaletta (vuonna 2022 määrä oli 87). Opastettuja puistokierroksia ei toteutettu.

Kunta osallistui Kärkölen kappeliseurakunnan ja järjestöjen kanssa yhteistyössä paikallisesti perinteeksi muodostuneiden kansallisten juhlapäivien tilaisuuksien järjestämiseen vuonna 2023. Niitä olivat kansallinen veteraanipäivä, kaatuneiden muistopäivä, adventtikävely, itsenäisyyspäivä ja jouluaaton messu/hartaus.

Kulttuuripalvelut	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	23 899	18 000	0	18 000	23 161	-5 161	128,7
Toimintamenot	-66 563	-55 650	0	-55 650	-69 561	13 911	125,0
Toimintakate	-42 664	-37 650	0	-37 650	-46 400	8 750	123,2
Tilikauden tulos	-42 664	-37 650	0	-37 650	-46 400	8 750	123,2

Nuorisopalvelut

Nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten kasvun, itsenäisyyden ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa sekä kaikkea sitä työtä, jolla parannetaan nuorten elinoloja ja luodaan edellytyksiä nuorisotoiminnalle. Toiminnan painopiste oli ennaltaehkäisevässä työssä yhteistoiminnassa erityisesti perusopetuspalvelujen sekä muiden hallintokuntien, viranomaisten ja kolmannen sektorin kanssa. Nuorisopalveluina tuotettiin keskeisesti avointa nuorisotalotoimintaa Järvelän Nuokulla. Nuokulla järjestettiin toimintaa 9–20 -vuotiaille lapsille ja nuorille. Kesällä 2023 toteutettiin kaksi päiväleiriä 7–12 -vuotiaille.

Nuorisotyön toimijat jalkautuivat nuorten pariin, nuorten suosimille paikoille mm. vappuna ja koulunpäättäjäisten yhteydessä.

Nuorisotyön resurssia kohdennettiin yhä enenevässä määrin myös Yhtenäiskoulun arkeen koulunuorisotyön kautta.

Koulunuorisotyöntekijän työtehtäviin kuuluu muun muassa yhteisöllisyyteen kasvattaminen, kiusaamisen ehkäiseminen ja kouluviihtyvyyden parantaminen sekä yhteistyö kodin ja koulun välillä.

Nuorisotyö vahvisti myös nuorten osallisuutta erityisesti heitä itseään koskevassa päätöksenteossa. Kärkölässä nuorisovaltuusto on toiminut vuodesta 2005 lähtien. Nuorisovaltuutetuilla oli kolme paikkaa läsnäolo- ja puheoikeuksin kunnanvaltuuston kokouksissa.

Alueellisessa nuorisovaltuustossa on myös edustaja Kärkölästä. Nuorisovaltuusto järjestää nuorille toimintaa itsenäisesti ja on mukana nuorisopalveluiden ja muiden yhteistyötahojen kanssa monissa tapahtumissa.

Etsivän nuorisotyön avulla pyrittiin tavoittamaan syrjäytymisuhan alaiset nuoret ja auttamaan heidät sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistettiin heidän kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaansa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille.

Etsivän nuorisotyön ensisijaisena kohderyhmänä ovat 15–29 -vuotiaat ilman työ- tai opiskelupaikkaa olevat kärköläläiset nuoret sekä nuoret, joilla on haasteita arjenhallinnassa ja arkisten asioiden hoitamisessa ja jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut.

Koronaepidemian vaikutukset näkyivät etsivässä nuorisotyössä edelleen vuonna 2023 muun muassa viranomaisohjausten määrän vähenemisenä ja haasteina nuorten tavoittamisessa.

Kärkölen kunnan nuorten työpaja aloitti toimintansa vuonna 2019. Se siirtyi 1.8.2022 alkaen sivistystoimen alaisuuteen osaksi kunnan nuorisopalveluita. Nuorten työpajan toimintamalli oli muutoksessa vuoden 2022 aikana kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden siirtyessä hyvinvointialueen työpajalle 1.1.2023 mennessä. Uusi toimintamalli otettiin portaittain käyttöön vanhan mallin rinnalla 2022 loppuvuodesta. 1.1.2023 alkaen Kärkölen nuorten työpaja on tuottanut koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville alle 29-vuotiaille kärköläläisille nuorille työelämä- ja valmennuspalveluita työkokeilusopimuksilla sekä pajan omalla sopimuksella.

Pajajakson aikana nuori saa tietoa opiskelu- ja työllistymismahdollisuuksista sekä ohjausta oman jatkosuunnitelman tekemiseen ja toteuttamiseen sekä tarvittaessa tukea ammatillisten opintojen suorittamiseen ja arjen hallintaan. Pajajakson sisältö suunnitellaan aina nuoren tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.

Nuorisopalvelut	TP 2021	TP 2022	TP 2023
Nuorisotyön piiriin kuuluvien ikäluokka (0 - 28 vuotiaat)	1 036	1 002	946
Ohjatussa toiminnassa kirjattujen käyntien määrä	3 560	5 857	6259
Suunnitelmallisesti kohdattujen nuorten lukumäärä	1 985	1 437	1244
Menot (brutto) € / 0 - 28 vuotias	141,70	159,10	171,50
Nuokun aukioloaika (tuntia / vko)	21	21	21
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä	2	2	2
Etsivä nuorisotyö, HTV	1,46	1,5	1,5
Valtionavustus etsivään nuorisotyöhön	45 000	45 000	45 000
Kunnassa asuvat 15 - 29 -vuotiaat	528	502	489
Etsivän nuorisotyön tavoittamat nuoret	55	47	38
NEET-nuorten määrä % ikäluokasta (arvio)	6,4–10,6	4,7-7,9	
Tavoitetut nuoret % ikäluokasta	10,4	9,4	7,8
Uudet asiakkuudet	44	22	22
Eteenpäin ohjattuja nuoria	44	30	25
Asiakkuudessa nuoria 31.12.	18	12	13
Nuorten työpaja, HTV		2	1,1
Valtionavustus nuorten työpajatoimintaan		35 000	40 000
Valmentautujien määrä työpajalla/ hankekausi		13	18

Nuorisopalvelut	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	62 620	92 500	0	92 500	87 487	5 013	94,6
Toimintamenot	-228 670	-306 350	0	-306 350	-279 350	-27 000	91,2
Toimintakate	-166 050	-213 850	0	-213 850	-191 862	-21 988	89,7
Tilikauden tulos	-166 050	-213 850	0	-213 850	-191 862	-21 988	89,7

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelujen tehtävänä oli luoda edellytyksiä kansalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kolmannen sektorin toimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät.

Seurojen tehtävänä oli lähinnä lasten ja nuorten liikunnan sekä aikuisten kuntoliikunnan ja kilpaurheilun järjestäminen. Kunnan tehtävänä oli vastata matalankynnyksen terveystuokunnasta ja kannustamisesta liikunnalliseen elämäntapaan.

Aikuisliikuntahankkeeseen liittyen järjestettiin liikuntaneuvontaa, johon asiakkaat ohjautuivat pääsääntöisesti omatoimisesti. Liikuntaryhminä tarjolla olivat koko perheen pallokerho, kuntomix ja aikuisten uintitekniikkakurssit (2) sekä senioreille tuolijumppaa ja vesijumppaa. Henkilökunnalle pidimme taukojumppaa joka torstai. Lisäksi fysioterapian jatkoryhmän toimintaa toteutettiin Nerolan kuntosalilla.

Lapsille järjestettiin uimakouluja (2). Talvilomaviikoilla lapsille järjestettiin Wibit-rata uimahallissa yhteistyössä vanhempainyhdistyksen kanssa. Päiväkoti-ikäisille pidettiin jumppaa ja koululaisille uintia Suomen Harrastamisen mallin mukaan. Lasten ja nuorten samanaikaisohjausta toteutettiin koulun opettajien kanssakoululaisten liikuntatunneilla sekä koululaisten uimaopetuksissa.

Kevään aikana osallistuttiin koulun hyvinvointipäivää. Kesällä aktivoitiin kuntalaisia postilaatikkopyöräilyllä ja kävelykilometrihaasteella.

Syksyllä järjestettiin Koskisen ja kunnan työntekijöille liikuntatuokioita ja järjestettiin kyläjumppia Järvelässä, Kirkonkylässä, Lappilassa ja Marttilassa sekä järjestettiin uimahallissa lämmin vesipäivä ja kynttiläuinti.

Uimahallissa oli vuoden aikana yhteensä 20 505 käyntikertaa (vuonna 2021 oli 17 306 käyntikertaa).

Liikuntapalvelut	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	73 224	115 800	0	115 800	93 904	21 896	81,1
Toimintamenot	-892 371	-919 910	0	-919 910	-872 371	-47 539	94,8
Toimintakate	-819 147	-804 110	0	-804 110	-778 467	-25 643	96,8
Poistot	-8 346	-8 350	0	-8 350	-20 294	11 944	243,0
Tilikauden tulos	-827 493	-812 460	0	-812 460	-798 762	-13 698	98,3

Hyvinvointipalvelut yhteensä	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	161 614	228 300	0	228 300	207 423	20 877	90,9
Toimintamenot	-1 403 106	-1 486 278	0	-1 486 278	-1 419 927	-66 351	95,5
Toimintakate	-1 241 492	-1 257 978	0	-1 257 978	-1 212 503	-45 475	96,4
Poistot	-8 346	-8 350	0	-8 350	-20 294	11 944	243,0
Tilikauden tulos	-1 249 838	-1 266 328	0	-1 266 328	-1 232 798	-33 530	97,4

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta yhteensä	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	538 694	516 780	0	516 780	474 795	41 985	91,9
Toimintamenot	-8 481 772	-8 793 741	-41 500	-8 835 241	-8 652 667	-182 574	97,9
Toimintakate	-7 943 079	-8 276 961	-41 500	-8 318 461	-8 177 872	-140 589	98,3
Poistot	-69 156	-119 160	0	-119 160	-81 104	-38 056	68,1
Tilikauden tulos	-8 012 234	-8 396 121	-41 500	-8 437 621	-8 258 975	-178 646	97,9

2.4.2 Ympäristölautakunta

Ympäristölautakunnan kokoonpano 2023

Jäsen

Alander Toni pj.
 Pekkala Petri
 Louhivaara Jenni
 Aaltonen Päivi
 Laiho Juha-Matti
 Kinnari Sirpa
 Uotila Saku
 Laakso Soile
 Rajala Hannu 13.2.2023 alkaen

Varajäsen

Hyyrynen Sami
 Rauhamaa Topias
 Ikävalko Heli
 Kaalikoski Sirpa
 Ylä-Sulkava Aapo
 Tommiska Mari
 Tuppurainen Jarmo
 Egle Tenno
 Ari Wahlberg 13.2.2023 alkaen

Muut

Nummela Tuomas, KH:n edustaja
 Hyytiäinen Riitta, esittelijä
 Vilén Olli, esittelijä
 Nihtilä Jaana, pöytäkirjanpitäjä
 Tuomaila-Lähteenmäki Anne

Ympäristölautakunta kokoontui kymmenen (10) kertaa.

Palvelukuvaus

Ympäristölautakunta toimii lupa -ja valvontaviranomaisena ja sen tehtävät jakautuvat rakennusvalvonnan vastuualueeseen ja ympäristönsuojelun vastuualueeseen.

Lautakunta toimii kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena ja rakennusvalvontaviranomaisena.

Ympäristösihteerin vastuualueelle kuuluu ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonnasta vastaa rakennustarkastaja. Rakennusvalvonta on hoidettu kunnan omana tehtävänä vuoden 2019 alusta lähtien.

Strategiset valtuustotason sitovat tavoitteet 2023

Strategiaohjaus	Toiminnallinen tavoite	Mittari	Vastuu
Digitalisaation edistäminen 	<p>Rakennusvalvonnan ja ympäristösuojelun sähköisen asiointin käyttöönotto vuoden 2023 aikana.</p> <p>Toteuma 31.12.2023</p> <p>Trimble Locus Cloud -ympäristön seutuarkistotuki on valmistunut rakennusvalvontaan, joka mahdollistaa Kärkölän arkistoliitoksen käytön Locus Cloudissa.</p> <p>Trimble Locus Cloud/Dynasty-asianhallintajärjestelmän/sähköisen arkiston integraatiotyöt ovat valmistuneet ja yhteys on tuotantokäytössä.</p> <p>Rakennusvalvonnan uudet verkkosivut on julkaistu kunnan verkkosivuilla.</p> <p>Ympäristösuojelun sähköisen asiointin osalta työtä ei ole vielä voitu aloittaa, koska sähköisen asiointin edistäminen on sidoksissa Lahden kaupungin ympäristösuojelun sähköisen asiointin käyttöönoton sekä asianhallintajärjestelmän integraatiotyön aikatauluun. Lisäksi rakennusvalvonnan sähköisen asiointin käyttöönoton viivästyminen on vaikuttanut ympäristösuojelun sähköisen asiointin toteutuksen aloittamiseen.</p>	<p>Käyttöönottoaste</p> <p>Taso 1 otettu käyttöön</p> <p>Taso 2 osa toteutettu</p> <p>Taso 3 suunnitteilla</p>	<p>Ympäristösihteeri , Rakennustarkasta ja, Asianhallintapäällikkö</p>
Elinympäristöstä huolehtiminen 	<p>Ympäristökatselmus</p> <p>Toteuma 31.12.2023</p> <p>Katselmus tehty 10.5.2023.</p>	<p>Katselmusten määrä 1/vuosi</p> <p>Taso 1 tehty</p> <p>Taso 2 kesken</p> <p>Taso 3 suunnitteilla</p>	<p>Ympäristösihteeri , Rakennustarkasta ja</p>

Ympäristönsuojelu	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	36 289	20 000	0	20 000	12 289	7 711	61,4
Toimintamenot	-118 622	-115 200	-12 000	-127 200	-114 027	-13 173	89,6
Toimintakate	-82 333	-95 200	-12 000	-107 200	-101 738	-5 462	94,9
Tilikauden tulos	-82 333	-95 200	-12 000	-107 200	-101 738	-5 462	94,9

Rakennustarkastus	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	42 291	30 000	0	30 000	54 197	-24 197	180,7
Toimintamenot	-116 255	-127 890	0	-127 890	-128 999	1 109	100,9
Toimintakate	-73 963	-97 890	0	-97 890	-74 802	-23 088	76,4
Tilikauden tulos	-73 963	-97 890	0	-97 890	-74 802	-23 088	76,4

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA YHTEENSÄ

Ympäristölautakunta yhteensä	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	78 580	50 000	0	50 000	66 486	-16 486	133,0
Toimintamenot	-234 876	-243 090	-12 000	-255 090	-243 026	-12 064	95,3
Toimintakate	-156 296	-193 090	-12 000	-205 090	-176 540	-28 550	86,1
Tilikauden tulos	-156 296	-193 090	-12 000	-205 090	-176 540	-28 550	86,1

2.4.3 Tekninen lautakunta

Teknisen lautakunnan kokoonpano 2023

Jäsen

Jarkko Veck, pj.
Seppo Eerola, vpj.
Raila Lindholm

Tiina Malm
Hannelle Holma
Arto Määttä
Tuija Pelli
Mika Penna
Hannu Rajala

Varajäsen

Eero Juhonen
Jari Heinonen
Max Markkola 25.9.2023 saakka
Jussi Seppälä 25.9.2023 alkaen
Hannele Saarinen
Riitta Ahokas
Mikko Seppälä
Nana Kirkkomäki
Kyösti Kari
Egle Tenno

Muut

Markku Koskinen, pormestari
Mari Raininko, kunnanhallituksen edustaja 29.5.2023 saakka
Topias Rauhamaa, kunnanhallituksen edustaja 29.5.2023 alkaen
Emilia Lehikoinen, esittelijä
Janine Santala, pöytäkirjanpitäjä 30.4.2023 saakka
Mira Takku, pöytäkirjanpitäjä 1.5.2023 alkaen

Tekninen lautakunta kokoontui kertomusvuoden aikana kaksitoista (12) kertaa.

Tekninen lautakunta johtaa ja kehittää tehtäväalueensa toimialaa ja vastaa laadukkaiden palveluiden tuloksellisesta järjestämisestä palvelusopimusten mukaisesti. Toiminnot ja palvelut tuotetaan laadukkaasti sekä taloudellisesti järkevästi, ja asiakkaita tasapuolisesti kohdellen. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Palvelutuotannossa pyritään hyödyntämään paikallista yrittäjyyttä, sekä paikallisten urheiluseurojen tuottamia palveluita.

Tekninen lautakunta vastaa paikkatiedosta sisältäen kartasto- ja mittaukset, yleisten alueiden ja kunnan kiinteistöjen suunnittelusta, rakennuttamisesta ja rakentamisesta. Tämän lisäksi lautakunta vastaa kunnan kiinteistöjen ja yleisten alueiden, kuten katujen, teiden, puistojen ja liikuntapaikkojen yllä- ja kunnossapidosta.

Tekninen lautakunta vastaa myös Kärkölan Veden palveluiden tuottamisesta vesihuollon toiminta-alueella, Vuokkoharjun lämpölaitoksen toiminnasta ja ylläpidosta, ruoka- ja puhtaanapalveluiden tuottamisesta koululle ja päiväkodille sekä siitä, että tehtävissä käytettävä henkilöstö on ammattitaitoista, palvelu- ja yhteistyökykyistä.

Tekninen lautakunta vastaa myös maankäytön suunnittelusta ja kaavoituksesta. Lautakunta vastaa investointiohjelman valmistelusta ja investointiohjelman mukaisten, kohteiden suunnittelusta sekä hyväksytyjen hankkeiden toteuttamisesta.

Hallintosääntöön teknisen lautakunnan vastattavaksi on kirjattu seuraavaa:

1. vastaa liikenneturvallisuusasioista
2. valmistelee kaavoitusasiat kunnanhallitukselle ehdotusvaiheeseen asti
3. päättää Kärkölän Veden yleisistä toimitus- ja sopimusehdoista
4. päättää yksityisteiden kunnanavustuksen jakoperusteista
5. päättää toimialansa sopimuksista vahvistettujen euromääraisten rajojen puitteissa
6. päättää varastosta luovutettavien tai vuokrattavien tarvikkeiden luovutuksesta, vuokrahinnoista sekä työsuoritusten laskutuksesta
7. hyväksyy rakennussuunnitelmat
8. päättää yksityistielain 85 §:n mukaisesta tien sulkemisesta.
9. päättää kunnan kiinteistöjen energiatehokkuuteen liittyvistä asioista.

Tekninen lautakunta ja viranhaltijat voivat päättää kunnan hallintosäännössä siirretyn toimivallan siirtämisestä alaiselleen viranomaiselle.

Teknisen lautakunnan esittelijänä toimii tekninen johtaja. Teknisen lautakunnan sihteerinä toimii lautakunnan määräämä kunnan viran- tai toimenhaltija.

Teknisestä toimesta vastaa tekninen johtaja. Siivous- ja ruokahuollon eli Sirun toimintaa johtaa palvelupäällikkö. Kiinteistöjen isännöintiä, kiinteistön ylläpitopalveluita sekä kaava- ja puistoalueiden ylläpitoa johtaa kiinteistöpäällikkö.

Valtuustotason sitovat tavoitteet 2023

Strategiaohjaus	Toiminnallinen tavoite	Mittari	Vastuu
<p>Kunnan laadukas HR – johtaminen ja sen kehittäminen</p> 	<p>Teknisen toimen henkilöstöjohtamisen kehittäminen</p> <p>Teknisessä toimessa kehitetään esimiestyötä, organisaation resursseja, tiimimäisiä toimintatapoja sekä työhyvinvoinnin kehittämistä</p> <p>Organisaatiossa mitataan sairauspoissaoloja ja henkilöstön vaihtuvuutta.</p> <p>Toteuma 31.12.2023</p> <p>Vuonna 2023 lähiesihenkilökoulutuksesta on valmistunut 1 hlö ja 2 hlöä on koulutuksessa. Henkilöstön lukumäärä on tavoitteen mukainen. Vuonna 2023 henkilöstön vaihtuvuus on ollut vähäistä.</p> <p>Sairauspoissaolot ovat lähes kaksinkertaistuneet vuoden 2022 tasosta, johtuen mm. työtapaturmasta sekä joka kustannuspaikkaan kohdistuneista pitkistä sairauslomajaksoista. Sairauspoissaolopäiviä vuonna 2022 oli 416 päivää ja vuonna 2023 oli 816 päivää.</p> <p>Muut kehittämistavoitteet ovat tavoitteiden mukaiset. Tavoitetta ei ole saavutettu. Tavoitteessa jääty tasolle 3.</p>	<p>Sairauspoissaolojen lkm/vuodessa sekä henkilöstön vaihtuvuus/vuodessa.</p> <p>Taso 1 Sairauspoissaolot ovat vähentyneet 10 %, ja henkilöstön vaihtuvuus on alle 10 %.</p> <p>Taso 2 Sairauspoissaolot ja henkilöstön vaihtuvuus pysyneet tasolla 0–10 %.</p> <p>Taso 3 Sairauspoissaolot ja henkilöstön vaihtuvuus kasvaneet yli 10 % vuoden 2022 tasosta.</p>	Tekninen johtaja
<p>Laadukkaat palvelut</p> 	<p>Kärkölä seuraa tuottamiensa palvelujen laatua ja asiakaslähtöisyyttä</p> <p>Kunta digitalisoi palveluja, palvelukuvauksia, tiedonhallintaa, arkistointia ja prosesseja.</p> <p>Palvelujen laadun ja tehokkuuden parantamisessa keskeinen elementti on palvelujen sähköistäminen.</p> <p>Toteuma 31.12.2023</p> <p>Kunnan karttatietoa on viety paikkatietomuotoon, mikä mahdollistaa paremman tiedon tuottamisen kuntalaisille. Kuntalaisille on tuotettu tietona tiestön kunnossapitovastuut sivustolle Kärkölä karttapalvelu (karttatiimi.fi) Paikkatietomuotoisen tiedon tuottamista palveluiden saavutettavuuden ja tiedon jakamiseksi on jatkettu vuoden 2023 ajan.</p> <p>Kunnan projektien hallinta on MS Teams-alustalla sekä Dynasty-asianhallintajärjestelmässä, jolloin projektien tiedonhallinta on järjestelmällistä ja hallittua.</p> <p>Palautejärjestelmän kehittäminen on käynnissä. Spotilla-järjestelmä on käyttöön otettu, ja kuntalaisten toivotaan käyttävän järjestelmää aktiivisesti. Spotillaan kirjautuu palvelupyynnöitä sekä yleisten alueiden että kiinteistöjen osalta. Sähköiseen järjestelmään kirjatut pyynnöt ovat seurattavia, tunnistettavia ja</p>	<p>Järjestelmien digitalisointi</p> <p>Taso 1 Palautejärjestelmä, projektinhallinta, lupaprosessit</p> <p>Taso 2 NPS>0</p> <p>Taso 3 NPS<0</p>	Tekninen johtaja

	<p>tilastoitavissa. Vuonna 2023 järjestelmään kirjautui 360 palvelupyyntöä.</p> <p>Projektinhallintaa kehitetään, ja asiakaslähtöisyyttä toteutetaan mm. käyttäjien kanssa pidetyillä palavereilla. Kuntalaisten osallisuutta on mahdollistettu mm. Otakantaa.fi -sivustolla sekä monitoimikaukalo-että Keskuspuistohankkeen osalta.</p> <p>Taso 1 saavutettu.</p>		
<p>Terveys- ja turvallisuus</p> <p></p>	<p>Kiinteistöjen tekninen hallinta</p> <p>Kiinteistöpäällikkö luo rekisterin, jossa on kiinteistöjen kuntoarviot, korjaussuunnitelmat ja sähköiset huoltokirjat</p> <p>Kiinteistöt muodostavat huomattavan osan kunnan omaisuudesta ja luovat edellytykset hyvinvoinnin ja turvallisuuden tavoitteiden toteutumiselle.</p> <p>Toteuma 31.12.2023</p> <p>Vuoden 2023 aikana on laadittu kiinteistöohjelmaa teknisen lautakunnan ja kunnanhallituksen ohjeiden mukaisesti. Kiinteistöohjelma saadaan uudelleen hyväksyntäkäsittelyyn vuoden 2024 aikana. Hyväksytty kiinteistöohjelma toimii kiinteistöomaisuuden suunnittelutyökaluna.</p> <p>Kiinteistöt ovat Spotilla järjestelmässä, joka toimii huoltokirjana. Kaikista kiinteistöistä on olemassa kuntoarviot, joista osa on päivitetty. Kiinteistörekisteri on muodostettu Spotillaan ja rekisteri täydentyy työtä tehtäessä.</p> <p>Kiinteistöjen ja teknisen toimen kiinteistövalvonnan ja automaation nykytilan kartoitustyö on käynnissä. Valmistunut työ mahdollistaa asianmukaisen omaisuudenhallinnan ja lisää ymmärrystä niistä järjestelmistä, joita teknisellä toimella tulisi olla kiinteistöissä, ja mistä järjestelmistä tekninen toimi voi luopua. Työtä on tehty yhteistyössä tietohallinnon kanssa.</p> <p>Taso 1 saavutettu.</p>	<p>Rekisterin kattavuus</p> <p>Taso 1 Rekisteri kattaa 100 % kunnan omistamat kiinteistöt</p> <p>Taso 2 Rekisteri kattaa yli 50 % kiinteistöistä</p> <p>Taso 3 Rekisteriä ei ole luotu.</p>	Kiinteistöpäällikkö

<p>Terveys- ja turvallisuus</p> 	<p>Teknisen toimen turvallisuuden kehittämistavoitteet</p> <p>Kunta seuraa turvallisuusaloitteiden määrää ja parannustoimien toteutusta.</p> <p>Turvallisuuden kehittäminen liittyy olennaisena osana pääosaan teknisen toimen palveluista. Turvallisuusasioiden kehittäminen on ensisijaisen tärkeää liikenteen, ulkoalueiden ja kiinteistöjen kehittämisessä</p> <p>Toteuma 31.12.2023</p> <p>Kuntaan saapuneiden liikenneturvallisuusaloitteiden osalta on sovittu toimenpiteet, joista aseman suojatien valaistuksen parantaminen toteutuu keväällä 2024.</p> <p>Pyhäojantiellä toteutettu nopeuden seuranta. Kadulla on 40 km/h nopeusrajoitus, johon kohdistuu nopeatuottoja keskimäärin 44 %. Pyhäojantielle suunnitellaan hidastustoimenpide vuoden 2024 aikana.</p> <p>Kaikki turvallisuutta koskevat aloitteet on käsitelty ja sovittu toteutukseen. Taso 2 saavutettu, sillä toimenpiteet kartoitettu ja aloitettu.</p>	<p>Toteutetut turvallisuusparannukset</p> <p>Taso 1 saapuneista aloitteista toteutettu 90 %</p> <p>Taso 2 saapuneista aloitteista toteutettu 50 %</p> <p>Taso 3 </p> <p>saapuneista aloitteista toteutettu alle 50 %</p>	<p>Tekninen johtaja</p>
<p>Alueiden, olosuhteiden ja kiinteistöjen kehittäminen</p> 	<p>Ulkoalueiden hoito</p> <p>Ulkoalueiden hoidosta laaditaan kattava hoitosuunnitelma.</p> <p>Ulkoalueiden hoito kattaa puistoalueet, liikuntapaikat, kaavatiet jne.</p> <p>Toteuma 31.12.2023</p> <p>Liikuntapaikkojen ja ulkoilureittien sijainnit on muutettu paikkatietoon, jotta voimme käynnistää liikuntapaikkojen hoitosuunnitelman laatimisen.</p> <p>Järvelän alueelle toteutettu yleisten alueiden hoitosuunnitelma.</p> <p>Leikkipaikkojen hoitoon on otettu käyttöön safe-to-play- ohjelmisto, mikä mahdollistaa leikkipaikkojen reaaliaikaisen ylläpitotiedon ja sisältää hoitosuunnitelman.</p> <p>Olemme saavuttaneet tason 2. Suunnitelmat kattavat keskeiset kunnan toiminnot. Suunnitelmia jatketaan vuoden 2024 aikana ja yleisten alueiden hoitoluokkien määrittelyä jatketaan.</p>	<p>Hoitosuunnitelman valmiusaste</p> <p>Taso 1 Suunnitelma kattaa 70 % kunnan vastuualueista</p> <p>Taso 2 Suunnitelma kattaa 50 % kunnan vastuualueista</p> <p>Taso 3 </p> <p>Suunnitelmaa ei ole aloitettu laatimaan</p>	<p>Tekninen johtaja</p>

<p>Alueiden, olosuhteiden ja kiinteistöjen kehittäminen</p> 	<p>Kärkölän veden kehittäminen</p> <p>Kunta aloittaa jätevesiratkaisun rakentamisen.</p> <p>Kärkölän veden toiminnan kehittämisessä keskeinen hanke on siirtoviemäriin rakentaminen Järvelästä Hollolan Herralaan. Lisäksi järjestelmien automatisointi ja verkoston vuotovesien hallinta ovat tavoitteena.</p> <p>Toteuma 31.12.2023</p> <p>Siirtoviemärihankkeen rakentaminen on alkanut 27.5.2023.</p> <p>Jätevesien vuotovesihallintaa on suunniteltu ja kohteet toteutuksen valittu. Savukokeet toteutettu Lehtosen alueella ja alueelta löydetty muutama kiinteistö, jotka johtavat hulevetensä kunnan jätevesijärjestelmään. Kunnan hulevesikaivojen kartoitustyö joukkoistamalla on käynnistetty vuoden 2023 aikana omaisuusrekisterin ja hulevesiverkoston paikkatiedon muodostamiseksi. Tietoa tarvitaan, jotta vuotovedet saadaan hallintaan.</p> <p>Kärkölän Vesi haki hankerahaan vuotovesien hallintaan vuonna 2023, ja hankkeelle saatiin määrärahaa vuodelle 2024.</p> <p>Puhtaanveden automaatio suunnittelu on käynnissä. Vesijohtoverkostosta on tuotettu malli, joka mahdollista mm. puhtaan veden vuotovesien hallintasuunnitelman käynnistämisen sekä paremman tuotantosuunnittelun.</p> <p>Olemme saavuttaneet tason 2.</p>	<p>Rakentamisen aloitusajankohta</p> <p>Taso 1 ennen 03/2023</p> <p>Taso 2 ennen 06/2023</p> <p>Taso 3 jälkeen 06/2023</p>	<p>Tekninen johtaja</p>
<p>Laadukkaat palvelut</p> 	<p>Siivous- ja ruokahuollon laatu</p> <p>Kunta seuraa siivous- ja ruokahuollon asiakastytyväisyyttä.</p> <p>Siivous- ja ruokahuolto on keskeinen kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttava palvelu</p> <p>Toteuma 31.12.2023</p> <p>Ruokahuollon asiakastytyväisyyttä seurataan päivittäin. Ruokahuollon seurantamittari on HappyorNot-ohjelma.</p> <p>Siivoushuollon asiakastytyväisyysskyselyitä tehdään kaksi vuodessa, joista toinen on toteutettu.</p> <p>Toteutuneiden NPS >50 eli olemme tasolla 1.</p>	<p>Asiakastytyväisyysskysely vuonna 2023</p> <p>Taso 1 NPS>50</p> <p>Taso 2 NPS>0</p> <p>Taso 3 NPS<0</p>	<p>Palvelupäällikkö</p>

Tekninen suunnittelu

Tekninen suunnittelu	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	580	0	0	0	5 161	-5 161	*****
Toimintamenot	-296 520	-334 800	0	-334 800	-278 741	-56 059	83,3
Toimintakate	-295 940	-334 800	0	-334 800	-273 580	-61 220	81,7
Poistot	0	-2 500	0	-2 500	0	-2 500	0,0
Tilikauden tulos	-295 940	-337 300	0	-337 300	-273 580	-63 720	81,1

Tulosalue sisältää teknisen lautakunnan, hallinnon, toimistohenkilökunnan ja suunnittelun.

Toimintatuotot olivat 5 161 euroa ja toimintamenot -278 741 euroa, ja toimintakate -273 580 euroa. Talousarviosta toteutui 81,7 %, mikä on 61 220 euroa vähemmän kuin vuodelle 2023 oli arvioitu.

Toimintatuotot sisälsivät kartta-aineiston myyntiä 476 eurolla, työllistämistukea 4 586 euroa ja sijoituslupamaksun 100 euroa.

Toimintamenoissa säästettiin henkilöstön palkkakuluissa 29 602 euroa, kun kiinteistöpäällikkö siirtyi muihin tehtäviin. Säästöä tuli myös, kun palveluiden ostoja toteutui 16 780 euroa arvioitua vähemmän.

Kiinteistöpalvelut ja liikenneväylät

Tulosalueet sisältävät rakennetut kiinteistöt, liikuntapaikat, Huovilan puiston, yleiset alueet sekä kaava-alueilla sijaitsevat puistot, sekä matonpesupaikan hoitamisen. Tämän lisäksi tulosalueella hoidetaan kunnan katuja ja jalankulku- ja pyöräteitä.

Kiinteistöpalvelujen tehtävä on huolehtia kunnan kiinteistöomaisuuden kunnosta oikein mitoitetuilla ja oikea-aikaisilla korjauksilla sekä huolehtia siitä, että tilojen käyttäjillä on päivittäin käytössään terveelliset ja turvalliset toimintatilat.

Ulkoalueiden tehtävänä on huolehtia kunnan infraomaisuuden kunnosta oikein mitoitetuilla ja oikea aikaisilla toiminnoilla sekä huolehtia siitä, että ulkoalueet ovat kuntalaisilla päivittäin käytössään turvallisesti ja terveellisesti. Ulkoalueiden tehtävänä on myös huolehtia siitä, että kunnan yleiset alueet ovat viihtyisät. Vuoden 2023 ulkoalueiden hoidossa oli noin 48 kilometriä katuja.

Vuonna 2023 kunnan eri rakennuksia, eri toimialojen käytössä oli käyttötarkoituksen mukaan, laskentatavasta riippuen, 27 kappaletta ja niiden yhteenlaskettu kerrosala oli noin 30 400 kem². Rakennuksista neljä oli vuokrattu Kuntala Oy:ltä (Kunnanvirasto, Järvelä-talo, nuorisotalo ja vanha kirjasto). Tekninen toimiala on vastannut edelleen pääosasta myytyjen kiinteistöjen hoitokustannuksista ja huollosta. Kaksi rakennusta oli leasing-sopimuksella vuokrattu Danske Bankilta.

Kunnan hoidossa olevia rakennuksia ovat mm. Kunnanvirasto, Järvelä-talo, tekninen varikko, Raita (entinen kirjasto), Nuokku, urheilutalo, Kunnanviraston väistötilat (ent. Opintien koulu), uimahalli, Vuokkoharjun koulu ja päiväkotit, Kantamo, Nerola, Ippola-koti, Huovilan asunto, Yhteiskoulun puna- ja keltasiipi, liikuntahalli, terveysasema sekä eläinlääkärin tilat.

Liikuntapaikkojen turvallisen käytön takaavaa kunnossapitoa kohdennettiin erityisesti käyttäjien toivomiin ajankohtiin. Vuonna 2023 toteutettiin monitoimikaukalon hankinta ja rakennuttaminen.

Kiinteistötoimen palveluksessa vuonna 2023 oli 2 kiinteistöhoitajaa sekä kiinteistöpäällikkö. Kiinteistöpäällikkö siirtyi muihin tehtäviin marraskuussa 2023. Ulkoalueiden hoitajia oli vakituisena 4 henkilöä, joista 2 osatyökykyisiä. Tämän lisäksi määräaikaiseksi on palkattu 3 työntekijää palkkatuella. He avustivat sekä kiinteistöhuollon että ulkoalueiden työtehtävissä. Kesäpestiläisiä ulkoalueilla oli 4 henkilöä.

Vuonna 2023 tekninen on työllistänyt Huovilan puistoon yhden kesätyöläisen ja 4 kesäpestiläistä. Edellä mainittujen lisäksi, yleisiä alueita vuonna 2023 hoiti vastaava työnjohtaja sekä yhdyskuntatekniikan insinööri ¼ työpanoksella.

Kiinteistöt

Kiinteistöt	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	3 814 985	3 596 290	0	3 596 290	3 427 840	168 450	95,3
Toimintamenot	-2 268 612	-2 343 380	0	-2 343 380	-2 443 036	99 656	104,3
Toimintakate	1 546 374	1 252 910	0	1 252 910	984 804	268 106	78,6
Poistot	-580 299	-771 650	0	-771 650	-779 411	7 761	101,0
Tilikauden tulos	966 074	481 260	0	481 260	205 393	275 867	42,7

Tulosalue sisältää rakennetut kiinteistöt, kiinteistöpalvelujen myynnin, puistot, matonpesupaikan, liikunta-alueet ja vanhan kaatopaikan seurannan.

Toimintatuotot olivat 3 427 840 euroa ja toimintamenot -2 443 036 euroa, ja toimintakate 984 804 euroa, mikä oli 268 106 euroa vähemmän kuin talousarvioon vuodelle 2023 oli arvioitu. Kiinteistöt- vastualueen tulos oli 205 393 euroa, joka oli 275 867 euroa arvioitua vähemmän.

Myyntituotoista jäi toteutumatta 4,7 %. Toteutumatta jäi mm. metsän myyntituottoa 8 898 euroa, kun siirtoviemärin metsän myynnin myyntituotot kirjataan kunnanhallituksen toimialan kustannuspaikalle 1515 Maa- ja metsätilat, eikä teknisen kustannuspaikalle 1940 Puistot ja ulkoalueet, kuten virheellisesti luultiin talousarviota tehtäessä. Muista toimintatuotoista jäi toteutumatta 187 690 euroa, joka kohdistuu sisäisiin vuokriin. Sisäisiä vuokria on maksettu tekniselle toimelle aikaisempaa vähemmän, sillä kiinteistöjen käyttöaste on laskenut ja mm. Vuokkoharjun koulun liikuntasali oli talousarviossa mukana, mutta ei enää koulun käytössä. Tämän vuokran osuus oli noin 52 000 euroa. Edellä mainitun lisäksi on tarkistettu ruokapalveluiden vuokria, jossa oli poistuneita keittiötiloja sekä Punasiiven vuokraa sivistystoimelle, joka ei ollut laskennallisesti oikein. Vuokrien tarkastukset ja neliöiden pienentyminen aiheuttavat jatkossakin Tekniselle lautakunnalle haasteita, kun kulut jäävät, mutta tulot poistuvat.

Toimintakulut ylittyivät 4,3 %. Toimintakuluista suurimmat prosentuaaliset kulut kohdistuivat palkkoihin 23,1 % ja henkilöstön sivukuluihin 21,1 %. Toimintakuluissa palkat ylittyivät 57 178 eurolla, mikä sisältää toimialalle tehtyjä talvikunnossapidon töitä sekä työllistettyjen palkkoja.

Palveluiden osto ylittyivät 55 995 eurolla. Puolet ylityksestä johtuu kustannuspaikan 4343 ICT –ja atk-palvelu ylityksestä, joka oli 23 906 euroa. Kustannuspaikka 4343 sisältää pääosin Provincian ja Kuntien Tieran kustannuksia. Muut ylitykset olivat jätevesimaksuissa, jätehuollossa, rakennettujen alueiden rakentamisessa sekä muissa palveluissa, jotka sisälsivät mm. latuverkon ajokustannukset.

Ylitykset olivat teknisen toimen tavanomaista toimintaa, joka selittyy mm. lisääntyneillä kunnossapidon kustannuksilla inflaation ja vaikean talven vuoksi.

Liikenneväylät

Liikenneväylät	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	840	0	0	0	7 223	-7 223	*****
Toimintamenot	-457 103	-383 860	0	-383 860	-442 238	58 378	115,2
Toimintakate	-456 263	-383 860	0	-383 860	-435 015	51 155	113,3
Poistot	-254 432	-228 720	0	-228 720	-256 602	27 882	112,2
Tilikauden tulos	-710 695	-612 580	0	-612 580	-691 617	79 037	112,9

Tulosalue sisältää kaavatiet, muut tiet sekä alueet.

Toimintatuotot olivat 7 223 €, josta myynti tuottoja oli 2 090 € ja työllistukea 5 133 €, ja toimintamenot -442 238 euroa, ja toimintakate – 435 015 euroa, mikä oli -51 155 euroa enemmän kuin talousarvioon vuodelle 2023 oli arvioitu.

Toimintatuottoa heikensi yleinen kustannusten nousu sekä haastavat talviolosuhteet ja siitä aiheutuvat kustannukset, jotka olivat -58 378 euroa budjetoitua suuremmat. Toimintakulujen ylitys oli 15,2 %, josta suurin osa kohdistui palvelujen ostoon, jossa ylitys oli 40 %. Palvelujen ostot sisältävät pääosin paikallisilta koneurakoitsijoilta ostettua työtä. Työtä, jota on teetetty Kärkölän liikenneväylien ylläpitoon ja korjaukseen. Liikenneväylissä säästöä syntyi aineet, tarvikkeet ja tavarat -osiossa, joita ostettiin noin 30 000 euroa vähemmän kuin talousarvioon oli arvioitu.

Kärkölän Vesi

Kärkölän Vesi on kunnan muusta toiminnasta kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö. Kärkölän Vedellä on noin 3 300 asiakasta talousvesipuolella ja 2 540 asiakasta jätevesipuolella. Asiakkaina on kotitalouksia, paikallista teollisuutta ja muuta palvelutoimintaa.

Vesilaitoksen toimintaa ohjaa pyrkimys hyvään asiakaspalveluun ja asiakastyytyväisyyteen sekä tarve turvata toiminta-alueella asuvien kuntalaisten perusoikeuksiin kuuluva häiriötön puhtaan juomaveden saanti kaikissa tilanteissa.

Vuonna 2023 vesilaitoksella käsiteltiin ja pumpattiin verkostoon puhdasta pohjavettä noin 216 902 m³. Jätevettä vastaanotettiin puhdistamolle noin 355 000 m³.

Vuonna 2023 jätevedenpuhdistamon lietteenkäsittelyntila laitteistoinen paloi 21.3.2023. Lietteenkäsittely oli poissa käytössä maaliskuusta syyskuun alkuun ja koska lietettä ei voitu kuivata, ajettiin kuivaamaton liete Lahti Aqua oy:n jäteveden puhdistamolle. Tästä aiheutui viemärlaitokselle suunnittelemattomia lietteen kuljetus- ja vastaanottokuluja 94 032,05 euroa. Kokonaisuudessaan jätevedenpuhdistamon palon kustannukset olivat 373 493,68 euroa, josta vakuutuskorvauksia tilinpäätöksen jälkeen viemärlaitokselle vuoden 2024 aikana maksettiin 267 191,6 euroa. Vakuutuskorvausta ei ehditty kirjata vuodelle 2023, vaan ne tuloutuvat vuoden 2024 tulokseen viemärlaitokselle. Viemärlaitoksella ei ole keskeytysvakuutusta, joten vakuutus ei korvannut lietteen käsittely- ja kuljetuskustannuksia. Vuonna 2023 aloitettiin viemärlaitoksen siirtoviemärihankkeen rakentaminen.

Kärkölän veden palveluksessa oli kaksi ja ¼ työntekijää eli laitosmestari ja laitoshuoltaja sekä yhdyskuntatekniikan insinööri ¼ työpanoksella. Tämän lisäksi vesilaitokselle palkattiin määräaikainen työntekijä, vesilaitosinsinööri marraskuusta 2023 alkaen, sillä vesilaitokselle kohdistui pidempi poissaolo sekä henkilöstövaje päivystystyöhön. Edellä mainittujen lisäksi tekninen johtaja hoitaa ½ työpanoksella Kärkölän veden toimintaa.

Kärkölän Vesi	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	1 145 006	1 097 000	0	1 097 000	1 141 186	-44 186	104,0
Toimintamenot	-840 625	-675 890	0	-675 890	-1 257 790	581 900	186,1
Toimintakate	304 381	421 110	0	421 110	-116 604	537 714	-27,7
Rahoitus	-70 258	-66 250	0	-66 250	-162 400	96 150	245,1
Poistot	-340 812	-361 300	0	-361 300	-322 973	-38 327	89,4
Tilikauden tulos	-106 689	-6 440	0	-6 440	-601 977	595 537	9 347,5

Kärkölän veden toimintatulot olivat 1 141 186 eli noin 4 % talousarviota parempi. Kärkölän veden toimintamenot olivat -1 257 790 eli 581 900 € suuremmat kuin talousarviossa oli arvioitu. Kärkölän veden toimintakate jäi -116 604 euroa alijäämäiseksi. Kokonaisuudessaan poistojen kanssa Kärkölän veden tilikauden tulos oli -601 977 euroa eli 595 537 euroa suuremmat kuin oli arvioitu.

Suurimmat toimintamenoihin vaikuttavat kustannukset olivat jäteveden puhdistamonpalon kustannukset, jotka olivat 373 493,68 euroa. Muut ylitykset johtuvat vesilaitoksen häiriötilanteista sekä niihin liittyvistä palkkakustannuksista. Vesilaitoksen häiriötilanteita oli vuoden 2023 aikana 7 kappaletta. Häiriötilanteet ovat tilanteita, jolloin vesilaitoksen korjattavaksi tulee vesijohto- tai viemärivuoto tai mahdollinen muu rikkoontuminen, kuten tulipalon jälkikorjaukset. Vesijohdon tai viemärin rikkoontumisia on vaikea ennustaa talousarvioon, joten talousarvioon kohdistui palkkakulujen ylityksiä -46 833 euroa eli 26 %, palveluiden ostoja -225 319 euroa eli -81,2 %, aineiden tavaroiden ja tarvikkeiden ylityksiä -249 694 eli 167,2 % ja muut toimintakulujen ylityksiä oli -49 769 € eli 191,1 %. Muita toimintakulujen ylityksiä olivat mm. huoneistojen vuokrat sekä luottotappiot. Puhdistamon palon lisäksi toimintatuottoa heikensivät materiaalien, energian ja kemikaalien kustannusnousu sekä ennakoimattomat häiriötilanteet ja laitteiston rikkoutumiset.

Kärkölän Vesi käsitellään kirjanpidossa eriyttynä taseyksikkönä, jonka toimintakertomus esitetään tasekirjan kohdassa 5, eriytetyt tilinpäätökset. Tulosalue käsittää Kärkölän veden toimiston, vesilaitoksen ja viemärlaitoksen. Taseyksikön heikkotulos edellyttää todennäköisesti vesimaksujen korotusta vuoden 2024 aikana.

Sisäinen palvelutoiminta

Sisäinen palvelutuotanto	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	1 196 824	1 231 360	0	1 231 360	1 236 497	-5 137	100,4
Toimintamenot	-1 346 571	-1 436 270	0	-1 436 270	-1 410 170	-26 100	98,2
Toimintakate	-149 746	-204 910	0	-204 910	-173 673	-31 237	84,8
Poistot	-23 746	-21 420	0	-21 420	-21 424	4	100,0
Tilikauden tulos	-173 492	-226 330	0	-226 330	-195 098	-31 232	86,2

Tulosalue käsittää ruoka- ja siivoushuollon, konekeskuksen sekä lämpökeskuksen. Toimintatuotot olivat 1 1236 497 euroa ja toimintamenot -1 410 170 euroa, ja toimintakate -173 673 euroa, mikä oli 31 237 euroa vähemmän kuin vuodelle 2023 oli arvioitu.

Ruoka- ja puhtaanapitopalvelut

Kunnan ruokapalvelut toimivat ravitsemussuosituksia noudattaen ja valmistuen maistuvaa, laadukasta ja monipuolista ruokaa asiakkailleen. Pyrimme kasvattamaan tasaisesti kotimaisen ja lähellä tuotettujen raaka-aineiden osuutta ruokalistasuunnittelun avulla. Tarjoamme ruokaa asiakaslähtöisesti ja edistämme terveellistä ruokakulttuuria mm. tarjoamalla kasvisvaihtoehdon kaikille koululaisille. Kärkölän ruokapalvelujen tavoitteena on käyttää 20 % luomuruokaa varhaiskasvatus- ja perusopetusruokailussa, mikä on valtakunnallinen suositus.

Puhtaanapitopalveluiden tavoitteena on siistien tilojen avulla luoda viihtyisyyttä, turvallisuutta ja ylläpitää terveyttä.

Henkilökunnan työssä jaksamista ja työhyvinvointia seurattiin säännöllisesti. Työhyvinvointia kehitettiin yhdessä työntekijöiden kanssa. Vuosittaiset kehityskeskustelut pidettiin ja toteutettiin työhyvinvoinnin kehittämispäivä.

Säännöllisiä työpaikan palaverikäytäntöjä jatkettiin, ja niiden sisältöä kehitettiin.

Kehityskeskustelut käytiin työntekijöiden kanssa ja yhteispalavereja pidettiin säännöllisesti. Vuoden 2023 aikana ruoka- ja puhtaanapitopalveluiden poissaolot kasvoivat merkittävästi johtuen muutamasta pidemmästä sairauspoissaolosta.

Ruokapalvelut

Kasvisvaihtoehto oli tarjolla jokaisena päivänä. Kouluruokailun ruokajuomana käytetään luomumaitoa. Ruokapalveluiden tavoitteena on, että vähintään 80 % raaka-aineista on kotimaista. Vuonna 2023 kotimaisuusaste oli 71 %.

Lounaita valmistettiin Apilan keittiöissä. Päiväkodin tiloissa toimi palvelukeittiö ja siellä valmistettiin aamupalat ja tarjoiltiin lounas, päivällinen sekä välipalat. Ruokapalveluita tuotettiin koulujen oppilaille, päiväkotilapsille ja sekä kunnan henkilöstölle. Eläkeläisille järjestettiin mahdollisuus käydä syömässä ylijäämäruokaa.

Uuden Apila-ravintolan myötä henkilöstöruokailu on lisääntynyt merkittävästi. Kahvituisia ja muita tilaustarjoiluja hoidettiin tilausten mukaan. Työntekijöitä ruokapalvelussa oli alkuvuodesta 8, joista 2 osa-aikaista.

Vuoden 2023 koko ruokatuotanto oli 142 894 suoritetta (1 suorite = lounaat ja muut ateriat lounaiksi muutettuna).

Ruokapalvelun kustannukset olivat -604 690 euroa ja ne jakautuivat seuraavasti:

	TP 23	TA23	TOT 22
Henkilöstökulut	-316 016	-292 890	-285 881,42
Palvelujen ostot	-33 549	-33 550	-28 433,39
Elintarvikkeet	-165 288	-143 000	-136 818,12
Muut aineet ja tarvikkeet	-22 497	-21 300	-16 433,05
Rakennusten ja huoneiden sekä laitteiden vuokrat	-68 329	-103 070	-103 546,51
Yhteensä	-604 690	-593 810	-571 112,49

--	--	--	--

Toimintatuotot olivat 524 832 euroa ja toimintamenot -604 690 euroa, ja toimintakate -79 858 euroa. Toimintakate oli 44 312 parempi kuin talousarviossa, sillä toimintakatetta nosti ateriamyynnit mm. henkilöstölle, ulosmyynti tilaisuuksiin sekä muut tuet ja avustukset, kuten valtiolta saatu koulumaitotuki.

Ruokapalvelun laatu

Ruokapalveluiden laatu perustuu varhaiskasvatus- sekä kouluruokasuosituksiin, ja käytävissä oleviin resursseihin, kuten palvelun laatuun ja ruokailuympäristöön.

Aterioiden laatu sisältää mm. ravitsemuksellisen ja hygieenisen laadun, ruoan monipuolisuuden, maun ja ulkonäön.

Ruoan laatua on pyritty parantamaan ja kehittämään mm. uudistamalla ruokaohjeita ja ottamalla uusia ruokia ruokalistalle sekä toimimalla valtakunnallisissa verkostoissa, kuten Maistuva koulu ja Neuvokas perhe. Lisäksi on käytössä nykytila.fi arviointityökalu. Vuoden 2023 aikana jatkettiin Kärkölän ruokakasvatustilaisuuksia, joita järjestettiin 2 kpl. Koululaisilta kerätään päivittäin palautetta ruuan laadusta Happy OR Not-palauteautomaatilla.

Puhtaanapitopalvelut

Vuonna 2023 siivouspalvelut siivosivat 13 032 m². Siivottavat pinta-alat koostuvat kunnan eri kiinteistöistä.

Kunnan kiinteistöjen siivouksesta vastaa yhdeksän siivojaa, joista yksi tekee lähiesihenkilön tehtäviä. Palkkatuella työskenteli 1 henkilö 8 kuukauden ajan. Siivouspalvelun kustannukset olivat -514 176, ja ne jakaantuivat seuraavasti:

	TP 23	TA 23	TOT 22
Henkilöstökulut	-404 212	-394 300	-392 894,44
Palvelujen ostot	-9 915	-15 000	-8 907,96
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-26 099	-23 200	-19 108,18
Rakennusten ja huoneiden sekä laitteiden vuokrat sekä muut vuokrat	-73 949	-60 730	-68 209,07
Yhteensä	-514 176	-493 230	-489 119,65

Toimintatuotot 514 176 euroa ja toimintamenot 514 176 euroa. Toimintakate on 0 euroa.

Siivouspalvelun laatu

Tilojen puhtaanapito on tarkoituksenmukaista, jotta tilat ovat turvalliset ja viihtyisät. Tarpeenmukaisella puhtaanapidolla voidaan vaikuttaa pintamateriaalien kunnossa pysymiseen ja näin vähentää pintojen uusimistarvetta. Lisäksi viihtyisät ja siistit tilat kannustavat lapsia ja aikuisia pitämään työympäristönsä siistinä.

Siivouspalvelun laadusta on tehty kysely vuorovuosina eri kiinteistöissä. Kuluneena vuonna kysely tehtiin päiväkodin tiloista. Tehostettu kosketuspintojen puhdistus ja muut erityispuhdistukset jatkuivat aina syksyyn asti. Palvelun laatuun oltiin kaiken kaikkiaan tyytyväisiä.

Konekeskus

Tulosalue käsittää kunnan kiinteistöjen, kaavateiden, muiden teiden ja alueiden rakentamiseen ja kunnossapitoon tarvittavaa välineistöä mm. traktorit, ruohonleikkurit ja erilaiset pienkoneet.

Konekeskuksen kustannukset olivat -114 964 euroa, jotka jakaantuivat seuraavasti:

	TP 23	TA 23	TOT22
Henkilöstökulut	0	0	-2 609,31
Palvelujen ostot	-27 779	-15 320	-16 810,19
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-38 200	-35 156	-33 055,24
Rakennusten ja huoneiden sekä laitteiden vuokrat sekä muut vuokrat	-52 029	-45 600	-51 654,23
Yhteensä	-114 964	-99 120	-104 127,97

Toimintatuotot 114 964 euroa ja toimintamenot -114 964 euroa. Palveluiden ostoissa kustannuksia ovat nostaneet koneiden kunnossapitopalvelut eli konerikot sekä kohonneet polttoainekustannukset.

Vuokkoharjun lämpölaitos

Lämpölaitos tuottaa ja myy kaukolämpöä Vuokkoharjun koululle, Vuokkoharjun päiväkodille, Nerolan palvelutalolle sekä yhdelle yksityiselle omakotitalolle.

Lämpölaitosta hoitaa ulkopuolinen yrittäjä, LVI-Talo Oy Timo Turunen. Vuoden alusta kunta on itse ostanut laitoksen polttoaineena käytetyn hakkeen.

Lämpölaitoksen kustannukset olivat 182 210,42 euroa, jotka jakaantuivat seuraavasti:

	TP 23	TA23	TOT22
Palvelujen ostot	-5 244	-11 510	-6 993,6
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-170 987	-238 600	-175 216,82
Yhteensä	-176 231	-250 110	-182 210,42

Toimintatuotot 76 121 euroa ja toimintamenot -176 231 euroa eli toimintakate on -100 110 euroa. Vuokkoharjun lämpölaitoksen toiminta on kannattamatonta.

Tekninen lautakunta yhteensä

Tekninen lautakunta yhteensä	TP 2022	TA 2023	TA muut	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	6 158 235	5 924 650	0	5 924 650	5 817 907	106 743	98,2
Toimintamenot	-5 209 430	-5 174 200	0	-5 174 200	-5 831 975	657 775	112,7
Toimintakate	948 804	750 450	0	750 450	-14 068	764 518	-1,9
Rahoitus	-70 258	-66 250	0	-66 250	-162 400	96 150	245,1
Poistot	-1 199 289	-1 385 590	0	-1 385 590	-1 380 410	-5 180	99,6
Tilikauden tulos	-320 742	-701 390	0	-701 390	-1 556 878	855 488	222,0

Koko teknisen toimen toimintatuotot olivat 5 817 907 euroa ja toimintakulut 5 831 975 euroa. Toimintakate oli -14 068 euroa, mikä oli 764 518 euroa huonommin kuin talousarviossa oli arvioitu. Tämän lisäksi tekniseen lautakuntaan kohdistui poistoja -1 380 410, mikä painoi teknisen lautakunnan tuloksen 855 488 euroa huonommaksi kuin oli arvioitu.

Teknisen lautakunnan negatiivisen tulokseen vaikuttivat mm. jätevedenpuhdistamon palo, yllättävät putkirikot vesijohtoverkostossa, vaikea kunnossapitovuosi, inflaatio mm. elintarvikkeissa, kunnossapidossa, koneurakoinnissa, polttoaineissa, vähentyneet sisäiset vuokrat, kasvaneet rahoitusmenot sekä kasvaneet henkilöstömenot.

KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ

Tässä taulukossa esitetään kunnan kaikkien toimialojen yhdistetty käyttötalouden toteuma.

Käyttötalous yhteensä	TP 2022	TA 2023	TA muut.	TA yht.	TP 2023	TA-tot.	Tot. %
Toimintatulot	7 060 259	6 672 680	0	6 672 680	6 663 116	9 564	99,9
Toimintamenot	-33 379 507	-16 512 636	-53 500	-16 566 136	-16 895 299	329 163	102,0
Toimintakate	-26 319 248	-9 839 956	-53 500	-9 893 456	-10 232 183	338 727	103,4
Verotulot	18 087 771	9 740 000	0	9 740 000	10 612 702	-872 702	109,0
Valtionosuudet	9 327 493	1 395 930	0	1 395 930	1 641 622	-245 692	117,6
Rahoitus	74 622	99 650	0	99 650	-390 742	490 392	-392,1
Poistot	-1 268 444	-1 504 750	0	-1 504 750	-1 461 514	-43 236	97,1
Tilikauden tulos	-97 807	-109 126	-53 500	-162 626	169 885	-332 511	-104,5

2.1 Tuloslaskelman toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatuotot					
Myyntituotot	1 477 899		1 477 899	1 383 273,60	-94 625,40
Maksutuotot	247 500		247 500	180 575,71	-66 924,29
Tuet ja avustukset	267 980		267 980	429 796,75	161 816,75
Muut toimintatuotot	876 550		876 550	907 038,89	30 488,89
Toimintatuotot yhteensä	2 869 929	0	2 869 929	2 900 684,95	30 755,95
Toimintakulut					
Henkilöstömenot	-7 154 113	-53 500	-7 207 613	-7 143 681,94	63 931,06
Palkat ja palkkiot	-5 788 110	-53 500	-5 841 610	-5 761 432,49	80 177,51
Henkilösivukulut	-1 366 003	0	-1 366 003	-1 382 249,45	-16 246,45
Eläkekulut	-1 153 705		-1 153 705	-1 197 832,19	-44 127,19
Muut henkilösivukulut	-212 298		-212 298	-184 417,26	27 880,74
Palvelujen ostot	-2 872 028		-2 872 028	-3 203 295,59	-331 267,59
Aineet, tarvikkeet ja tavara	-1 665 190		-1 665 190	-1 663 208,27	1 981,73
Avustukset	-508 356		-508 356	-491 717,19	16 638,81
Muut toimintakulut	-510 697		-510 697	-630 964,74	-120 267,74
Toimintakulut yhteensä	-12 710 384	-53 500	-12 763 884	-13 132 867,73	-368 983,73
TOIMINTAKATE	-9 840 455	-53 500	-9 893 955	-10 232 182,78	-338 227,78
Verotulot	9 740 000		9 740 000	10 612 701,79	872 701,79
Valtionosuudet	1 395 930		1 395 930	1 641 622,00	245 692,00
Rahoitustuotot ja -kulut:					
Korkotuotot	28 000		28 000	26 699,20	-1 300,80
Muut rahoitustuotot	68 252		68 252	83 432,43	15 180,43
Korkokulut	-30 000		-30 000	-501 283,21	-471 283,21
Muut rahoituskulut	33 398		33 398	410,06	-32 987,94
Rahoitustuotot ja -menot yht.	99 650	0	99 650	-390 741,52	-490 391,52
VUOSIKATE	1 395 125	-53 500	1 341 625	1 631 399,49	289 774,49
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 504 750		-1 504 750	-1 461 514,16	43 235,84
TILIKAUDEN TULOS	-109 625	-53 500	-163 125	169 885,33	333 010,33
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-109 625	-53 500	-163 125	169 885,33	333 010,33

Verotulot	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	7 916 000		7 916 000	8 035 120,74	119 120,74
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 191 000		1 191 000	1 273 545,96	82 545,96
Kiinteistövero	633 000		633 000	1 304 035,09	671 035,09

Veroprosentit	Tulovero %	Kiinteistövero %	Vakituinen asuinrakennus	Muu asuinrakennus	Rakentamaton rakennuspaikka
	Yleinen				
2015	21,75	1,35	0,60	1,20	3,00
2016	21,75	1,35	0,60	1,20	3,00
2017	21,75	1,35	0,60	1,20	4,35
2018	21,75	1,35	0,60	1,20	4,35
2019	22,00	1,35	0,60	1,20	4,35
2020	22,00	1,35	0,60	1,20	4,35
2021	22,00	1,35	0,60	1,20	4,35
2022	22,00	1,35	0,60	1,20	4,35
2023	9,36	1,35	0,60	1,20	4,35

Valtionosuudet	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Peruspalvelujen valtionosuus	-187 930		-187 930	-139 441,00	48 489,00
Verotulojen valtionosuuden tasaus	1 835 010		1 835 010	1 836 400,00	1 390,00
Opetus- ja kulttuuritoimi	-1 102 730		-1 102 730	-1 092 072,00	10 658,00
Hark.var.valtion osuuden korotus	0		0	210 000,00	210 000,00
Verotulomenetysten korvaus	851 580		851 580	826 735,00	-24 845,00

2.2 Investointien toteutuminen

INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN 2023

	Alkuperäinen talousarvio	TA:n muutokset	TA muutoksen jälkeen	Toteutuma	Tot-%
Maa- ja vesialueet					
Menot	-20 000	0	-20 000	-64 298,00	321,5 %
Tulot	10 000	0	10 000	3 255,78	32,6 %
Menot yhteensä	-20 000	0	-20 000	-64 298,00	321,5 %
Tulot yhteensä	10 000	0	10 000	3 255,78	32,6 %
Rakennukset					
Paloaseman putkiremontti	0	0	0	42 473,94	0,0 %
Nerolan vesikattokorjaus	0	0	0	-10 476,77	0,0 %
Kantamo sauna-/suihkutilan remontointi	0	0	0	-12 210,44	0,0 %
Kantamon asiakassaunan remontti	0	0	0	-63 766,38	0,0 %
Kiinteistöjen korjaussuunnittelu	-340 000	0	-340 000	-66 996,52	19,7 %
Uimarantojen wc-tilat	-5 000	0	-5 000	0,00	0,0 %
Jätekatokset ja astiat	-25 000	0	-25 000	-10 912,18	43,6 %
Kukonmäen ylävesisäiliö	-20 000	0	-20 000	-12 900,00	64,5 %
Paloaseman myynti	0	0	0	1 171 643,58	0,0 %
Menot yhteensä	-390 000	0	-390 000	-177 262,29	45,5 %
Tulot yhteensä	0	0	0	1 214 117,52	0,0 %
Kiinteät rakenteet ja laitteet					
Keskuspuiston kunnostaminen	-25 000	0	-25 000	-26 713,43	106,9 %
Leikkialueiden kunnostus	-20 000	0	-20 000	0,00	0,0 %
Monitoimikaukalo	-100 000	0	-100 000	-120 307,89	120,3 %
Liikenneväylien päällystys	-70 000	0	-70 000	-62 087,49	88,7 %
Kaavateiden valaistus	-40 000	0	-40 000	-35 415,95	88,5 %
Liikenneväylien rakentaminen ja korjaus	-35 000	0	-35 000	-27 011,47	77,2 %
Valkjärven alueen kaavatie	-10 000	0	-10 000	0,00	0,0 %
Vesi ja viemäriverkoston saneeraus	-50 000	0	-50 000	-59 156,53	118,3 %
Vesi ja viemäriliittyminen rakentaminen	-30 000	0	-30 000	-10 258,61	34,2 %
Siirtoviemäriin rakentaminen	-6 000 000	0	-6 000 000	-2 888 859,40	48,1 %
Sulkavantien jvp saneeraus	-25 000	0	-25 000	-24 931,77	99,7 %
Vedenottamo valvomotietokone	-60 000	0	-60 000	-66 550,62	110,9 %
Vuotovesiselvitys ja korjaustoimet	-80 000	0	-80 000	-55 756,08	69,7 %
Liikennemerkkien ja maalaus ja päivitys	-15 000	0	-15 000	-30 619,75	204,1 %
Valkjärven laituri	-5 000	0	-5 000	-2 418,76	48,4 %
Lähdeojantien ja Tolkonkujan katurakennus	-100 000	0	-100 000	-11 229,00	11,2 %
Lähdeojantien ja Tolkonkujan vesihuolto	-50 000	0	-50 000	-5 967,27	11,9 %
Vuokkoharjun paineenkorotusasema	-20 000	0	-20 000	-23 109,85	115,5 %
Virkatien pysäköintialue	-20 000	0	-20 000	0,00	0,0 %
Menot yhteensä	-6 755 000	0	-6 755 000	-3 450 393,87	51,1 %
Tulot yhteensä			0		

Muut pitkävaikutteiset menot

Kaavoitustyö	-70 000	0	-70 000	-38 723,14	55,3 %
Menot yhteensä	-70 000	0	-70 000	-38 723,14	55,3 %

Osakkeet ja osuudet

Osakkeet	0	0	0	-5 000,00	0,0 %
Menot yhteensä	0	0	0	-5 000,00	0,0 %

Investointimenot yhteensä	-7 235 000	0	-7 235 000	-3 735 677,30	51,6 %
Investointitulot yhteensä	10 000	0	10 000	1 217 373,30	12173,7 %
Nettomenot yhteensä	-7 225 000	0	-7 225 000	-2 518 304,00	34,9 %

Investointien perustelut

Kunnanhallitus edellyttää, että investointiosassa esitetyille kohteille tehdään hyväksytty toteutussuunnitelma ennen investoinnin aloittamista ja suunnitelman hyväksyy toimialajohtaja.

Jätekatosten ja astioiden uudelleen mitoitus

Kärkölän kunnan kiinteistöjen jätehuollon järjestämiseksi jätelain edellyttämällä tavalla on kiinteistölle rakennettava lukittavia ja laajempia jätekatoksia 2 kpl. Jätekatoksia on laajennettava, sillä kiinteistöiltä on kerättävä vuoden 2023 heinäkuusta lähtien bio- ja pakkausjätteet sekä metallijätteet.

Toteuma 31.12.2023

Kohteet on toteutettu. Bio- ja pakkausjätteiden keräys on aloitettu elokuussa 2023. Nuokulle on hankittu uusi mitat täyttävä jätekatos. Vuokkojärjun pk:lle on tehty laajennusosa Nuokun vanhasta katoksesta.

Keskuspuiston suunnittelu ja kunnostaminen

Keskuspuiston toteuttaminen hyväksytyin puistosuunnitelman mukaan vuosina 2023–2026.

Toteuma 31.12.2023

Suunnitelma on valmistunut ja saanut lainvoiman. Hankkeelle on haettu liikuntapaikka-avustusta valtiolta.

Monitoimikaukalo

Monitoimikaukalon rakentaminen valmiiksi vuonna 2023. Työ on käynnistetty lisämäärärahan puitteissa vuoden 2022 aikana. Monitoimikaukalo rakennetaan liikuntahallin parkkipaikalle. Monitoimikaukalo mahdollistaa monipuolisen liikunnan harrastus ja välitunti käytön sekä parantaa talviliikunnan mahdollisuuksia.

Toteuma 31.12.2023

Monitoimikaukalon pohjatyöt ja kaukalon asennustyöt sekä valaistustyöt ovat valmistuneet. Monitoimikaukalon suoja-aitojen asentaminen siirtyi keväälle 2024, sillä maa ehti jäätyä syksyllä, eikä asennustyötä ehditty tehdä.

Kiinteistöjen korjauksia (pitkántähtäimen suunnitelma)

Kiireellisiä korjauksia tehdään kiinteistöjen korjausvelkakohteiden kustannusarvion sekä määrärahojen mukaisesti.

Tältä momentilta toteutetaan myös mahdollinen korjaussuunnittelu. Kehitetään PTS-suunnittelua kiinteistöjen korjaustarpeiden ennakoimista varten.

Toteuma 31.12.2023

Kantamon henkilöstön ja asiakastilojen saunaremontti on valmistunut. Nerolan vesikattoon toteutettu korjauksia. Vuokkojärjun päiväkodin irrottaminen koulusta - hankkeen suunnittelu on päätynyt ja hanke on kilpailutettu. Kunnanviraston kuntokartoitus ja korjaussuunnitelma valmistuneet ja sisäilmaoireilukysely toteutettu henkilöstölle. Kunnanvirasto odottaa lisätutkimuksia. Opintien koulun tietoliikenneyhteydet rakennettu.

Huovilan puiston lampien kunnostus

Jatketaan käynnissä olevaa Huovilan puiston lampien kunnostusta.

Toteuma 31.12.2023

Biologisista palloista ei havaittu olevan varsinaista hyötyä. Lammista on poistettu kasvillisuutta nuottaamalla. Lammen kunnostusta tulee jatkaa ensi vuonna. Suosituksena käsityönä tehtävä nuottaus.

Leikkialueiden kunnostus

Toteutetaan leikkipaikkojen kunnostusta hyväksytyin Kärkölen kunnan leikki- ja ulkoliikuntapaikkojen verkostotarkastelun mukaisesti. Leikkialueet on kokonaisuudessaan kartoitettu ja havainnoitu huonokuntoiset leikkilaitteet. Leikkilaitteita tulee uusia ja turvahiekkaa lisätä keinujen leikkilaitteiden alle. Erittäin huonokuntoiset leikkilaitteet poistetaan käytöstä.

Toteuma 31.12.2023

Leikkialueilta poistettu huonokuntoisia leikkivälineitä ja hankittu Safe to Play-ohjelmisto leikkialueiden ylläpitoon. Ohjelmistossa reaaliaikainen leikkialueiden kuntotieto.

Liikenneväylien päällystäminen

Huonokuntoisia liikenneväyliä päällystetään kohteiden kiireellisyysjärjestyksessä.

Toteuma 31.12.2023

Kärkölen asfaltointi kohteet toteutuneet. Asfalttia toteutettu 450,30 tn.

Katujen liikennemerkit ja katumaalaukset

Huonokuntoisia liikennemerkkejä ja katumaalauksia uusitaan kohteiden kiireellisyysjärjestyksessä.

Toteuma 31.12.2023

Huonokuntoisia liikennemerkkejä on vaihdettu. Samoin sisääntuloväylien portaalit on vaihdettu. Tilattu mm. Kärkölä -kuntakyltit, jotka on vaihdettu.

Uimarannan wc-tilat

Uusitaan uimarannan wc-tilat vastaamaan terveystarkastajan edellyttämää tasoa.

Toteuma 31.12.2023

Valkjärvelle vuokrattu siirrettävä WC. WC-tila on toiminut ja todettu, että samanlainen ratkaisu toteutetaan uimarannalle ensi vuonna.

Valkjärven uimarannan laiturin uusiminen

Uusitaan Valkjärven uimarannan laituri.

Toteuma 31.12.2023

Laiturit on tilattu ja sijoitetaan ensi keväänä paikoilleen. Samassa yhteydessä on tilattu laituri myös Lappilaan Oriharon uimarannalle.

Liikenneväylien valaistus

Elohopeahöyryvalaisimia muutetaan LED-valaisimiksi eri liikenneväylillä sekä kehitetään kunnan valaistusta.

Toteuma 31.12.2023

Toteutettu Järvelän alueella LED-valaisinvaihtoja. Kirkonkylän kaikki elohopeahöyryvalaisimet on vaihdettu LED-valaisimiksi. Lappilassa on tehty LED-valaisinvaihtoja.

Kaavoitustyö

Aloitetaan Kärkölän kunnan osayleiskaavan kaavoitustyö.

Toteuma 31.12.2023

Kilpailutettu ja tilattu yleiskaavoituksen runkoselvitys eli Kärkölän uusiutuvien energiatuotantoalueiden selvitys. Teetetty Lappilan Louhivaaraan monipaikkaisen puutarhasumisen kaavan viitesuunnitelma.

Lähdeojantien ja Tolkonkujan katurakenteet

Lähdeojantien ja Tolkonkujan katurakenteiden uusiminen hyväksytyyn katusuunnitelman mukaisesti.

Toteuma 31.12.2023

Pyydetty Maanmittauslaitokselta katujen haltuunotto ja lohkominen. Lohkominen tehty Maanmittauslaitoksen toimesta, ja katujen haltuunotto toteutuu keväällä 2024.

Kaavateiden rakentaminen ja korjaus sekä liikenneturvallisuustoimet

Kaavateiden korjauksia eri kohteissa sekä saapuneiden liikenneturvallisuusaloitteiden toteuttaminen.

Toteuma 31.12.2023

Toteutettu asfaltoinnin yhteydessä kesällä 2023 Koulutielle suojatien parannus ja Tehdastielle suojatien parannus sekä hidaste. Tämän lisäksi asfaltoinnin yhteydessä tehty pieniä katurungon parannustöitä.

Valkjärven alueen kaavan valmistelu

Valkjärven asuntoalueen kaavan valmistelu.

Toteuma 31.12.2023

Valkjärven asuntoalueen kaavatyö päätetty siirtää kustannussyistä vuodelle 2025.

Virkatien pysäköintialue

Virkatien pysäköintialue rakennetaan vastaamaan kaavamääräystä.

Toteuma 31.12.2023

Ei toteuteta ennen kuin kunnantalon tilanne on ratkennut. Siirretään tulevaisuuteen.

Lähdeojantien ja Tolkonkujan vesihuolto

Lähdeojantien ja Tolkonkujan vesihuollon uusiminen hyväksytyyn katusuunnitelman mukaisesti.

Toteuma 31.12.2023

Ei toteutunut vuoden 2023 aikana.

Vesi- ja viemäriverkoston saneeraus

Saneerataan saneerausiässä olevaa vesi- ja viemäriverkostoa.

Toteuma 31.12.2023

Toteutettu Lappilassa viemäriverkoston saneerausta. Korjattu Vanhanpappilan alueella viemäri- ja vesijohtoverkostoa.

Vesi- ja viemäri liittymien rakentaminen.

Liittymiä rakennetaan hyväksytyillä toiminta-alueilla oleviin kiinteistöihin.

Toteuma 31.12.2023

Korjattu vanhoja liittymiä sekä rakennettu uusi liittymä Vanhanpappilan alueelle.

Siirtoviemärin rakentaminen

Siirtoviemärin rakentaminen aloitetaan vuonna 2023 ja saatetaan käyttökuntoon keväällä 2024.

Toteuma 31.12.2023

Sekä linjan että esikäsitteilylaitoksen rakentamistyöt aloitettu. Linjaa on rakennettu 8 kilometriä ja esikäsitteilylaitoksen sisätyöt ovat alkaneet.

Jätevedenpumppaamoiden saneeraus

Toimintavarmuuden parantamiseksi uusitaan suunnitelman mukaisesti vielä yksi pumppaamo 2023, jolloin saneeraustyön on tarkoitus pumppaamoiden osalta valmistua.

Toteuma 31.12.2023

Kauppatien pumppaamo ei vielä toteutuksessa. Kustannusarvio yli 60 000 euroa. Siirretään investointi vuodelle 2025.

Toteutettiin Paimenpolun saneerausta osoitetulla investointirahalla.

Vuokkoharjun paineenkorotusasema

Vuokkoharjun paineenkorotusaseman rakentaminen vuonna 2023 valmiiksi.

Toteuma 31.12.2023

Paineenkorotusasema asennettu ja käyttökunnossa.

Vedenottamoiden automaatio ja valvonnan saneeraus

Vedenottamoiden automaation ja valvonnan saneeraus automaatio- ja saneeraussuunnitelman mukaisesti.

Toteuma 31.12.2023

Vuoden 2023 investointi toteutettu suunnitelman mukaisesti.

Kukonmäen ylävesisäiliön suunnittelu ja korjaus

Kukonmäen ylävesisäiliö on käyttöikänsä päässä ja ylävesisäiliön saneeraussuunnittelu tulee aloittaa vuoden 2023 aikana.

Toteuma 31.12.2023

Tilattu Kärkölän veden vesijohtoverkoston mallinnustyö, jotta tiedetään, mikä on ylävesisäiliön tarpeellinen sijainti ja koko.

Vuotovesiselvityksen ja korjaustoimien jatkaminen

Vuotovesiselvitystä jatketaan savukokein kiinteistöillä, joista tiedetään pääsevän mm. kattovesiä viemäriverkoston. Hulevesien hallinnan kokonaissuunnittelua jatketaan konsultin toimesta.

Toteuma 31.12.2023

Suunnittelu käynnissä ja savukokeiden toteutuksesta sovittu. Savukokeet Kivisojan alueella toteutettu. Haettu rahoitusta ELY-keskukselta vuotovesien hallintasuunnitelman laatimiseksi.

2.3 Rahoitusosan toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälk	Toteutuma	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	1 395 125	-53 500	1 341 625	1 631 399,49	289 774,49
Tulorahoituksen korjauserät	-15 000		-15 000	-29 282,48	-14 282,48
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-7 235 000	0	-7 235 000	-3 735 677,30	3 499 322,70
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	25 000		25 000	1 246 655,78	1 221 655,78
Toiminnan ja investointien rahavirta	-5 829 875	-53 500	-5 883 375	-886 904,51	4 996 470,49
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys					0,00
Antolainasaamisten vähennykset	103 000		103 000	74 000,00	-29 000,00
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 726 376		6 726 376	6 700 000,00	-26 376,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 000 000		-1 000 000	-1 849 923,00	-849 923,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0		0	-4 500 000,00	-4 500 000,00
Oman pääoman muutokset				12 122,27	12 122,27
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääom muut				-7 861,82	-7 861,82
Saamisten muutos				466 253,64	466 253,64
Korottomien velkojen muutos				622 762,95	622 762,95
Rahoituksen rahavirta	5 829 376	0	5 829 376	1 517 354,04	-4 312 021,96
Vaikutus maksuvalmiuteen	-499	-53 500	-53 999	630 449,53	684 448,53

2.4 Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Vuosi 2023	Määrärahat			Tuloarvion t						
	Alkuperäinen talousarvio	TA:n muutokset	TA muutoksen jälkeen	Toteutu ma	Poikkea ma	Alkuperäinen talousarvio	TA:n muutokset	TA muutoksen jälkeen	Toteutu ma	Poikkea ma
KÄYTTÖTALOUSOSA										
Keskusvaalilautakunta	6	0	6	13	7	7	0	7	8	1
Tarkastuslautakunta	18	0	18	17	-1	0	0	0	0	0
Kunnanhallitus	2 113	0	2 113	1 971	-142	169	0	169	296	127
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	6 045	42	6 087	6 095	9	517	0	517	466	-51
Ympäristölautakunta	233	12	245	233	-12	50	0	50	62	12
Tekninen lautakunta	4 295	0	4 295	4 805	509	2 127	0	2 127	2 070	-57
Valmistus omaan käyttöön						0	0	0	0	0
TULOSLASKELMAOSA									0	
Verotulot						9 740	0	9 740	10 613	873
Valtionosuudet						1 396	0	1 396	1 642	246
Korkotulot						28	0	28	27	-1
Muut rahoitustulot						68	0	68	83	15
Korkomenot	30	0	30	501	471					
Muut rahoitusmenot	-33	0	-33	0	33					
INVESTOINTIOSA										
Muut pitkävaikutteiset menot	70	0	70	39	-31	0	0	0	0	0
Maa- ja vesialueet	20	0	20	64	44	10	0	10	3	-7
Rakennukset	390	0	390	177	-213	0	0	0	1 214	1 214
Kiinteät rakenteet ja laitteet	6 755	0	6 755	3 450	-3 305	0	0	0	0	0
Osakkeet ja osuudet	0	0	0	5	5	0	0	0	0	0
RAHOITUSOSA										
Antolainauksen muutokset										
Antolainasaamisten lisäykset	0	0	0		0	0	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	0	0		0	103	0	103	74	-29
Lainakannan muutokset										
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0	0	0	6 726	0	6 726	6 700	-26
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1 000	0	1 000	1 850	850	0	0	0	0	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	4 500	4 500	0	0	0	0	0
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	0	0	0	0	12	12
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toimeksiantojen varojen ja pääom muut	0	0	0	8	8	0	0	0	0	0
Saamisten muutos	0	0	0	0	0	0	0	0	466	466
Korottomien velkojen muutos	0	0	0	0	0	0	0	0	623	623
Vaikutus maksuvalmiuteen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ	20 942	54	20 995	23 729	2 733	20 941	0	20 941	24 359	3 418

3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1.Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toimintatuotot	2 900 684,95	3 144 555,03
Myyntituotot	1 383 273,60	1 327 858,10
Maksutuotot	180 575,71	232 683,21
Tuet ja avustukset	429 796,75	494 023,64
Muut toimintatuotot	907 038,89	1 089 990,08
Toimintakulut	-13 132 867,73	-29 463 803,08
Henkilöstökulut	-7 143 681,94	-6 962 234,45
Palkat ja palkkiot	-5 761 432,49	-5 404 985,94
Henkilösivukulut	-1 382 249,45	-1 557 248,51
Eläkekulut	-1 197 832,19	-1 369 157,32
Muut henkilösivukulut	-184 417,26	-188 091,19
Palvelujen ostot	-3 203 295,59	-20 178 404,47
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 663 208,27	-1 381 757,53
Ostot tilikauden aikana	-1 663 208,27	-1 381 757,53
Avustukset	-491 717,19	-506 433,33
Muut toimintakulut	-630 964,74	-434 973,30
TOIMINTAKATE	-10 232 182,78	-26 319 248,05
Verotulot	10 612 701,79	18 087 771,07
Valtionosuudet	1 641 622,00	9 327 493,00
Rahoitustuotot ja -kulut	-390 741,52	74 621,88
Korkotuotot	26 699,20	11 585,11
Muut rahoitustuotot	83 432,43	147 575,16
Korkokulut	-501 283,21	-82 204,69
Muut rahoituskulut	410,06	-2 333,70
VUOSIKATE	1 631 399,49	1 170 637,90
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 461 514,16	-1 268 444,44
Tilikauden tulos	169 885,33	-97 806,54
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	169 885,33	-97 806,54

3.2 Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA	1.1.-31.12.2023	1.1.- 31.12.2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 631 399,49	1 170 637,90
Tulorahoituksen korjaukset	-29 282,48	-14 682,45
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-3 735 677,30	-4 155 162,86
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 246 655,78	14 725,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-886 904,51	-2 984 482,41
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten vähennykset	74 000,00	297 112,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 700 000,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 849 923,00	-1 064 923,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4 500 000,00	3 050 000,00
Oman pääoman muutokset	12 122,27	-28 544,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-7 861,82	26 855,55
Saamisten muutos	466 253,64	710 052,54
Korottomien velkojen muutos	622 762,95	-292 883,94
Rahoituksen rahavirta	1 517 354,04	2 697 669,15
Rahavarojen muutos	630 449,53	-286 813,26
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 897 197,72	1 266 748,19
Rahavarat 1.1.	1 266 748,19	1 553 561,45
	630 449,53	-286 813,26

3.3. Tase

TASE		
VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	39 744 610,95	40 633 492,79
Aineettomat hyödykkeet	393 703,88	444 882,58
Aineettomat oikeudet	9 944,27	12 484,27
Muut pitkävaikutteiset menot	383 759,61	432 398,31
Aineelliset hyödykkeet	35 012 340,07	33 891 707,53
Maa ja vesialueet	935 791,09	879 646,87
Rakennukset	24 859 125,09	26 850 451,26
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5 530 901,38	5 596 631,31
Koneet ja kalusto	409 550,54	255 417,58
Muut aineelliset hyödykkeet	654,63	654,63
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 276 317,34	308 905,88
Sijoitukset	4 338 567,00	6 296 902,68
Osakkeet ja osuudet	1 378 567,00	3 262 902,68
Muut lainasaamiset	2 960 000,00	3 034 000,00
Muut saamiset	0,00	0,00
Muut sijoitukset	0,00	0,00
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	58 107,62	58 107,62
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
Lahjoitusrahastojen varat	58 107,62	58 107,62
Muut toimeksiantojen varat	0,00	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	2 408 265,12	2 244 069,23
Vaihto- omaisuus	0,00	0,00
Aineet ja tarvikkeet	0,00	0,00
Valmiit tuotteet	0,00	0,00
Saamiset	511 067,40	977 321,04
Pitkäaikaiset saamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	0,00
Lyhytaikaiset saamiset	511 067,40	977 321,04
Myyntisaamiset	270 555,23	655 923,08
Lainasaamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	140 351,36	44 782,92
Siirtosaamiset	100 160,81	276 615,04
Rahoitusomaisuusarvopaperit	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	0,00	0,00
Muut arvopaperit	0,00	0,00
Rahat ja pankkisaamiset	1 897 197,72	1 266 748,19
VASTAAVAA YHTEENSÄ	42 210 983,69	42 935 669,64

VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	15 879 789,25	17 569 453,33
Peruspääoma	8 579 947,38	10 469 283,06
Liittymismaksurahasto	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto	0,00	0,00
Muut omat rahastot	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	7 129 956,54	7 197 976,81
Tilikauden yli-/alijäämä	169 885,33	-97 806,54
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET	0,00	0,00
VARAUKSET	0,00	0,00
Poistoero	0,00	0,00
Vapaaehtoiset varaukset	0,00	0,00
PAKOLLISET VARAUKSET	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	0,00	0,00
ARVOSTUSERÄT		
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	477 285,27	485 147,09
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	458 812,65	465 795,63
Muut toimeksiantojen pääomat	18 472,62	19 351,46
VIERAS PÄÄOMA	25 853 909,17	24 881 069,22
Pitkäaikainen	18 747 634,14	14 796 790,57
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	17 814 283,00	13 634 206,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Saadut ennakot	0,00	0,00
Muut velat	933 351,14	922 977,17
Siirtovelat	0,00	239 607,40
Lyhytaikainen	7 106 275,03	10 084 278,65
Joukkovelkakirjalainat	2 000 000,00	6 500 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 184 923,00	1 514 923,00
Saadut ennakot	138 814,78	51 549,09
Ostovelat	1 738 647,87	1 054 033,90
Muut velat	154 264,00	116 646,50
Siirtovelat	889 625,38	847 126,16
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	42 210 983,69	42 935 669,64

3.4. Konsernilaskelmat

KONSERNITULOSLASKELMA		
31.12.2023	2023	2022
Toimintatuotot	3 271 233,86	29 628 317,36
Toimintakulut	-14 037 381,03	-56 141 565,78
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	-649,85	-14 704,42
TOIMINTAKATE	-10 766 797,02	-26 527 952,84
Verotulot	10 596 022,70	18 072 232,80
Valtionosuudet	2 397 595,04	10 062 704,15
Rahoitustuotot ja -kulut	-407 693,01	137 364,37
Korkotuotot	7 974,56	2 282,91
Muut rahoitustuotot	85 512,69	252 862,46
Korkokulut	-501 357,16	-91 525,85
Muut rahoituskulut	176,90	-26 255,15
VUOSIKATE	1 819 127,70	1 744 348,48
Poistot ja arvonalentumiset	-1 594 917,29	-1 739 690,71
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 594 917,29	-1 739 616,41
Arvonalentumiset	0,00	-74,30
Satunnaiset erät	-688,89	-4 190,95
TILIKAUDEN TULOS	223 521,53	466,82
Tilinpäätössiirrot	-319,49	-159,99
Tilikauden verot	0,00	-4 522,02
Laskennalliset verot	0,00	811,99
Vähemmistöosuudet	9 501,85	-4 122,55
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ(ALIJÄÄMÄ)	232 703,90	-7 525,75

Konsernin rahoituslaskelma 31.12.2023	2023	2022
Toiminnan rahavirta	1 789 646,61	2 379 439,13
Vuosikate	1 819 127,70	1 744 348,49
Satunnaiset erät	-688,89	-4 190,95
Tilikauden verot	0,00	-4 522,02
Tulorahoituksen korjauserät	-28 792,20	643 803,61
Investointien rahavirta	-2 492 370,12	-5 567 120,62
Investointimenot	-3 810 249,34	-5 622 431,87
Rahoitusosuudet investointimenoihin	79,30	2 961,49
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 317 799,92	52 349,75
Toiminnan ja investointien rahavirta	-702 723,51	-3 187 681,49
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	0,00	9 421,13
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	9 421,13
Lainakannan muutokset	308 991,80	2 873 306,98
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 700 000,00	1 047 600,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 878 166,11	-1 673 915,90
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4 512 842,09	3 499 622,88
Oman pääoman muutokset	-13 162,75	9 026,72
Muut maksuvalmiuden muutokset	978 217,84	-476 549,59
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-7 530,82	36 067,77
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 371,68	43 641,02
Saamisten muutos	363 326,84	-293 107,67
Korottomien velkojen muutos	624 793,50	-263 150,72
Rahoituksen rahavirta	1 274 046,89	2 415 205,23
Rahavarojen muutos	571 323,38	-772 476,26
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	2 421 159,31	3 832 814,91
Rahavarat 01.01.	3 832 814,91	4 605 291,17
Rahavarojen muutos alkusaldoihin 1.1. Phhyky ja Eteva	-1 982 978,98	-772 476,26
rahavarojen muutos	571 323,39	
Yritysjärjestelyissä tulleet/lähteneet varat	-1 982 978,98	

KONSERNITASE 31.12.2023

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	37 397 278,71	42 238 771,94
Aineettomat hyödykkeet	396 459,24	492 830,37
Aineettomat oikeudet	12 699,63	39 985,66
Muut pitkävaikutteiset menot	383 759,61	435 999,79
Ennakkomaksut	0,00	16 844,91
Aineelliset hyödykkeet	36 351 669,87	40 771 514,55
Maa- ja vesialueet	962 919,28	952 755,79
Rakennukset	25 871 115,16	32 182 560,68
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5 791 928,57	5 907 749,03
Koneet ja kalusto	445 686,69	1 225 176,81
Muut aineelliset hyödykkeet	654,63	4 172,52
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 279 365,54	499 099,72
Sijoitukset	649 149,60	974 427,02
Osakkeet ja osuudet	626 130,44	941 917,01
Muut lainasaamiset	18 442,85	23 971,85
Muut saamiset	4 576,31	8 538,16
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	107 143,94	130 827,33
Valtion toimeksiannot	48 723,02	69 723,37
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	58 107,62	58 107,62
Muut toimeksiantojen varat	313,30	2 996,34
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 046 982,12	7 647 935,82
Vaihto-omaisuus	16 311,74	250 312,11
Aineet ja tarvikkeet	2 053,11	238 532,73
Keskeneräiset tuotteet	13 672,42	11 062,16
Valmiit tuotteet	586,21	717,22
Saamiset	609 511,07	3 564 808,80
Pitkäaikaiset saamiset	0,00	128 452,42
Myyntisaamiset	0,00	128 452,42
Lyhytaikaiset saamiset	609 511,07	3 436 356,38
Myyntisaamiset	333 956,37	1 901 802,21
Muut saamiset	160 848,46	342 164,30
Siirtosaamiset	114 706,24	1 192 389,86
Rahoitusomaisuusarvopaperit	205 928,05	313 888,82
Muut arvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	204 592,45	312 553,22
Joukkovelkakirjalainasaamiset	1 335,60	1 335,60
Rahat ja pankkisaamiset	2 215 231,26	3 518 926,09
VASTAAVAA YHTEENSÄ	40 551 404,77	50 017 535,09

VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	13 729 175,33	15 407 654,81
Peruspääoma	8 579 947,38	10 469 283,06
Arvonkorotusrahasto	2 887,49	7 767,39
Edellisten tilikausien alijäämä	4 913 636,57	4 938 130,11
Tilikauden ylijäämä	232 703,90	-7 525,75
VÄHEMMISTÖOSUUS	68 600,58	99 792,32
PAKOLLISET VARAUKSET	34 417,46	987 267,09
Muut pakolliset varaukset	34 417,46	987 267,09
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	533 908,02	640 524,58
Valtion toimeksiannot	48 723,02	122 872,52
Lahjoitusrahastojen pääomat	458 812,65	465 795,63
Muut toimeksiantojen pääomat	26 372,34	51 856,43
VIERAS PÄÄOMA	26 185 303,38	32 882 296,28
Pitkäaikainen	18 857 900,79	18 346 044,33
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	17 814 283,00	17 078 681,55
Lainat julkisyhteisöiltä	1 571,75	1 571,75
Saadut ennakot		
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	1 042 046,04	1 031 672,07
Siirtovelat	0,00	232 634,82
Laskennalliset verovelat	0,00	1 484,13
Lyhytaikainen	7 327 402,59	14 536 251,95
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 184 923,00	8 253 106,74
Saadut ennakot	138 814,78	51 549,09
Ostovelat	1 861 584,37	2 880 650,47
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	164 473,26	630 860,73
Siirtovelat	977 607,18	2 720 084,92
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>40 551 404,77</u>	<u>50 017 535,09</u>

4. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

RAHOITUSLASKELMA

Rahoituslaskelma on esitetty tilinpäätöslaskelmissa.

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Jaksotuseriaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennykseksi.

Edellisen tilikauden vertailtavuus

Edellisten vuosien yli-/alijäämätilille on tehty seuraavat korjaukset:

- Vuonna 2023 suorituksena saatu PH Hykyn aiempia vuosia koskeva arvonlisäveron oikaisu: 12 122,27 euroa.
- Vuodelle 2021 kirjatun sisäisen investointitapahtuman korjaus ulkoiseksi: 17 664,00 euroa

Summa esitetään myös taseen liitetiedoissa pysyvien vastaavien erittelyssä, rakennuksien kohdassa, lisäykset tilikauden aikana.

Selvitys, jos edellistä tilikautta koskevat tiedot eivät ole vertailukelpoisia päättyneen tilikauden tietojen kanssa

Tilikauden 1.1.2023 avaussaldojen muutoksina on kirjattu hyvinvointialueille siirtyneet omaisuus- ja pääomaerät kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunnon 128 mukaisesti. Kärkölan kunnan avaussaldon muutoksena näkyy Päijät-Hämeen kuntayhtymän ja Eteva-kuntayhtymän poistuminen taseen pysyvien vastaavien sijoituksista. Muutokset ovat tarkemmin eritelty liitetiedoissa kyseisen tase-erän kohdalla.

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki kunnan omistamat tytäryhteisöt ja kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä sekä osakkuusyhteisöt, joiden omistusosuus on 20–50 %. Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Konsernin sisäiset kiinteistöverot on eliminoitu.

Konsernitilinpäätöksen poistoero ja vapaaehtoiset varaukset:

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa ja osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Kuntayhtymät on yhdistelty konsernitilinpäätökseen peruspääomaosuuden suhteessa.

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuus on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Osakkuusyhteisö on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

	Yhdistelty kpl
Yhdistelty konsernitilinpäätökseen	
Tytäryhteisö	2
Kuntayhtymät	2
Osakkuusyhteisöt	1
Yhteensä	5

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT**Toimintatuotot tehtäväalueittain (ilman sisäisiä eriä)**

Tehtäväalue	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Yleishallinto	303 929	277 827	277 827	277 827
Sosiaali- ja terveystoimet		25 705 135	25 705 135	
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	533 940	607 944	607 944	538 417
Tekniset palvelut	2 070 224	2 233 670	2 233 670	2 249 482
Ympäristö- ja muut palvelut	370 448	803 742	803 742	78 830
Yhteensä	3 271 234	29 628 317	277 827	3 144 555

Verotulojen erittely

	2023	2022
Kunnan tulovero	8 035 121	15 857 826
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 304 035	1 004 371
Kiinteistövero	1 273 546	1 225 574
Verotulot yhteensä	10 612 702	18 087 771

Valtionosuuksien erittely

	2023	2022
Peruspalvelujen valtionosuus ilman tasauksia	-139 441	4 989 304
<i>Siitä:</i> Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus	1 836 400	2 699 141
Opetus- ja sivistystoimen muut valtionosuudet	-1 092 072	-1 101 467
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	210 000	
Verotulomenetyksen kompensatio	826 735	2 740 515
Valtionosuudet yhteensä	1 641 622	9 327 493

Palvelujen ostojen erittely

	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	555 076	17 008 077
Muiden palvelujen ostot	2 648 219	3 170 328
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	3 203 296	20 178 404

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Käyttöomaisuushyödyke	Tasapoisto	Menojäännös poisto	Poistomenetelmä	Poistoaika/ Poisto- prosentti
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Kehittämismenot	2-5 vuotta*	Ei suositella		
Aineettomat oikeudet	5-20 vuotta*	Ei suositella		
Liikearvo	2-5 vuotta*	Ei suositella		
Muut pitkävaikutteiset menot				
Atk-ohjelmistot	2-5 vuotta*	Ei suositella	Tasapoisto	3 v
Muut	2-5 vuotta*	Ei suositella	Tasapoisto	3 v
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Maa- ja vesialueet	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa	
Rakennukset ja rakennelmat				
Hallinto- ja laitosrakennukset	20-50 vuotta	5 % - 10 %	Tasapoisto	50 v
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20-30 vuotta	10 % - 15 %	Tasapoisto	30 v
Talousrakennukset	10-20 vuotta	15 % - 20 %	Tasapoisto	20 v
Vapaa-ajan rakennukset	20-30 vuotta	10 % - 15 %		
Asuinrakennukset	30-50 vuotta	5 % - 10 %	Tasapoisto	50 v
Kiinteät rakenteet ja laitteet				
Kadut, tiet, torit ja puistot	15-20 vuotta	15 % - 20 %	Menojäännöspoisto	20 %
Sillat, laiturit ja uimalat	10-30 vuotta	10 % - 25 %	Menojäännöspoisto	25 %
Muut maa- ja vesirakenteet	15-30 vuotta	10 % - 20 %	Menojäännöspoisto	20 %
Vedenjakeluverkosto	30-40 vuotta	7 % - 10 %	Menojäännöspoisto	10 %
Viemäriverkko	30-40 vuotta	7 % - 10 %	Menojäännöspoisto	10 %
Kaukolämpöverkko	20-30 vuotta	10 % - 15 %	Menojäännöspoisto	15 %
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15-20 vuotta	15 % - 20 %	Menojäännöspoisto	20 %
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	10-12 vuotta	20 % - 22 %	Menojäännöspoisto	22 %
Maakaasuverkko	20-25 vuotta	12 % - 15 %	Menojäännöspoisto	15 %
Muut putki- ja kaapeliverkot	15-20 vuotta	15 % - 20 %	Menojäännöspoisto	20 %
Sähkö-, vesi- yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	10-20 vuotta	15 % - 25 %	Menojäännöspoisto	25 %
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15-20 vuotta	15 % - 20 %	Menojäännöspoisto	20 %
Liikenteen ohjauslaitteet	10-15 vuotta	20 % - 25 %	Menojäännöspoisto	25 %
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10-15 vuotta	20 % - 25 %	Menojäännöspoisto	25 %

Koneet ja kalusto

Rautaiset alukset	15-20 vuotta	15 % - 20 %	Tasapoisto	20v
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	8-15 vuotta	20 % - 27 %	Tasapoisto	15v
Muut kuljetusvälineet	4-7 vuotta	25 % - 30 %	Tasapoisto	7v
Muut liikkuvat työkoneet	5-10 vuotta	25 % - 30 %	Tasapoisto	10v
Muut raskaat koneet	10-15 vuotta	20 % - 25 %	Tasapoisto	15v
Muut kevyet koneet	5-10 vuotta	25 % - 30 %	Tasapoisto	10v
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	5-15 vuotta	20 % - 30 %	Tasapoisto	15v
Atk-laitteet	3-5 vuotta	30 % - 40 %	Tasapoisto	5v
Muut laitteet ja kalusteet	3-5 vuotta	30 % - 40 %	Tasapoisto	5v

Muut aineelliset hyödykkeet

Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto	Käytön mukainen poisto
Arvo- ja taide-esineet	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa

**PYSYVIEN VASTAAVIEN
SIJOITUKSET**

Osakkeet ja osuudet	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa
---------------------	----------------	----------------

*) erityisestä syystä voi olla enintään 20 vuotta

Pienet käyttöomaisuushankinnat, joiden hankintameno on alle 9 000 euroa

Pakollisten varausten muutos

	Konserni	
	2023	2022
Työttömyysvakuutusrahasto omavastuu 1.1.	616 577	34 627
Lisäys tilikaudella		582 000
Vähennys tilikaudella	-582 160	-50
Työttömyysvakuutusrahasto omavastuu 31.12.	34 417	616 577
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	370 690	291 585
Lisäys tilikaudella		100 489
Vähennys tilikaudella	-370 690	-21 384
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	0	370 690
Ei-suojaava koronvaihtosopimus 1.1.	0	5 871
Lisäys tilikaudella		
Vähennys tilikaudella		-5 871
Ei-suojaava koronvaihtosopimus 31.12.	0	0

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot		14 682		14 682
Rakennusten myyntivoitot	29 282	2 587	29 282	
Muut myyntivoitot		8 815		
Myyntivoitot yhteensä	29 282	26 085	29 282	14 682
Muut toimintakulut				
Myyntitappiot				
Myyntitappiot yhteensä	0	0	0	0

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely

	Konserni	
	2023	2022
Satunnaiset tuotot		
Osakkeiden myynnit	0	0
Satunnaiset kulut		
Kiinteistöjen myyntitappiot, purkukustannukset ja osakkeiden myyntitappiot	-689	-4 191
Satunnaiset tuotot ja kulut yhteensä	-689	-4 191

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuotot

	Kunta	
	2023	2022
Osinkotuotot PHP Holding Oy	56 000	112 000
Salpakierto Oy	2 499	2 618
Provincia Oy	0	0
Kuntarahoitus Oyj	20 544	12 231
	79 043	126 849

TASEEN LIITETIEDOT**Vastaavia koskevat liitetiedot****Pysyvät vastaavat ja muut pitkäaikaiset sijoitukset****Aineettomat hyödykkeet**

	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaik. menot	Aineettomat hyödykkeet yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	12 484	432 398	444 883
Siirrot erien välillä -/+	0	0	0
Tilikauden poisto	-2 540	-48 639	-51 179
Poistamaton hankintameno 31.12.	9 944	383 760	393 704
Kirjanpitoarvo 31.12.	9 944	383 760	393 704

Aineelliset hyödykkeet

	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset hankinnat	Aineelliset hyödykkeet Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	879 647	26 850 451	5 596 631	255 418	655	308 906	33 891 708
Lisäykset tilikauden aikana	59 400	17 664	0	0	0	3 671 277	3 748 341
Vähennykset tilikaudella	-3 256	-1 214 118	0	0	0	0	-1 217 373
Siirrot erien välillä -/+	0	-138 674	522 383	320 156	0	-703 866	0
Tilikauden poisto	0	-656 199	-588 113	-166 023	0	0	-1 410 335
Poistamaton hankintameno	935 791	24 859 125	5 530 901	409 551	655	3 276 317	35 012 340
Kirjanpitoarvo 31.12.	935 791	24 859 125	5 530 901	409 551	655	3 276 317	35 012 340

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet						Muut lainasaamis et
	Tytäryhteisö- osakkeet	Kuntayhtymäosuudet	osakkuus ja muut omistusyhteisöt	Muut osakkeet ja osuudet	Osakkeet ja osuudet yhteensä	Saamiset tytäryhteisöltä
Poistamaton hankintameno 1.1.	225 000	2 397 544	40 000	600 359	3 262 903	3 034 000
Muutos avaaviin saldoihin/hyvinvointialueuudistus	0	-1 889 336	0	0	-1 889 336	0
Poistamaton hankintameno 1.1.	225 000	508 208	40 000	600 359	1 373 567	3 034 000
Lisäykset tilikauden aikana	0	0	0	5 000	5 000	0
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	0	0	0	-74 000
Poistamaton hankintameno 31.12.	225 000	508 208	40 000	605 359	1 378 567	2 960 000
Kirjanpitoarvo 31.12.	225 000	508 208	40 000	605 359	1 378 567	2 960 000

Olellaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset

	Tasearvo 1.1.	Lisäykset Tilikadelta	Vähennykset Tilikadelta	Tase-arvo 31.12.	Kunnan osuus kuntayhtymän peruspääomasta	Ero
Koulutuskeskus Salpaus	502 691	0	0	502 691	0	502 691
Päijät-Hämeen hyvinvointiky	0	0	0	0	0	0
Eteva ky	0	0	0	0	0	0
Päijät-Hämeen Liitto	5 517	0	0	5 517	0	5 517

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän, 1 759 052 euroa, ja Eteva kuntayhtymän, 130 283 euroa, osuudet ovat alaskirjattu 1.1.2023 alkusaldon muutoksena, yhteensä 1 889 336 euroa.

Omistukset muissa yhteisöissä - (Kuntakonserniosuus 1000 €)

	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus	Konsernin omistusosuus	Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/ tappiosta
Kuntayhtymät						
Päijät-Hämeen hyvinvointiky	Lahti	0,00 %	0,00 %	0	0	0
Päijät-Hämeen liitto	Lahti	2,12 %	2,12 %	30	14	-3
Koulutuskeskus Salpaus	Lahti	1,22 %	1,22 %	1 182	121	35
Eteva kuntayhtymä	Mäntsälä	0,00 %	0,00 %	0	0	0
Tytäryhteisö						
Kärkölen Lämpö Oy	Kärkölä	75 %	75 %	256	198	-29
Kärkölen Kuntala Oy	Kärkölä	100 %	100 %	150	2960	0
Osakkuusyhteisöt						
As Oy Väinölärinne	Kärkölä	25,70 %	25,70 %	39	1	0

Kuntayhtymien kokonaistiedot yhtymien konsernitaseista

	OPO	VPO	Tulos
Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä	0	0	0
Päijät-Hämeen liitto	1 409 148	663 145	-146 649
Koulutuskeskus Salpaus	96 850 345	9 939 464	2 137 864
Eteva kuntayhtymä	0	0	0

Saamiset saman konsernin yhtiöltä ja kuntayhtymiltä

	Kunta	
	2023	2022
Saamiset tytäryhteisöltä		
Pitkäaikaiset lainasaamiset	2 960 000	3 034 000
Lyhytaikaiset myyntisaamiset	534	109 352
Lyhytaikaiset siirtosaamiset	0	0
Saamiset kuntayhtymiltä		
Lyhytaikaiset myyntisaamiset	-564	
Lyhytaikaiset siirtosaamiset	0	226 590
Saamiset yhteensä	2 959 970	3 369 942

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut siirtosaamiset tytäryhteisöltä				0
Muut siirtosaamiset jäsenkuntayhtymiltä				226 590
Muut tuet ja avustukset	2 920	220 032	9 614	21 083
Työterveyshuoloin Kela-korvaus	60 057	62 336	58 044	18 932
Siirtosaamiset/Päijät-Hämeen hyvinvointiky		219 996		
Muut siirtosaamiset	51 729	690 025	32 503	10 010
Siirtosaamiset yhteensä	114 706	1 192 390	100 161	276 615

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot**OMAN PÄÄOMAN ERITTELY**

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	10 469 283	10 469 283	10 469 283	10 469 283
Muutos avaaviin saldoihin / hyvinvointialueuudistus	-1 889 336		-1 889 336	
Peruspääoma 1.1.	8 579 947	10 469 283	8 579 947	10 469 283
Muutos		0	0	0
Peruspääoma 31.12	8 579 947	10 469 283	8 579 947	10 469 283
Arvonkorotusrahasto 1.1.	7 767	12 647	0	0
Muutos	-4 880	-4 880	0	0
Arvonkorotusrahasto 31.12.	2 887	7 767	0	0
Muut omat rahastot				
Rahaston pääoma 1.1.			0	0
Muutos			0	0
Rahaston pääoma 31.12.	0	0	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	4 930 604	4 957 033	7 859 743	7 226 521
Edellisten tilikausien oikaisut	-18 086	-18 903	29 786	-28 544
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	4 912 519	4 938 130	7 889 529	7 197 977
Tilikauden yli-/alijäämä 31.12.	232 704	-7 526	771 862	-97 807
Oma pääoma yhteensä	13 728 058	15 407 655	17 241 338	17 569 453

Kärkölän kunnan avaussaldon muutoksena näkyy Päijät-Hämeen kuntayhtymän ja Eteva kuntayhtymän poistuminen taseen pysyvien vastaavien sijoituksista kirjattuna peruspääomaa vastaan. Edellisten tilikausien yli-/alijäämää on korjattu Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän tilinpäätökseen 2022 kirjatun ja tilikaudella 2023 maksetun arvonnäköveron oikaisun verran 12 122,27 euroa.

Lisäksi edellisten tilikausien yli-/alijäämää on korjattu vuodelle 2021 kirjatun sisäisen investointitapahtuman korjauksella ulkoiseksi, 17 664,00 euroa

VIERAS PÄÄOMA**5 vuoden ja pidemmän ajan kuluttua erääntyvät lainat kunnalla**

Kunta	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutusyhtiöiltä	9 524 591	7 574 514

Pakolliset varaukset

Konserni	2023	2022
Työttömyysvakuutusrahasto omavastuu		5 871
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu		370 690
Muut pakolliset varaukset	34 417	610 706
Muut pakolliset varaukset yhteensä	34 417	987 267

Velat saman konsernin yhtiöiltä ja kuntayhtymiltä

Kunta	2023	2022
Pitkäaikaiset siirtovelat jäsenkuntayhtymille	0	239 607
Lyhytaikaiset ennakot tytäryhteisöille	0	0
Lyhytaikaiset ostovelat tytäryhteisöille	49 029	39 872
Lyhytaikaiset ostovelat jäsenkuntayhtymille	14 084	40 685
Lyhytaikaiset siirtovelat jäsenkuntayhtymille	0	16 590
Yhteensä	63 112	336 754

Sekkilimiitti

Kunta	2023	2022
Luotollisen pankkitilin nostovara 31.12.	500 000	500 000
`- siitä käyttämättä oleva määrä	500 000	500 000

Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Liittymismaksut	1 042 046	1 031 672	933 351	922 977
Muut pitkäaikaiset velat				
Muut lyhytaikaiset velat	164 754	598 889	154 264	116 647
Yhteensä	1 206 801	1 630 561	1 087 615	1 039 624

Siirtovelkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Pitkäaikaiset				
Muut siirtovelat		232 635	0	239 607
Lyhytaikaiset				
Korkojaksotukset	33 457	36 329	171 195	33 457
Palkkojen ja henkilöstökulujen jaksotukset	763 716	2 211 326	718 400	749 453
Muut siirtovelat	213 891	430 621	30	64 216
Valtionosuusennakot		0	0	0
Pitkä ja lyh.aik. siirtovelat yhteensä	977 607	2 910 911	889 625	1 086 734

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin

Velat 1 000 €	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	583	723	554	583
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	583	823	554	583

KAS Kodit Oy 390 468,00

KAS Kodit Oy 163 490,11

	Kunta 2023	Kunta 2022
Vuokravastuut 1 000 €		
Vuokravastuut yhteensä	3 833	3 777
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	253	174
Sopimukseen sisältyvä vuokravastuu	728	671
Sopimukseen sisältyvä lunastusvastuu	3 106	3 106
Leasingvastuut yhteensä	211	231
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	81	72
Yhteensä	4 044	4 007

	Konserni 2023	Konserni 2022
Vuokravastuut 1000 €		
Vuokravastuut yhteensä	4 078	14 284
Toimitilojen vuokravastuut	3 836	13 721
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	242	563
Maa-alueiden vuokravastuut	0	0
Muut vuokravastuut	0	0
Josta seuraavalla tilikaudella maksettavat	350	1 623
Toimitilojen vuokravastuut	255	1 534
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	95	89
Maa-alueiden vuokravastuut	0	0
Muut vuokravastuut	0	0

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista

Kunta / 1000 €	2023	2022	2021
Kuntien takauskeskus	34 826	32 137	30 586
Kuntien takauskeskuksen rahasto	28	19	20

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Konserni / 1000 eur		Kunta / 1000 eur	
	2023	2022	2023	2022
Sopimusvastuut				
Sitoumukset avustukseen				
Muut sopimusvastuut	502	502	500	500
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosop. nimellisarvo	98	98	0	0
Käypäarvo	0	1	0	0
Arvonlisäveron palautusvastuu *)	101	119		
Ara-avustusten palautusvastuu	15	95		

Kunnan Muut sopimusvastuut koskevat OP tilin 500 000 euron limiittiä, josta tilinpäätöshetkellä on käytössä 0,00 euroa.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän palkkaharmonisaation kuluvaraus

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä (PHHYKY) on tilinpäätöksessään tehnyt 20 miljoonan euron pakollisen varauksen liittyen mahdolliseen takautuvaan palkkaharmonisaatoratkaisuun.

PHHYKY:n on ilmoittanut Kärkölän kunnan laskennalliseksi osuudeksi 455 152,00 euroa.

Lain sosiaali- ja terveydenhuoltoja ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta mukaan PHHYKY:n henkilöstö on siirretty liikkeenluovutuksella hyvinvointialueelle 1.1.2023.

Työsopimuslain ja lain kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta mukaan luovuttaja on luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta erääntyneestä työntekijän saatavasta, jollei muuta ole sovittu. Muuta ei ole sovittu kuntayhtymän ja kunnan tai hyvinvointialueen välillä.

Palkkasaatavaa ei ole erääntynyt ennen 1.1.2023. Henkilöstöä edustava keskusjärjestö käy neuvotteluja mahdollisesta ratkaisusta työnantajaa edustavan järjestön kanssa. Mahdollisen ratkaisuesityksen hyväksymisestä päättää hyvinvointialue 1.1.2023 tapahtuneen liikkeenluovutuksen jälkeen.

Kunnan tulkinnan mukaan palkkasaatava tulee erääntymään vasta päätöksen ja maksusuunnitelman jälkeen. Näin ollen kunnan tulkinnan mukaan PHHYKY ei ole vastuussa takautuvasta palkkaharmonisaatiosta edellä mainitun lainsäädännön perusteella. Tällöin ei ole myöskään muodostu katettavaa alijäämää, josta omistajakunnat olisivat vastuussa.

Kunta ei tällä perusteella ole sisällyttänyt PHHYKY:n esittämää osuutta pakollisesta varauksesta tilinpäätöslaskelmiinsa.

Johdannaissopimukset ja koronvaihtosopimukset

Kärkölen kunnanvaltuusto on hyväksynyt korkoriskipolitiikan 28.5.2018. Korollisen velan osalta riskiä hallitaan ensisijaisesti korkovirtariskin näkökulmasta. Korkoriskiä tarkastellaan voimassa olevan toimintasuunnitelman mukaiselle ennustetulle korolliselle velkamäärälle. Suojauksien toteutuksessa käytetään niitä johdannaisinstrumentteja, jotka toteuttavat yllä kuvattuja riskinhallintatavoitteita. Päätöksen mukaan suojausasteen tavoitetaso on 50 %. Ajallinen tavoitekattavuus on 5 vuotta.

Arvonlisäveron palautusvastuu

Kärkölen kunnalle saattaa muodostua palautusvastuu 1.1.2009 alkaen uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenojen arvonlisäveroista, mikäli kiinteistöjä myydään tai niiden käyttötarkoitus muuttuu vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan käyttöön (AVL 11 luku 120 §). Palautusvastuuta määriteltäessä otetaan huomioon kiinteistöt, joiden osalta vastuun toteutuminen on todennäköistä investointi- tai taloussuunnitelmaan tai toimenpideohjelmaan perustuen.

Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu

Perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Jos omaisuus luovutetaan toiselle, joka käyttää omaisuutta valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan, tästä luovutuksesta johtuva palautus voidaan jättää määräämättä, jos luovuttaja omaisuuden luovutuksen yhteydessä sitoutuu vastaamaan palautusehdoista myös luovutuksen jälkeen tai jos luovutuksen saaja sitoutuu vastaaviin omaisuuden luovuttajaa koskeviin palautusehtoihin.

Palautusta ei määrätä myöskään suoritettavaksi, jos valtionosuuden myöntämisestä on kulunut yli 15 vuotta. Vastuu perustuu lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705, 7:53 § sekä lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3.8.1992/733, 4:30 §.

Henkilöstö

HENKILÖSTÖ	2023	2022	2021
Keskusvaalilautakunta	1	0	2
Kunnanhallitus	24	26	24
Perusturva	0	0	0
Sivistystoimi	95	92	90
Ympäristölautakunta	3	2	1
Tekninen lautakunta	36	36	35
Yhteensä	159	156	152

Henkilöstökulut

	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	7 143 682	6 962 234
Henkilöstökuluja aktivoitu aineellisiin hyödykkeisiin	116	8 058
Yhteensä henkilöstökulut	7 143 798	6 970 293

Luottamushenkilöiden palkkioista perityt luottamushenkilömaksut

	2023	2022	2021
Kokoomus	1 312	1 358,00	1 287,50
Keskusta	1 205	1 526,00	1 349,00
Sosiaalidemokraatit	1 099	1 161,00	1 042,25
Lappilan työväenyhdistys ry	48	56,00	24,00
Kärkölä-ryhmä	3 300	3 532,25	4 471,50
Luottamushenkilömaksut yhteensä	6 964	7 633,25	8 174,25

Tilintarkastajan palkkiot

	2023	2022	2021
KPMG Oy Ab			
Lakisääteinen tilintarkastus	9 042	9 571	6 409
Tarkastuslautakunnan sihteeripalvelut	4 690	3 349	3 094
Muut palkkiot	1 292		
Palkkiot yhteensä	15 024	12 920	9 503

Intressitapahtumat

Konserniyhteisöissä on tehty kuntalain mukaisia johtajasopimuksia.

Kunnalla ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa.

5. ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

Kärkölän Vesi

TOIMINTAKERTOMUS

2023

Kärkölän kunta
Virkatie 1
16600 Järvelä

puh. 044 770 2200

karkolan.kunta@karkola.fi

www.karkola.fi

Sisällys

1. Tilinpäätöstiedot.....	111
2. Vesihuoltomaksut.....	115
3. Toiminta ja verkostot	116
4. Tehokkuus ja laatu	116
5. Kannattavuus ja ennuste.....	117

1. Tilinpäätöstiedot

Kärkölän Veden tuloslaskelma ja sen tunnusluvut vuodelta 2023 on seuraava:

TULOSLASKELMA		
	31.12.2023	31.12.2022
Liikevaihto	1 135 848,62	1 132 757,34
Liiketoiminnan muut tulot	300,03	12 013,46
Muut tuet ja avustukset	5 037,50	235,00
Materiaalit ja palvelut	-901 773,15	-610 924,28
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-398 994,12	-172 593,25
Palvelujen ostot	-502 779,03	-438 331,03
Henkilöstökulut	-280 198,13	-201 504,28
Palkat ja palkkiot	-226 702,77	-168 680,19
Henkilösivukulut	-53 495,36	-32 824,09
Eläkekulut	-45 873,92	-27 295,97
Muut henkilösivukulut	-7 621,44	-5 528,12
Poistot ja arvonalentumiset	-322 973,23	-340 812,06
Suunnitelman mukaiset poistot	-322 973,23	-340 812,06
Liiketoiminnan muut kulut	-75 818,56	-28 196,06
Liikeylijäämä	-439 576,92	-36 430,88
Rahoitustuotot ja -kulut:	-162 399,61	-70 258,02
Muut rahoitustuotot	2 862,14	1 305,57
Muille maksetut korkokulut	-112 284,22	-17 238,52
Korvaus peruspääomasta	-53 747,64	-53 747,64
Muut rahoituskulut/tuotot	770,11	-577,43
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-601 976,53	-106 688,90
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-601 976,53	-106 688,90
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-601 976,53	-106 688,90
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-11,5 %	-1,0 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-127,5 %	-4,9 %
Voitto, %	-53,0 %	-9,4 %

Tulos rahoituserien jälkeen on -601 976,53 euroa. Tulos on pudonnut 495 287,63 euroa vuodesta 2022 joka oli 106 688,90 euroa alijäämäinen.

Tulosta painoivat eniten alaspäin 430 palveluiden ostot, jotka ylittyivät -225 319 eurolla arvioidusta ja 450 aineet, tarvikkeet ja tavarat, jotka ylittyivät -249 694 eurolla arvioidusta.

Tulokseen on eniten vaikuttanut jätevedenpuhdistamon palo, jonka kustannukset olivat projektiseurannan mukaisesti -376 812,68 €. Palon kustannuksista 450 palveluiden oston osuus oli -166 162,80 € (noin 73 % ylityksestä) ja 430 aineiden, tarvikkeiden ja tavaran osuus oli -208 694,95 € (noin 83 % ylityksestä).

Muut ylitykset johtuvat suunnittelemattomista häiriötilanteista (vesihuollon putkirikot ja tukokset), kalustorikoista, inflaation vaikutuksista mm. konetyöhön ja materiaaleihin sekä energiakriisin aiheuttamasta päivystyksestä.

Häiriötilanteet ja energiakriisin aiheuttama päivystystyö lisäsivät palkkakuluja -46 833 eurolla ja sivukuluja -10 285 eurolla. Palkkakulujen ylitys oli 26 %.

430 aineiden tarvikkeiden ja tavaran osuuden ylityksistä merkittävimmät jätevedenpuhdistamon palon jälkeen olivat vesihuollon kemikaalikustannusten ylittyminen kaksinkertaisena (-35 503 €) sekä varaosien toteutuminen viisinkertaisena (-46 699 €).

450 palveluiden ostojen kustannuksista merkittävimmät jätevedenpuhdistamon palon lisäksi olivat muut asiantuntijapalvelut, joista iso osa oli Provincian kustannuksia 39 682,54 euroa sekä vesilaitoksen velvoitetarkkailun kustannuksia 31 613,55 euroa.

Kärkölän Veden rahoituslaskelma vuodelta 2023

RAHOITUSLASKELMA	31.12.2023	31.12.2022
Toiminnan rahavirta	-279 003,30	234 123,16
Liikelyijäämä	-439 576,92	-36 430,88
Poistot ja arvonalennukset	322 973,23	340 812,06
Rahoitustuotot ja -kulut	-162 399,61	-70 258,02
Investointien rahavirta	-3 147 490,13	-344 891,37
Investointimenot	-3 147 490,13	-344 891,37
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 426 493,43	-110 768,21
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset	786 451,65	-187 880,65
Pitkäaikaisen lainojen vähennys muilta	-213 548,35	-187 880,65
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta	1 000 000,00	0,00
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	2 845 448,38	338 983,40
Saamisten muutos kunnalta	21 536,29	240 848,37
Saamisten muutos muilta	175 839,52	-162 503,12
Korottomien velkojen muutos kunnalta	1 796 307,80	198 833,84
Korottomien velkojen muutos muilta	851 764,77	61 804,31
Rahoituksen rahavirta	3 631 900,03	151 102,75
Rahavarojen muutos	205 406,60	40 334,54
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	559 092,20	353 685,60
Rahavarat 1.1.	353 685,60	313 351,06
Rahavarojen muutos	205 406,60	40 334,54
	0,00	0,00
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-2 742	918
Investointien tulorahoitus, %	-8,9	67,9
Laskennallinen lainanhoitokate	-0,3	0,7
Kassan riittävyys, pv	43	89
Quick ratio	0,2	1,3
Current ratio	0,2	1,3

Kärkölän Veden tase vuodelta 2023

TASE	31.12.2023	31.12.2022
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet	383 759,61	432 398,31
Muut pitkävaikutteiset menot	383 759,61	432 398,31
Aineelliset hyödykkeet	6 648 603,26	3 775 447,66
Maa- ja vesialueet	19 228,78	19 228,78
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 405 428,04	3 562 305,81
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	3 223 946,44	193 913,07
Pysyvät vastaavat yhteensä	7 032 362,87	4 207 845,97
Vaihtuvat vastaavat		
Saamiset	161 867,53	359 243,34
Lyhytaikaiset saamiset	161 867,53	359 243,34
Myyntisaamiset	116 379,27	336 202,88
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	35 747,38	57 283,67
Muut saamiset	9 700,88	-34 458,38
Siirtosaamiset	40,00	215,17
Rahat ja pankkisaamiset	559 092,20	353 685,60
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	720 959,73	712 928,94
Vastaavaa yhteensä	7 753 322,60	4 920 774,91
Vastattavaa		
Oma pääoma		
Peruspääoma	1 791 588,40	1 791 588,40
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-759 572,34	-652 883,44
Tilikauden yli-/alijäämä	-601 976,53	-106 688,90
Oma pääoma yhteensä	430 039,53	1 032 016,06
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen	3 146 240,28	3 336 580,81
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 153 446,10	2 354 160,60
Muut velat	992 794,18	982 420,21
Lyhytaikainen	4 177 042,79	552 178,04
Joukkovelkakirjalainat	1 000 000,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	200 714,50	213 548,35
Saadut ennakot	6 584,65	273,92
Ostovelat	911 521,74	127 628,25
Korottomat velat kunnalta	1 995 141,64	198 833,84
Muut velat	22 002,10	0,00
Siirtovelat	41 078,16	11 893,68
Vieras pääoma yhteensä	7 323 283,07	3 888 758,85
Vastattavaa yhteensä	7 753 322,60	4 920 774,91

TASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	5,5	21,0
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	644,2	339,7
Kertynyt alijäämä, 1000 euroa	-1 362	-760
Lainakanta 31.12., 1000 euroa	3 354	2 568
Lainat ja vuokravastuut 31.12 1000 euroa	3 354	2 568
Lainasaamiset 31.12., 1000 euroa	0	0

2. Vesihuoltomaksut

Kärkölän veden vesihuoltomaksujen hinnasto on ollut voimassa 1.7.2022 lähtien, ja sako-umpikaivolietteiden osalta 1.8.2023 lähtien. Korotuksilla tavoiteltiin inflaation ja investointien kustannuksien kattamista.

Käyttömaksut 1.7.2022 alkaen:

KÄYTTÖMAKSUT		
	€ veroton / m ³	€ verollinen, alv 24 %
Puhdas vesi	1,88	2,33
Jätevesi	3,10	3,85
Puhdas vesi ja jätevesi yhteensä	4,98	6,17
Jos kiinteistöltä johdetaan hulevedet jätevesiviemäriin, peritään kolminkertaista jäteveden käyttömaksua.	9,31	11,54
SAKO- JA UMPIKAIVOLIETTEIDEN KÄSITTELY		
Sakokaivo / pienpuhdistamoliete	11,80	14,63
Umpikaivoliete	9,44	11,71

Perusmaksut 1.7.2022:

PERUSMAKSUT		
	€ veroton / vuosi	€ verollinen, alv 24 %
Puhdas vesi		
- mittarin koko 3-5 m ³ /h	105,66	131,01
- mittarin koko 7-10 m ³ /h	190,74	236,51
- mittarin koko > 10 m ³ /h	300,12	372,15
Jätevesi		
- mittarin koko 3-5 m ³ /h	117,46	145,65
- mittarin koko 7-10 m ³ /h	202,55	251,16
- mittarin koko > 10 m ³ /h	311,92	386,78

Liittymismaksut on vahvistettu kunnanhallituksessa 9.5.2016 § 59. Liittymismaksuihin ei tehty vuonna 2022 muutoksia.

Laitoksen liittymismaksut ovat siirto- ja palautuskelpoisia. Liittymismaksuista ei peritä arvonlisäveroa. Perusmaksut määräytyvät mittarikoon mukaan ja niitä peritään sekä käyttöveden että jäteveden osalta. Hulevesiverkostojen hoitaminen kuuluu tekniselle toimelle, eikä niistä peritä maksuja.

3. Toiminta ja verkostot

Kärkölen Vedellä on käytössä kolme vedenottamo: Korinlähde, Hiidenmäki ja Rutapohja. Päävedenottamona toimii Korinlähteen vedenottamo.

Vedenottamoista pumpattiin vettä verkostoon 216 902m³ (Korinlähde 144 383m³, Hiidenmäki 8 015m³ ja Rutapohja noin 64 504 m³). Pumpatun veden vuorokausikeskiarvo oli 628 m³. Pumpatun veden määrä väheni vuodesta 2022 noin 4 %.

Jätevesiä johdettiin puhdistamolle 354 596 m³. Viemäriverkostoon on johdettu tai vuotanut vuotovesiä eli joko hulevesiä tai paineellista pohjavettä noin 140 000 m³. Vuotovesien määrä jätevesiverkostossa on noin 1,6-kertainen vedenottamoilta pumpattuun vesimäärään nähden. Tätä määrää pyritään vähentämään ja selvitystyö asiassa on käynnissä.

Kärkölen Vedellä on vesijohtoverkosta 111 kilometriä ja viemäriverkosta 75 kilometriä. Vesiverkoston piirissä on 1 318 kulutuspiirustettä ja viemäriverkostossa 1 028 jv-liittymää.

Toimintavuonna rakennettiin 2 uutta viemäriverkoston liittymää ja 2 uutta vesiliittymää. Toimintavuonna poistui kaksi vesi- ja viemäri liittymää käytöstä.

Vuoden 2023 aikana aloitettiin siirtoviemärien rakentamistyöt. Siirtoviemärien rakentaminen on edistynyt aikataulussa.

4. Tehokkuus ja laatu

Kärkölen Vedellä oli toimintavuonna 2023 kaksi vakituista työntekijää, laitoshoitaja ja laitoshoitaja. Kärkölen veden hallintoa ja esimiestehtäviä hoiti tekninen johtaja. Tämän lisäksi vesilaitoksella puolikkaalla työpanoksella työskenteli yhdyskuntatekniikan insinööri määräaikaissuhteessa.

Vesihuoltolaitoksen laitoshoitaja vastasi vedenottamoiden päivittäisestä valvonnasta ja huoltotoimenpiteistä. Yhdyskuntatekniikan insinööri hoiti kartastojen ja vesihuoltolaitoksen dokumentaation ylläpitämistä ja muita päivittäisiä suunnittelutehtäviä sekä rakentamisen valvontaa yhdessä laitoshoitajan ja teknisen johtajan kanssa.

Laitoshoitaja vastasi puhdistamon käyttöprosessista sekä lietteen kuivauksesta. Laitoshoitaja ja laitoshoitaja vastasivat vesi- ja jätevesiverkoston sekä paineenkorotusasemien ja pumppaamojen valvonnasta ja huollosta.

Verkostoon pumpattavaa vettä seurattiin vedenottamoilla sekä verkostolle määritetyissä mittauspisteissä valvontaohjelman mukaisesti. Näytteitä toimitettiin laboratorioon analysoitavaksi vedenottamoilta 4 kertaa vuodessa. Verkostonäytteitä toimitettiin analysoitavaksi 12 eri näytteenotopisteestä. Tämän lisäksi vesihuoltolaitos tutki juomaveden laatua noin 30 näytteellä omalla analyysilaitteistolla. Yksi viranomaisnäyte ei täyttänyt juomavedelle asetettuja vaatimuksia. Tästä käynnistyi häiriötilanne, jolloin vesilaitos käynnisti verkostohuuhtelun ja tilapäisen veden jakelun. Häiriötilanne kesti kokonaisuudessaan viikon. Muita vesijohtoverkoston häiriötilanteita oli 6 kappaletta sisältäen vesijohtovuotoja ja suunniteltuja verkoston korjauksesta johtuvia katkoja.

Jätevedenpuhdistamon toimintaa valvottiin ohjelman mukaisesti 12 kertaa vuodessa kuukausittain. Tämän lisäksi suoritettiin kaksi kertaa vuodessa kiintoaineanalyysi sekä haitallisten ja vaarallisten aineiden (HAVA) analysointi. Kiintoaineanalyysissä selvitettiin kuivatun, Labio Oy:lle kompostoitavaksi ja mädätetyksi lähetettävän lietteen kiintoaine- sekä raskasmetallipitoisuus.

Toisella tarkastelujaksolla fosforin jäännöspitoisuus (0,72 mg/l) ylitti hiukan ympäristöluvan puolivuosisikeskiarvona tarkasteltavan raja-arvon (0,4 mg/l). BOD:n jäännöspitoisuus- ja poistotehokkuusvaatimukset täyttyivät sekä ensimmäisellä että toisella tarkastelujaksolla.

Näytekohtaisesti tarkasteltavista parametreista kiintoaineen jäännöspitoisuus ylitti raja-arvon elokuussa ja lokakuussa, mutta tarkkailuvuonna saa olla 2 näytettä, jotka eivät täytä raja-arvoa. Poistotehokkuuden ja jäännöspitoisuuden vaatimukset ovat vaihteelliset.

Prosessista näyttäisi karanteen toisella tarkastelujaksolla jonkin verran kiintoainetta ja sen mukana fosforia, jonka vuoksi fosforin luparaja on ylittynyt.

Haitallisia ja vaarallisia aineita tutkittiin maaliskuussa ja syyskuussa, eikä näytteenotoissa havaittu ympäristölaatuormeja ylittäviä pitoisuuksia organotinayhdisteitä, bromattuja difenyyliettereitä tai ftalatteja. Myöskään syyskuussa otetun lietenäytteen raskasmetallipitoisuudet eivät ylittäneet raja-arvoja.

Taulukko 8. Puhdistamon keskimääräiset päästöpitoisuudet ja puhdistustehot tarkkailuvuonna.

	Lupa-arvot	I/2023	II/2023	2023	Jakso
BOD_{7-ATU}	≤ 12 mg/l	11	9,5	10	½ -vuosisikeskiarvo
	≥ 90 %	95	92	94	
Fosfori	≤ 0,4 mg/l	0,22	0,72	0,46	½ -vuosisikeskiarvo
	≥ 90 %	96	87	91	

Näytekohtaisesti tarkasteltavat													
	Lupa-arvot	24.1.	9.2.	16.3.	21.4.	24.5.	15.6.	21.7.	15.8.	6.9.	20.10.	9.11.	12.12.
COD_{Cr}	≤ 125 mg/l	50	56	47	66	52	80	55	82	41	98	46	73
	≥ 75 %*	89	91	89	85	90	93	87	66	90	79	82	86
Kiinto- aine	≤ 35 mg/l	7,5	14	11	6,8	7,1	11	12	52	12	52	24	21
	≥ 90 %*	96	81	89	95	93	95	94	57	94	69	84	91

* Vain WVA 888/2006; ympäristöluvassa ei vaatimuksia poistoteholle

5. Kannattavuus ja ennuste

Vesilaitoksen kannattavuus on vuoden 2023 aikana merkittävästi heikentynyt mm. ennakoimattoman jäteveden puhdistamon palon vuoksi. Kannattavuuden ennustetaan heikkenevän edelleen, kun siirtoviemäri ratkaisu lisää poistoja 1–2 vuoden kuluttua, jolloin tulos heikkenee selvästi riippuen valittavasta rahoitusmuodosta.

Rakennetuilla kaava-alueilla on edelleen runsaasti vesi- ja viemäri liittymiä, joita ei ole otettu käyttöön ja joilla on odotusarvoa liittymis- ja käyttömaksujen suhteen. Yhteistyössä ympäristölautakunnan kanssa kannustetaan vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella olevia vielä liittymättömiä kiinteistöjä liittymään kunnan verkostoihin. Liittyminen kunnan verkostoon on ympäristön kannalta parempi ratkaisu kuin kiinteistökohtaiset järjestelmät, joiden toimivuudesta etenkin talvella on huonoja kokemuksia.

Kärkölen veden toiminta-alueella, erityisesti Järvelän taajama-alueilla jätevesiviemäriin kohdistuu hulevesien aiheuttamaa rasitetta. Vuotovesikerroin jätevesiverkoston vuonna 2023 oli 176 659 m³, mikä tarkoitti, että yhtä laskutettua jätevesikuutiota kohden verkostoon johtui yksi kuutio sinne kuuluttamatonta vettä. Vuotovedestä aiheutuu vesilaitokselle merkittävä ongelma, kun siirtoviemäriin siirtymisen jälkeen Lahti Aqua laskuttaa Kärkölen vettä jokaisesta kuutiosta.

Kärkölen veden laskuttamattoman veden määrä oli kasvanut vuoden 2023 aikana 11 000 m³, mikä tarkoittaa, että vesilaitoksen on aloitettava vesimittareiden tarkastukset. Vesimittareiden tarkastukset suoritetaan samalla, kun kiinteistöihin kohdistetaan hulevesiratkaisujen tarkastuksia.

6. KUNNANHALLITUKSEN JA PORMESTARIN ALLEKIRJOITUKSET

Alander Toni

Reiman Leena

Koskinen Markku

Nummela Tuomas

Raininko Mari

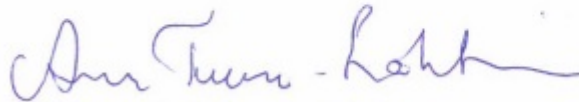
Rauhamaa Topias

Salminen Miia

Tammelin Jukka

Tuomaila-Lähteenmäki Anne

7. TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen

Kärkölässä 23 / 5 2024

KPMG Oy Ab, tilintarkastusyhteisö

Topi Katajala

JHT